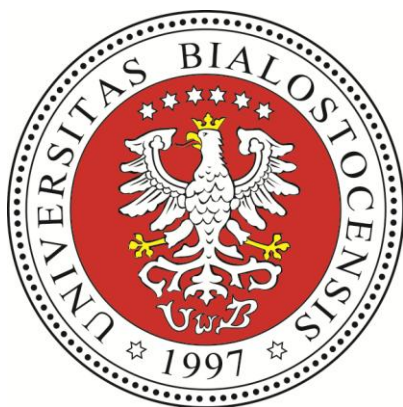

UNIwersytet w Białymstoku
Wydział Historyczno - Socjologiczny
Instytut Historii i Nauk Politycznych

Aleksandra Krahel

Numer albumu 44321

OPIsy PARAFII DEKANATU TROCKIEGO W DIECEZJI
WILEŃSKIEJ 1784 – EDYCJA ŹRÓDEŁ HISTORYCZNYCH

Praca magisterska

napisana pod kierunkiem

dr hab. Józefa Maroszka, prof. UwB

w Zakładzie Historii Regionalnej

Białystok 2015

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	2
WSTĘP	3
1. Źródło - opisy parafii dekanatu trockiego z 1784 r.	3
2. Rozwój sieci parafialnej w dekanacie trockim.	6
3. Charakterystyka parafii dekanatu trockiego	9
WYKAZ SKRÓTÓW	18
OPISY PARAFII DEKANATU TROCKIEGO	19
Parafia anuszyska	20
Parafia daugowska.....	25
Parafia liszkowska	34
Parafia marcinkańska	38
Parafia merecka	42
Parafia mirosławska	51
Parafia niemonoyska	55
Parafia olkienicka	59
Parafia olicka.....	68
Parafia pioszuńska	71
Parafia punienska	77
Parafia rumbowicka.....	84
Parafia rotnicka.....	92
Parafia starotrocka	96
Parafia nowotrocka.....	110
INDEKS GEOGRAFICZNY	121
INDEKS NAZWISK	132
SPIS TABEL	134
BIBLIOGRAFIA.....	135

WSTĘP

1. Źródło - opisy parafii dekanatu trockiego z 1784 r.

Inicjatorem szeroko zakrojonej akcji tworzenia opisów poszczególnych parafii należących do diecezji wileńskiej był biskup Ignacy Massalski¹. W liście pasterskim, datowanym na 7 czerwca 1784 r., polecił wszystkim dziekanom, aby do 15 sierpnia uzyskali od proboszczów opisy poszczególnych parafii. Do 1 września mieli je natomiast dostarczyć do kancelarii biskupiej w Wilnie. W liście tym zamieszczona została dokładna instrukcja, której księża mieli przestrzegać w trakcie opisywania swoich parafii. Każdy opis miał zostać podzielony na dziewięć punktów. List precyzował, co powinien zawierać każdy z nich. W punkcie pierwszym należało podać położenie kościoła oraz umieścić alfabetyczny spis miejscowości wchodzących w skład parafii wraz z określeniem położenia geograficznego w stosunku do świątyni. Punkt drugi miał zawierać wykaz sąsiednich kościołów parafialnych, także tych, które nie należały do danego dekanatu. W punkcie trzecim opisujący miał wymienić większe miasta położone w pobliżu wraz z określeniem odległości, zaś w punkcie czwartym opisać drogi do nich prowadzące. Położone w parafii jeziora, bagna, rzeki, strumienie, stawy i mosty należało wymienić w punkcie piątym. W punkcie szóstym znalazło się miejsce na opisanie stanu zalesienia parafii, wymienienie gatunków drzew występujących w tych lasach. W tym samym punkcie należało także napisać o górach, jeśli takowe w danej parafii się znajdowały, natomiast w punkcie siódmym opisujący powinien wyliczyć młyny, tartaki, rudnie oraz *miejsca starożytność jaką oznaczające*². W punkcie ósmym należało opisać sieć dróg łączących ze sobą poszczególne wsie, a w kolejnym określić położenie parafii wobec granic wojewódzkich, ziemskich czy powiatowych. Zadbano także o to, by zwrócić uwagę księży na to, by opisy wykonane zostały na jednakowym papierze³.

W 1788 roku biskup Massalski przekazał sporządzone opisy Stanisławowi Augustowi Poniatowskiemu. Po trzecim rozbiore zostały one wywiezione w głąb Rosji, skąd odzyskano je dopiero w 1930 roku i umieszczono w Bibliotece Narodowej. W czasie Powstania Warszawskiego spłonęły, podobnie jak wiele innych skarbów polskiego dziedzictwa. Na

¹Ignacy Jakub Massalski, (1729 - 1794) biskup wileński - biografia zob. ks. T. Kasabuła, *Ignacy Massalski, biskup wileński*, Lublin 1998.

² *Przyszłość kultury Polaków na Kresach*, t.2, *Kraj rodzinny matki mej*, red. J. Maroszek, Białystok – Drohiczyn 2000, s. 8.

³ Tamże, s. 9.

szczęście, w zbiorach wileńskich odnaleziono oryginalne opisy 248 parafii, być może więc księży sporządzali je w dwóch egzemplarzach. Ponadto zachowały się kopie opisów parafii wykonane z polecenia Joachima Chreptowicza, kanclerza wielkiego litewskiego. Pierwsze dwanaście tomów trafiło w późniejszym czasie do Muzeum Starożytności w Wilnie założonego przez hrabiego Eustachego Tyszkiewicza i do dziś są przechowywane w Centralnym Archiwum Historycznym Litwy w Wilnie. Kolejne tomy, od dwunastego do dwudziestego czwartego, trafiły do Kijowa, gdzie znajdują się w ukraińskiej Bibliotece Narodowej⁴.

Niniejsza praca została oparta na kopiach wykonanych dla Chreptowicza i zawiera spisy piętnastu parafii dekanatu trockiego. Zostały one wykonane przez tę samą osobę, o czym świadczy jednakowy charakter pisma w całym dokumencie. Jest to pismo bardzo staranne i schludne, co niewątpliwie ułatwiło odczytanie opisów. Rzetelność wykonanych opisów przeważnie jest zadowalająca, jednak zdarza się, iż porządek alfabetyczny wymieniania miejscowości w punkcie pierwszym jest zaburzony. Szczególnie starannie i drobiazgowo został wykonany pierwszy punkt opisu parafii marcinkańskiej i rumbowickiej, gdzie umieszczono informacje o położeniu wobec siebie poszczególnych wsi, jak również postarano się o opis rozmieszczenia gospodarstw.

Edycja ta została oparta na zasadach przedstawionych w *Instrukcji wydawniczej dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku* pod redakcją K. Lepszego. W niektórych miejscach dodano znaki interpunkcyjne, ułatwiające zrozumienie rozbudowanych zdań. Zmodernizowano także ortografię, zachowując jednak specyficzne sformułowania charakteryzujące regionalną odmianę języka używaną przez mieszkańców diecezji takie, jak *połudzień* czy *gospodarzów*. Nazwy zgromadzeń zakonnych zapisano wielką literą, zaś zastosowane w źródle skróty wyjaśniono w wykazie opracowanym za pomocą *Słownika skrótów*⁵.

W zidentyfikowaniu osób wymienionych w źródle niezwykle pomocne okazały się herbarze - Niesieckiego i Uruskiego. Tam, gdzie podany był jedynie urząd piastowany przez daną osobę poszukiwania nazwisk umożliwiła praca A. Rachuby. W nieco mniejszym stopniu przydatny był także *Herbarz rodzin Tatarskich w Polsce* Dziadulewicz. Niestety, nie wszystkie nazwiska pojawiające się w tekście są możliwe do zweryfikowania. W przypadku,

⁴ Tamże, s. 12.

⁵ J. Paruch, *Słownik skrótów*, Warszawa 1992.

gdy dane terytorium zamieszkiwało kilka rodzin posługujących się tym samym nazwiskiem, w przypisach objaśniających podano herb, którym posługiwali się noszący dane nazwisko.

Ustalanie właściwych nazw miejscowości oparto na *Słowniku Geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*⁶. Ponieważ powstanie źródła i wydanie słownika dzieli niemal stulecie, nie zawsze możliwe było odnalezienie właściwych nazw geograficznych. W szczególności dotyczy to mniejszych osad i folwarków, które na przestrzeni lat mogły przestać istnieć. Wysoce prawdopodobne jest również, iż plebani posługiwali się nazwami, które funkcjonowały w tradycji miejscowej ludności, a które niekoniecznie musiały pokrywać się z właściwymi nazwami administracyjnymi zastosowanymi w *Słowniku*.

Podobnie jest w przypadku ustalania obecnych, litewskich nazw miejscowych. Zmiany polityczne i gospodarcze, jakie dokonały się na przestrzeni dwóch wieków dzielących nasze czasy do chwili powstania opisów, spowodowały, że odnalezienie niektórych miejscowości jest już dziś zwyczajnie niemożliwe. Duże miasta, takie jak Wilno, Merecz, czy Olita, w procesie swego rozwoju wchłaniały wsie położone najbliżej ich granic - nie odnajdziemy dziś już np. Waki Grodzieńskiej, czy Metropolitalnej pod Wilnem. Również Rotnica obecnie jest dzielnicą Druskienik. Niektóre miejscowości zakończyły zapewne swoje istnienie wraz z tak zwaną repatriacją, w czasie której zamieszkująca je ludność polska opuściła swoje małe ojczyzny. Mapy opracowano na podstawie map taktycznych Polski w skali 1:100 000, które zaczerpnięto z dostępnego internetowo Archiwum Map Wojskowego Instytutu Geograficznego.

Księża opisujący swoje parafie posługiwali się innymi niż obecnie używane określeniami stron świata. I tak zachód zimowy to południowy zachód, zachód letni - północny zachód, wschód zimowy - południowy wschód, zaś wschód letni - północny wschód⁷. Wyjaśnień potrzebują także jednostki długości i powierzchni powszechnie stosowane w źródle. Najczęściej spotykana jednostka używana przez autorów opisów parafii to mila. Jest ona rozróżniana na milę wielką (występuje także określenie duża lub dobra) - 8228 m milę średnią (lub mierną) - 6470 m oraz milę małą (bądź też letką) - 5703 m⁸. Oprócz tego występują w źródle jednostki takie, jak staje (miały różną długość, ogólnie rzecz ujmując

⁶*Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* [dalej cyt. SGKP], red. F. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski, t. 1 - 14, Warszawa 1880 - 1902.

⁷W. Wernerowa, *Opisy parafii dekanatu knyszyńskiego z roku 1784* w: "Studia Podlaskie", t. 1, Białystok 1990, s. 106.

⁸E. Stamm, *Miary i długości w dawnej Polsce* w: „Wiadomości Służby Granicznej” z. 3, R. 1935, s. 374.

staja odpowiada drodze przebytej pomiędzy dwoma popasami), pręt – wynoszący ok. 4,32 m i sznur będący jednostką oznaczającą 10 prętów⁹. Przy opisywaniu jezior stosowana jest jednostka o nazwie toń.

Celem niniejszej pracy jest edycja źródła, które stanowi niepowtarzalną pamiątkę świata, który został zburzony w chwili rozbiorów. Mają one spory potencjał badawczy. Stanowią doskonały materiał do badań nad zmianami, jakie na przestrzeni czasu zaszły na opisywanych terenach. Przypominają o bogactwie i różnorodności kulturowej, etnicznej i wyznaniowej ziem wchodzących w skład diecezji wileńskiej, podkreślają wspólną tradycję i przeszłość narodów mieszkających na styku wielu kultur. Stanowią także niezaprzeczalne świadectwo polskiej świadomości kulturowej kształtującej się na obszarze, na którym do dnia dzisiejszego zamieszkują spore skupiska Polaków. Dla młodych przedstawicieli ludności polskiej na Litwie mogą one stać się zachętą do poznawania dziejów swoich miejscowości i rodzin oraz kultywowania polskich tradycji.

2. Rozwój sieci parafialnej w dekanacie trockim.

Chrzest Władysława Jagiełły był wynikiem realizacji postanowień podjętych w Krewie w 1385 roku. Już w kolejnym roku Jagiełło wraz z kilkoma swymi braćmi przyjął w katedrze wawelskiej chrzest z rąk arcybiskupa gnieźnieńskiego Bodzęty. Po powrocie na Litwę rozpoczął dzieło chrystianizacji kraju i jego mieszkańców. Pierwszym biskupem wileńskim został Polak, biskup Andrzej Jastrzębiec. Przywilej fundacyjny biskupstwa wileńskiego datowany jest na 17 II 1387 roku, wkrótce też papież wydał zgodę na utworzenie diecezji wileńskiej. Początkowo obejmowała ona swoim zasięgiem Litwę właściwą oraz ziemie ruskie na północy Wielkiego Księstwa Litewskiego¹⁰.

Podział na dekanaty wprowadzono na Litwie dość późno, bo ok. połowy XVI wieku. W 1669 roku było już 26 dekanatów: wileński, pobojski, oszmiański, lidzki, świrski, raduński, kupiski, wiłkomierski, brasławski, trocki, grodzieński, siemneński, olwicki,

⁹ J. Szymański, *Nauki pomocnicze historii*, Warszawa 2008, s. 163.

¹⁰ ks. T. Krahel *Zarys dziejów (archi)diecezji wileńskiej* w: "Studia Teologiczne", Białystok - Drohiczyn-Łomża, nr 5-6, R. 1987-88, s. 11 - 13.

kowieński, połocki, słonimski, nowogródzki, wołkowyski, różański, orszański, witebski, miński, radoszkowicki, bobrujski, knyszyński i augustowski¹¹.

W diecezji wileńskiej istniały także cztery sufraganie: białoruska, trocka, brzeska i kurlandzka. O utworzenie sufraganii trockiej zabiegał Józef Kossakowski, który to także został w 1775 roku jej pierwszym sufraganiem¹². W czasie, kiedy przeprowadzana była akcja opisywania parafii, sufraganiem trockim był Franciszek Alojzy Junosza Gzowski.

Pierwsze parafie na Litwie fundował Władysław Jagiełło. Do 1392 roku założył on najprawdopodobniej 11 kościołów parafialnych oraz kościół w Lidzie dla franciszkanów, który fundował wspólnie z Witoldem¹³. Parafia w Mereczu została ufundowana przez Jagiełłę około 1392 roku. Sam Witold również zakładał nowe parafie. Wśród nich były także trzy parafie, których opisy znajdują się w niniejszej edycji źródłowej: kościół benedyktynów w Starych Trokach, który pełnił funkcję kościoła parafialnego (data fundacji to 1400 lub 1405 r.), Nowe Troki (1409 r.) oraz Daugi (około 1430 r.)¹⁴. Kościół w Puniach to fundacja Kazimierza Jagiellończyka¹⁵. Założycielką wielu parafii wchodzących w skład diecezji wileńskiej była żona Zygmunta I Bona.

Od XV wieku coraz powszechniejsze stają się fundacje prywatne, głównie możnych rodów litewskich i ruskich. W XVI wieku prym wiodą Radziwiłłowie, jednak mniej znaczne i zamożne rody także dokonują fundacji, choć zdecydowanie mniej licznymi - głównie pojedynczymi, raczej nie przekraczającymi trzech kościołów¹⁶.

Ci, którzy nie mogli sobie pozwolić na ufundowanie świątyni, wybierali inne rozwiązanie - altarie. Polegały one na zbudowaniu w istniejącym już kościele ołtarza oraz uposażeniu altarysty. Ksiądz ten miał odprawiać msze w intencji fundatorów. W dekanacie trockim altarie takie funkcjonowały przy kościołach parafialnych w Anuszyszkach i Nowych Trokach¹⁷.

¹¹J. Kurczewski, *Biskupstwo wileńskie*, Wilno 1912, s. 469.

¹²ks. T. Krahel, dz. cyt., s. 17.

¹³S. Olczak, *Rozwój sieci parafialnej w diecezji wileńskiej do II połowy XVIII w.* w: "Studia Teologiczne", Białystok - Drohiczyń-Łomża, nr 5-6, R. 1987-88, s. 105 - 106.

¹⁴Tamże, s. 107.

¹⁵Tak podaje S. Olczak. W SGKP natomiast czytamy, że data założenia pierwotnego kościoła niewiadoma, gdyż król Aleksander Jagiellończyk ponawiając i rozszerzając nadanie w 1503 r. powiada, że dawniejsze przywileje przez niedbalstwo rządców kościelnych zaginęły. Zob. SGKP, T. 9, s. 300 - 301.

¹⁶S. Olczak, dz. cyt., s. 109.

¹⁷J. Ochmański, *Biskupstwo wileńskie w średniowieczu. Ustrój i uposażenie*, Poznań 1972, s. 88 - 90.

Tabela 1: Fundacje parafii dekanatu trockiego

L.p.	parafia	data założenia	Fundator
1	Anuszyński	1526	?
2	Daugi	1430	Witold
3	Liszków	1694	Władysław i Krystyna Kosiłło
4	Marcinkańce	1770	ks. Józefowicz
5	Merecz	1392	Władysław Jagiełło
6	Miroslaw	1763	Antoni i Teresa Ważyńscy
7	Niemonoycie	1626	Mikołaj i Kazimierz Sapieha
8	Olita	1524	Jan Zabrzeziński
9	Olkieniki	?	Bona Sforza
10	Piwozuny	1648	Jan Kłodzki
11	Punie	?	Kazimierz Jagiellończyk
12	Rotnica	ok. 1762	ks. Leon Sapieha
13	Rumbowicze	1742	Barnaba Krzywkowski
14	Nowe Troki	1409	Witold
15	Stare Troki	1400 lub 1405	Witold

źródło: J. Ochmański, dz. cyt.; S. Olczak, dz. cyt.; SGKP.

Pierwszy rozbiór Polski sprawił, że diecezja wileńska utraciła ziemie położone na północ od rzeki Dźwiny oraz po wschodniej stronie Druci i Dniepru. Zostały one złączone do archidiecezji mohylewskiej. W wyniku trzeciego rozbioru diecezja wileńska została na dwa lata całkowicie zlikwidowana, a jej ziemie włączone do diecezji inflanckiej. Car Piotr I

przywrócił co prawda biskupstwo w Wilnie, ale od tego czasu miało już ono zupełnie inne granice. Diecezja wileńska weszła teraz w skład archidiecezji mohylewskiej¹⁸.

Rok 1784 był więc ostatnią chwilą na stworzenie tak kompleksowych opisów parafii wchodzących w skład poszczególnych dekanatów. Kilka lat później struktura ta uległa bezpowrotnemu zniszczeniu.

3. Charakterystyka parafii dekanatu trockiego

W skład dekanatu trockiego wchodziło piętnaście parafii o zróżnicowanej wielkości. Największa była parafia nowotrocka licząca aż 98 miejscowości, w tym wsie, folwarki, karczmy i zaścianki. Najmniejsze zaś były parafie marcinkańska i rotnicka – jedynie 18 miejscowości. Wielkość poszczególnych parafii obrazuje poniższa tabela.

Tabela 2: Liczba miejscowości w parafiach dekanatu trockiego

L.p.	parafia	liczba miejscowości
1.	anuszyska	24
2.	daugowska	61
3.	liskowska	21
4.	marcinkańska	18
5.	merecka	53
6.	mirosławska	32
7.	niemonowska	25
8.	olkienicka	55
9.	olicka	30
10.	pioszuńska	43

¹⁸ J. Skarbek, *Organizacja parafialna w diecezji wileńskiej w latach 1772 – 1914* w: „Studia teologiczne”, Białystok - Drohiczyń-Łomża, nr 5-6, R. 1987-88, s. 119.

11.	punieńska	72
12.	rumbowicka	23
13.	rotnicka	18
14.	starotrocka	58
15.	nowotrocka	98

Razem: 631

źródło: Centralne Archiwum Historyczne w Wilnie, S.A., F. 376, nr. 19248.

Informacje dotyczące gospodarki prowadzonej w poszczególnych parafiach można oprzeć na danych zawartych w punkcie siódmym. Najczęściej występującymi urządzeniami były młyny. W całym dekanacie było ich 51, z czego tylko jeden był młynem wietrznym. Pozostałe usytuowane były na rzekach lub stawach. Zdecydowanie rzadziej pojawiały się inne maszyny, takie jak tartaki, hamernie, rudnie czy folusze. W opisach parafii znajdujemy informacje o 28 karczmach znajdujących się zarówno we wsiach, jak i samotnie przy drogach.

Tabela 3: Infrastruktura gospodarcza w dekanacie trockim

L.p.	parafia	karczmy	młyny	maszyny			
				tartak	hamernia	folusz	rudnia
1.	anuszyska	2	4	-	1	-	-
2.	daugowska	-	6		1	-	-
3.	liskowska	-	1	-	-	-	-
4.	marcinkańska	3	-	-	-	-	-
5.	merecka	1	5	2	1	-	2
6.	mirosławska	-	4	-	-	-	-
7.	niemonoyska	-	2	-	-	-	-
8.	olkienicka	2	3	-	-	-	-
9.	olicka	-	3	-	-	-	-
10.	pioszuńska	2	2	-	-	-	-

11.	punieńska	1	6	-	-	-	-
12.	rumbowicka	2	2	-	-	-	-
13.	rotnicka	1	1	-	-	-	-
14.	starotrocka	4	12	3	-	3	-
15.	nowotrocka	11	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Razem:		29	51	5	3	3	2

źródło: Centralne Archiwum Historyczne w Wilnie, S.A., F. 376, nr. 19248.

O ukształtowaniu terenu dekanatu trockiego informują punkty piąty i szósty. Okolice Trok to kraina jezior, z największym jeziorem Galwie. Największą rzeką przepływającą przez obszar dekanatu trockiego jest Niemen. Oprócz Niemna, przepływa tędy także Mereczanka, Wilia, Waka, Ołona, Spengła, Brażoła i wiele innych, mniejszych rzek, strumieni i krynic. Do tak rozbudowanej sieci wodnej zaliczyć należy także liczne tereny podmokłe, określane w opisach jako błota. *Błoto około tego jeziora Deylinia, wielu panów i rozległe, są miejscami i krynice, są i błota większe, lecz te czasem latem wysychają, rzeczka (podczas lata mokrego) płynie z nich do Merecza.* – czytamy w opisie parafii starotrockiej. W opisie parafii nowotrockiej czytamy: *Droga do Sumieliszek przez most drewniany na jeziorze, na zachód letni fundowany, przez Zamoście wielkie do karczmy Karaima, tamże przy Zamościu stojącej (...).*

Dekanat trocki to miejsce przenikania się wielu kultur. Do najbardziej interesujących społeczności zamieszkujących te tereny zaliczyć należy Karaimów i Tatarów. Ci pierwsi zostali osadzeni w Trokach przez Witolda w początkach XV wieku¹⁹. Tatarzy przybyli na ziemię Litwy za czasów Witolda, który to sprowadził ich w celu ochrony przed najazdami krzyżackimi. W wieku XVII Tatarzy, nazywani Lipkami, uzyskali od króla pozwolenie na dalsze nabywanie ziemi, co dało początek wtórnemu osadnictwu tatarskiemu²⁰. Tatarzy zamieszkiwali wsie w parafii punieńskiej: Adamacice, Czarewuszczyna, Czarniuszki, Giemienciszki, Gierluszki, Gryszkańce, Herdziszki, Kasparyszki, Piaskuńce, Płaseczniki, Raganiszki, Reyże, Reyzowo, Waluńce, Woykuciszki. Również w parafii starotrockiej znadowały się osady tatarskie, takie jak: Kozaklary, Mielachowicze, Prudziany i Soroktatory.

¹⁹ J. Kłos, *Wilno. Przewodnik krajoznawczy*, Wilno 1937, s. 288.

²⁰ Więcej o historii Tatarów na ziemiach litewskich i polskich zob. J. Tyszkiewicz, *Tatarzy na Litwie i w Polsce*, Warszawa 1989.

Opisy parafii informują także o meczecie znajdującym się we wsi Reyże w parafii punieńskiej.

Poniżej zamieszczono krótkie rysy historyczne dotyczące miejscowości parafialnych dekanatu trockiego.

Anuszyszki

Parafia w Anuszyszkach została założona w 1526 roku²¹. W XVII wieku Hanuszyszki należały do rodziny Mleczków h. Korczak. Helena z Mleczków wraz z mężem Zygmuntem Dunin - Rajeckim, marszałkiem wilkomierskim, ufundowali tam kościół. Kolejni właściciele Anuszyszek, Chomińscy, odnowili świątynię²².

Daugi

Miasteczko Daugi jest położone nad jeziorem o tej samej nazwie. Jeszcze w początkach minionego stulecia znajdowało się ono na wyspie, otoczone ze wszystkich stron jeziorem. Z założeniem Daug wiąże się legenda o księżniczce imieniem Dauge, która to chcąc uniknąć krzyżackiej niewoli utopiła się w miejscowym jeziorze. Pierwszy kościół drewniany zbudował tu Witold w 1430 roku. Świątynia pod wezwaniem Opatrzności Bożej przetrwała do XIX wieku, kiedy to wzniesiono nowy, murowany kościół. Daugi często zmieniały właścicieli. Początkowo były własnością króla Zygmunta Starego, następnie Jana Janowicza, Jana Zabrzezińskiego, rodziny Brzostowskich. W początku XVIII wieku miejscowość nawiedziła epidemia dżumy, która to zdziesiątkowała mieszkańców. Opustoszałe Daugi zasiedlali przybysze z różnych stron Litwy. W 1792 roku Daugi uzyskały prawa miejskie²³.

Liszków

Liszków to obecnie wieś położona na lewym brzegu Niemna. Jej najważniejsze zabytki to późnobarokowy kościół i klasztor dominikanów z XV wieku. Pierwszym właścicielem Liszkowa miał być Zybint Liszko, który to owe dobra otrzymał od Władysława Jagiełły, jako nagrodę za otrucie Kiejstuta²⁴. W XIV wieku, w czasie najazdów krzyżackich, książęta litewscy wzniesli tu zamek. Na sąsiedniej górze zaś mieścił się kościół²⁵. W XVII wieku Liszków przeszedł na własność Władysława Kosillo i jego żony Krystyny z Giblów *primo voto* Podchocimskiej. Syn Krystyny z pierwszego małżeństwa, Dominik Podchocimski

²¹J. Ochmański, dz. cyt., s. 70.

²²R. Aftanazy, *Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej. t. 4, województwo wileńskie*, Wrocław 1993., s. 106.

²³Tamże, s. 40.

²⁴M. Jackiewicz, *Litwa, podróż sentymentalna*, Warszawa 2006, s. 29.

²⁵Z. Gloger, dz. cyt., s. 42.

był członkiem zakonu dominikanów, zapewne więc dlatego Kosiłowie zdecydowali się w 1694 r. na ufundowanie w Liszkowie kościoła pw. Trójcy Przenajświętszej²⁶. Władze pruskie zamknęły klasztor w 1796 roku. W 1821 roku wnętrze świątyni przebudowano, nadając mu rokokowy wystrój. Siedem ołtarzy zdobiących liszkowski kościół jest uważanych za najpiękniejsze na Litwie²⁷.

Marcinkańce

Wieś Marcinkańce początkowo należała do parafii w Porzeczu. W 1770 roku stała się samodzielną parafią z kościołem pod wezwaniem świętych Szymona i Judy²⁸.

Merecz

Miasto leży u ujścia rzeki Mereczanki do Niemna. Pierwsza wzmianka o Mereczu znajduje się w kronikach krzyżackich pod datą 1377. W tym roku Krzyżacy najechali osadę i złupili. Najazdy te powtarzały się wielokrotnie, zamek merecki był burzony i odbudowywany. Kościół św. Mikołaja w Mereczu ufundował Władysław Jagiełło. W związku ze swoim położeniem wśród rozległych lasów, miasto było często odwiedzane przez władców polskich przyjeżdżających tu na łowy. 20 maja 1648 roku w Mereczu zmarł Władysław IV, który zatrzymał się tu w drodze z Wilna do Warszawy²⁹.

Mirosław

Powstanie parafii w Mirosławiu wiąże się z fundacją Antoniego i Teresy Ważyńskich z Bendr. Oni to sprowadzili tu księży Marianów. Zakonnicy prowadzili w Mirosławiu szkołę aż do wybuchu powstania listopadowego. Kościół spłonął w pożarze w XIX wieku, jednak został odbudowany przez wiernych³⁰.

Niemonoycie

Według legend Niemonajcie miał założyć w X wieku żeglarz Nemon, którego miejscowi poganie uznali za bóstwo i któremu oddawali hołd. W pobliskich lasach znajdowały się ślady osadnictwa i cmentarzyska³¹.

²⁶H. Gwiazda, *Fundacje i fundatorzy klasztorów dominikańskich w Wielkim Księstwie Litewskim w latach 1648 - 1696* w: *Studia nad historią dominikanów w Polsce*, red. Jerzy Kłoczowski, t. 1, Warszawa 1975., s. 631.

²⁷M. Jackiewicz, dz. cyt., s. 30.

²⁸SGKP, t. 6, s. 105.

²⁹M. Baliński, T. Lipiński, *Starożytna Polska pod względem historycznym, jeograficznym i statystycznym opisana*, t. 4, Warszawa 1886, s. 275 – 280.

³⁰SGKP, t. 6, s. 497

³¹SGKP, t. 7, s. 99.

Dwór i wieś Niemonoycie początkowo należały do Jana Zabrzezińskiego, następnie do Pawła Giedroycia, a jeszcze później zarządzał nimi starosta Michał Wołłowicz. Pierwszy kościół, ufundowany przez Mikołaja i Kazimierza Sapiehów spłonął w czasie wojen z Rosją.

Olkieniki

Początek osadnictwu w Olkienikach dał dwór wielkich książąt litewskich, którego zadaniem było przerabianie rudy oraz prowadzenie gospodarki leśnej³². Jako datę założenia miasteczka podaje się rok 1516³³. W 1551 roku nad rzeką Spengłą powstała puszkarnia, w której broń produkowano aż do 1655 roku³⁴. Na początku panowania Augusta II Mocnego Olkieniki zasłynęły jako miejsce bitwy między zwolennikami dwóch przeciwstawnych stronnictw szlacheckich. Sapiehowie dążyli do wprowadzenia rządów twardej ręki, zaś szlachta, w obawie przed utratą swej wolności, zawiązała przeciwko nim porozumienie, w skład którego weszli między innymi Radziwiłłowie, Ogińscy i Pacowie oraz liczni przedstawiciele szlachty średniej³⁵. Oddziały szlacheckie niespodziewanie pokonały wojska Sapiehów, którzy to zbiegli szukając schronienia w Koronie oraz u króla szwedzkiego. W 1771 roku Olkieniki należały do rodu Gronowskich. Po powstaniu kościuszkowskim utracili oni te dobra. Do dnia dzisiejszego nie zachował się pałacyk myśliwski Zygmunta Starego wzniesiony we wsi Rudniki³⁶.

Parafia w Olkienikach została erygowana przez królową Bonę, zaś Stefan Batory podarował parafii ziemię u ujścia rzeki Spengli do Mereczanki. Krzysztof Chalecki w 1636 roku sprowadził tu dominikanów i wybudował im kościół. Po rozbiorach klasztor został zamknięty, zaś kościół zamieniono na cerkiew. W latach 1823 - 27 zbudowano nowy, klasycystyczny kościół, któremu nadano wezwanie Narodzenia NMP³⁷.

Olita

W średniowieczu istniał tu zamek Olgierda, często najeżdżany przez Krzyżaków. Ziemie te Zygmunt August nadał w dożywotnią dzierżawę Janowi Zabrzezińskiemu, który to

³²M. Jackiewicz, s. 38.

³³S. Alexandrowicz, *Studia z dziejów miasteczek Wielkiego Księstwa Litewskiego*, Toruń 2011, s. 45.

³⁴J. Ochmański, *Historia Litwy*, Wrocław 1990, s. 97.

³⁵Tamże, s. 157.

³⁶Cz. Sawicz, *Wileńszczyzna. Kresy Rzeczypospolitej*, Halinów 2006, s. 407.

³⁷M. Jackiewicz, dz. cyt., s. 39.

ufundował miejscowy kościół parafialny. Po jego śmierci, król przekazał dobra Olickie swej żonie, Barbarze Radziwiłłównie, jednak wkrótce powróciły one do skarbca królewskiego³⁸.

Piwooszuny

Kościół pw. Wniebowzięcia NMP w Piwooszunach nad jeziorem Iłgi został wzniesiony w 1648 roku. Jego fundatorem był Jan Kłodzki. Świątynia dwukrotnie płonęła. W 1766 roku odbudową spalonego kościoła zajęli się benedyktyni troccy, którzy to ówczesznie byli właścicielami Piwooszun. Po raz kolejny kościół został odbudowany w 1825 roku i w takim kształcie przetrwał do dziś. W ołtarzu głównym znajduje się obraz Matki Boskiej Piwooszuńskiej, uznawany za cudowny i ukoronowany przez Jana Pawła II, który nadał mu tytuł Maryi Pocieszycielki Strapionych. Odpust parafialny odbywa się tu 8 września i gromadzi wielu pielgrzymów³⁹.

Punie

Punie położone są na prawym, wysokim brzegu Niemna, gdzie w XIV wieku znajdował się drewniany zamek. Wielki mistrz krzyżacki Dietrich von Altenburg oblegał zamek w 1336 roku. Obroną dowodził lokalny wódz litewski Margier, który to nie widząc szans na zwycięstwo rozkazał zabić wszystkich cywilów, po czym przebił się mieczem. Epizod ten posłużył Władysławowi Syrokomli za temat poematu Margier. Zrujnowany zamek odbudowano w XVI wieku, wkrótce jednak spłonął.

Pierwszy kościół wzniesiono tu w XV wieku. Obecny to budowla z 1857 roku poświęcona świętemu Jakubowi⁴⁰.

Rumbowicze

W Rumbowiczach znajduje się góra zamkowa zwana Pilup, która prawdopodobnie jest pozostałościami przedchrześcijańskiego grodziska⁴¹. Rumbowicze początkowo były filią parafii w Puniach.

Rotnica

Rotnica leży nad rzeką Rotniczanką. Parafia została tu założona ok. 1762 roku przez ks. Leona Sapiehę⁴². Współcześnie jest to dzielnica Druskienik, w których *włościanie litewscy*

³⁸SGKP, t. 7, s. 483.

³⁹M. Jackiewicz, dz. cyt. s. 48

⁴⁰Tamże, s. 46

⁴¹Z. Gloger, dz. cyt., s. 53.

⁴²SGKP, t. 9, s. 812.

*podobno już od wieków leczyli się wodą druskiennicką na kołtun*⁴³. Na cmentarzu w Rotnicy został pochowany Jan Czeczot, członek Towarzystwa Filomatów i Filaretów, p rzyjaciel Adama Mickiewicza. Czeczot przez wiele lat przebywał na zesłaniu w głębi Rosji. Po powrocie na Litwę pracował w bibliotece Chreptowiczów w Czorsach. Zasłużył się kulturze ludowej nowogródzczyzny, gdyż przez lata zbierał i gromadził pieśni białoruskie, które następnie opublikował w sześciu tomach w 1846 roku. W Druskienikach przebywał w celach zdrowotnych - przyjechał tu, gdyż chorował na gruźlicę. Niestety, po kilkumiesięcznym pobycie zmarł. Na jego grobie w Rotnicy znajduje się granitowa tablica, którą opiekują się miejscowi Polacy⁴⁴.

Stare Troki

W 1321 roku Giedymin zbudował w Starych Trokach zamek, który w późniejszym czasie został zniszczony podczas najazdu krzyżackiego. Stare Troki to także miejsce urodzenia wielkiego księcia Witolda, który to założył miejscową parafię i sprowadził z Tyńca Benedyktynów. Od tej pory dzieje Starych Trok to przede wszystkim dzieje miejscowego opactwa. Do dziś nie przetrwały zabudowania klasztorne, doszczętnie zniszczone w wyniku pożaru w początkach XVIII wieku⁴⁵.

Na uwagę zasługują dzieje miejscowości Zatrocze, położonej w parafii starotrockiej. W XIV wieku miejscowość została nadana sprowadzonym tu Tatarom. Swoją nazwę zawdzięcza późniejszemu właścicielowi - Tomaszowi Zatrockiemu. Ulokowana na cyplu pomiędzy jeziorami Skajście i Galwe. W połowie XIX wieku znajdowało się w rękach Koreywów h. Dębno. Kiedy Zatrocze stało się własnością hrabiego Józefa Tyszkiewicza, rozpoczął on budowę swojej siedziby i zabiegi o utworzenie ordynacji. Eklektyczny biały pałac otacza duży park⁴⁶.

Nowe Troki

O mieście tym w *Starożytniej Polsce* czytamy: *Położenie jego jest tak piękne i tak romantyczne, że gdyby się znajdowało w południowej lub zachodniej Europie, mnóstwo wędrowników je odwiedzało, mieszkańcy z bogactwa publicznej, niejedna książka opisująca to śliczne ustronie, nie jedna rycina przedstawiająca w uroczym krajobrazie te wspaniałe zwaliska zamków, zajęłaby pióra zdolnych pisarzy i rylce*

⁴³ Z. Gloger, *Dolinami rzek: opisy podróży wzdłuż Niemna, Wisły, Bugu i Biebrzy*, Warszawa 1903, s. 34.

⁴⁴ M. Jackiewicz, dz. cyt., s. 28.

⁴⁵ *Starożytna Polska*, t. 4, s. 260.

⁴⁶ L. Narkowicz, *Ordynacja Tyszkiewiczów na Zatroczu*, Warszawa 2007, s. 41.

*znakomitych rysowników*⁴⁷. Pierwsza historyczn wzmianka o Nowych Trokach znajduje się w opisie Francuza Gilberta de Lannoy z 1413 roku⁴⁸.

Powstanie parafii w Nowych Trokach datuje się na 1409 rok. Gotycki kościół został przebudowany w XVII i XVIII wieku, kiedy to nadano mu barokowy charakter. W ołtarzu znajduje się cudowny obraz Najświętszej Marii Panny z Dzieciątkiem Jezus. Jak głosi legenda, obraz ten otrzymał Witold w prezencie z okazji chrztu od cesarza bizantyjskiego. W 1688 roku Marcjan Aleksander Ogiński sprowadził do Trok Dominikanów, którzy to rozpoczęli budowę kościoła. Nie ukończyli jej jednak z powodu oporu okolicznej szlachty.

W XIV wieku do Trok przybyli Karaimi. Osiedlili się oni na północnym krańcu wyspy⁴⁹. Mieszkają tam do dziś, w drewnianych domkach, które charakteryzują się trzema oknami w ścianie szczytowej – jedno okno jest poświęcone Bogu, drugie Witoldowi, zaś trzecie domownikom.

⁴⁷ Tamże, s. 242.

⁴⁸ J. Kłos, *Dz. cyt.*, s. 283.

⁴⁹ Tamże.

WYKAZ SKRÓTÓW

JJP – Jaśnie Panów

JJPP – Jasnie Państwa

JKM – Jego Królewskiej Mości

JO – Jaśnie Oświeconego

JP – Jaśnie Pana/Pani

JPP – Jaśnie Państwa

JW – Jaśnie Wielmożnego/Wielmożnej

JWW – Jaśnie Wielmożnych

PP – Panów/Państwa

X – ksiądz

XX – księży

WJP – Wielmożnego Jaśnie Pana

OPISY PARAFII DEKANATU TROCKIEGO

[k. 1]

Parafia anuszyska

1mo

Kościół parafialny we wsi Anuszyskach⁵⁰ leży na zachód letni w województwie i dekanacie trockim, wioski i miejsca do tego kościoła prawem parafialnym należące porządkiem alfabety wyrażone

Anuszyszki dwór i wioska w dzierżawie JW. Ichmościów P. Chomińskich⁵¹ starostów Pińskich, leżą pod wschodem letnim.

Biciuny⁵² wieś o kroków 500, leży pod wschodem letnim, tychże Ichmościów.

Bitowlany⁵³ dwór i wioska Ichmościów Panów Ciszewiczów⁵⁴, mieczników, miła mierna, leżą pod wschodem zimowym.

Grandowo⁵⁵ wieś anuszyska, o pół mili, leży pod wschodem letnim.

Ginakienice Ichmościów XX Kamedułów pozajskich, miła mierna, leży między wschodem zimowym i południem.

Groźniki⁵⁶ wieś JWW Ichmościów P.P. Granowskich⁵⁷, starostów olkienickich, o pół mili wielkiej, leży między wschodem zimowym a południem.

Groźnikiele⁵⁸ wioska tychże Ichmościów tamże.

Horewiany⁵⁹ okolica, leży między wschodem zimowym a południem, miła mierna.

Honowaliszki karczma na samym gościńcu królewieckim do Wilna idącym, miła mierna, leży między wschodem letnim i zimowym.

[k. 2]

Honowaliszki wioska olkienicka leżąca nad jeziorem Wiłkoszniem, tuż przy wymienionej karczmie, leży między wschodem letnim i zimowym, miła mała.

Jurewicze⁶⁰ okolica, leży na wschód zimowy, miła wielka. Tu się kończy parafia, granica z parafią piwoszuńską.

⁵⁰ Hanuszyszki w: SGKP, t. 3, s. 31. *Hanuszyszki jest to bardzo starożytna osada litewska, dziś w posiadaniu hr. Olsufjewa, dawniej Naruszewiczów, Chodkiewiczów, ostatnio Szetkiewiczów(...)*. Lit. *Onuškis*.

⁵¹ Franciszek Ksawery Chomiński h. Lis, od 1783 roku starosta piński, poseł na sejmy, w 1784 marszałek izby poselskiej. S. Uruski, *Rodzina. Herbarz Szlachty polskiej*, t. 2 Warszawa 1904, s.

⁵² SGKP, t. 15, cz. 1, s. 133. Lit. *Bičiūnai*.

⁵³ Bitowtany w: tamże, s. 159.

⁵⁴ Ciszewiczowie h. Jastrzebiec i Zerwikaptur. Zob. J. Ciechanowicz *Rody rycerskie Wielkiego Księstwa Litewskiego*, t. 2, Rzeszów 2001, 246.

⁵⁵ SGKP, t. 2, s. 794. Lit. *Grendave*.

⁵⁶ Tamże, s. 859. Lit. *Gruożninkai*.

⁵⁷ Michał Granowski h. Leliwa, pisarz wielki koronny 1783 roku, sekretarz wielki koronny 1874-1795, starosta olkienicki i tarnogórski. Stronnik króla Stanisława Augusta Poniatowskiego, cieszył się dużą popularnością wśród szlachty, poseł na sejm w 1784 i 1786 r. Zmarł w 1794 r (?) - Uruski, dz. cyt., t. 4, s. 361.

⁵⁸ Tamże. Lit. *Gruożninkėliai*.

⁵⁹ Korejwiany w: SGKP, t. 4, s. 400.

Lejpunki wioska Ichmościów XX Kamedułów pożajskich, leży między wschodem zimowym i południem, mila wielka, tu się kończy parafia, granica z parafią olkienicką.

Panuszyszki⁶¹ wieś olkienicka, mila wielka, leży między wschodem letnim i zimowym.

Panuszyszki folwark atynencja do Olkienik, leży nad jeziorem Bołosią, przy gościńcu do Wilna idącym, między wschodem letnim i zimowym, mila mierna.

Sawaszyszki⁶² okolica leży na wyspie Wilkoszni jeziora, między wschodem letnim i zimowym, mila mierna.

Samniki⁶³ wieś Wielmożnego Jegomości Pana Eydziatowicza⁶⁴, chorążego smoleńskiego (Samniki starostwo), leży między wschodem letnim i zimowym, mila mała.

Samnikiele⁶⁵ wieś JWW Ichmościów P.P. Chomińskich starostów pińskich, leży między wschodem letnim i zimowym, mila mierna.

Siemieniszki⁶⁶ karczma tychże Ichmościów na gościńcu wileńskim, między wschodem letnim i zimowym, leży o pół mili wielkiej.

Smoluki⁶⁷ wioska Wielmożnych Ichmościów Panów Ciszkiewiczów

[k.3]

leży na wschód zimowy, mila mierna. Tu się kończy parafia i granica z olkienicką.

Skorobohaciszki chata trzyma szlachcic arendą od Wielmożnego Jegomości Pana Krzywobłockiego⁶⁸, leżą przy trakcie królewieckim, na zachód letni pół mili małej.

Towczany⁶⁹ wieś anuszyska, leży między wschodem zimowym i południem, pół mili małej. Tu się kończy parafia, granica z pioszuńską.

Trybańce wioska olkienicka leży między wschodem letnim i zimowym pięć ćwierci mili od kościoła. Tu się kończy parafia, granica z nowotrocką i staro trocką.

Wojckuniszi⁷⁰ folwark Wielmożnych Ichmości Panów Krzywobłockich, leży na zachód letni, przy samym gościńcu do Królewca idącym, tudzież karczma tychże na samym gościńcu tymże, pół mili małe, tu się kończy parafia, granica z wysokodworską.

⁶⁰ SGKP, t. 3, s. 631. Lit. *Jurgioniai*.

⁶¹ SGKP, t. 7, s. 837. Lit. *Panošišķės*.

⁶² Sawaszczyszki w: SGKP, t. 10, s. 342. Lit. *Savaiciškė*.

⁶³ *Tamże*, s. 252. Lit. *Samnykai*.

⁶⁴ Karol Eydziatowicz h. Łuk Napięty– sędzia ziemski smoleński, starosta samnicki, chorąży smoleński. Zob. S. Uruski dz. cyt., t. 3, s. 391.

⁶⁵ *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Olkieniki Zachód)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1927. Lit. *Samnikieliai*.

⁶⁶ SGKP, t. 10, s. 545.

⁶⁷ *Tamże*, s. 914.

⁶⁸ Maciej Krzywobłocki h. Leliwa– rotmistrz orszański 1775, sędzia grodzki trocki 1788, kowieński 1791 – 1793. Zob. S. Uruski, dz. cyt.

⁶⁹ SGKP, t. 12, s. 439. Lit. *Taučionys*.

⁷⁰ SGKP, t. 13, s. 746.

Żukleie⁷¹ wieś olkienicka, leży na wschód letni, zimową porą pół mili przez jezioro Wiłkokszenie zwane, letnią wielką milą wokoło idąc, ponieważ względem kościoła wymieniona wioska jest za jeziorem lokowana.

2do

Parafialne kościoły sąsiedzkie

Nowe Troki kościół parafialny leży między wschodem letnim i zimowym, mil 4 wielkie.

Olkieniki kościół parafialny w województwie i dekanacie trockim, leży między wschodem zimowym a południem, mil 3 miernych.

Pioszuny kościół parafialny Ichmościów XX Benedyktynów we własnych dobrach w województwie i dekanacie trockim, leży na południe mil 2 wielkich.

[k. 3]

Stare Troki kościół parafialny Ichmościów XX Benedyktynów we własnych dobrach, leży między wschodem letnim i zimowym.

Wysoki Dwór⁷² kościół parafialny Ichmościów XX Dominikanów, w dekanacie kowieńskim w województwie trockim w dobrach W. Jegomości Pana Lackiego, leży między zachodem letnim i północą, mil dwie wielkich.

3tio

Prócz miasta Wilna (które leży między wschodem letnim i zimowym o mil osiem, do którego czy letnią czy zimową porą dzień jazdy z popasem) więcej nie ma.

Miasteczek w okolicy targowych 4.

1mo Miasteczko Nowe Troki leży między wschodem letnim i zimowym o mil 4 wielkie.

2do Olkieniki Jaśnie Wielmożnych Granowskich, starostów olkienickich, leży o mil 3 między wschodem zimowym i południem.

3tio Orany⁷³ JWW Brzostowskich, leży na południe, mil 4 wielkich.

4to Butrymańce W Ichmościów P.P. Żabów, szambelanów JKM, leży na zachód letni mil 3 wielkich.

⁷¹ SGKP, t. 14, s. 841. Lit. *Žuklėjai*.

⁷² *Tamże*, s. 129. Lit. *Aukštadvaris*. Wysoki Dwór został nadany przez Zygmunta I sokołniczemu Iwanowi Lackiemu. Późniejszy starosta generalny Księstwa Żmudzkiego, Jan Alfons Lacki wraz z żoną Joanną ufundowali w 1629 roku klasztor dominikanów. Kościół po kasacie zakonu Dominikanów został przekształcony na cerkiew pw. Pokrowy NMP.

⁷³ SGKP, t. 7, s. 571. Lit. *Varėna*. Miasteczko u ujścia rzeczki Oranki do Mereczanki. W czasie panowania Władysława Jagiełły znajdował się tam dwór książęcy, w XVII wieku Brzostowski, podskarbi wielki litewski i starosta orański zbudował tam miasteczko. Kościół był filią kościoła parafialnego w Daugach. Miasto spłonęło w 1881 roku. Obecnie jest to wieś o nazwie Stare Orany, lit. *Senoji Varėna*.

4to

Droga królewiecka pośród Anuszyszek idąca na wschód letni do Wilna, na zachód letni leży, do Królewca.

Droga ruska z Anuszyszek wkoło kościoła, do Olkienik, leży na wschód zimowy.

5to

[k. 5]

Jezioro Wilkosznia⁷⁴ nazwane, najznacniejsze, Jejmości Pani Ruszczycowej, długości mila mała, toń miejscami szerokości zimowa niewodem wielkim, zaczyna się w parafii anuszyskiej, na wschód zimowy, kończy się w parafii wysokodworskiej na północ.

Jezioro Samawie⁷⁵ anuszyskie, leży na północ, toni zimowym niewodem wielkim pięć, pod samym dworem.

Jezioro Musia anuszyskie, leży na południe, niewodem dużym zimowym toni dziewięć, od kościoła ćwierć mili.

Jezioro Kieraple⁷⁶ anuszyskie, toni trzy zimowych niewodem wielkim, leży na zachód od kościoła ½ mili miernej.

Jezioro Groża⁷⁷ starostwa olkienickiego, leży między wschodem zimowym a południem, o pół mili wielkiej od kościoła, toni zimowych niewodem wielkim 6.

Jezioro Leluka⁷⁸ anuszyskie, leży na wschód zimowy o mile dwie, w starostwie i parafii olkienickiej, toni zimowych dwanaście niewodem wielkim.

Jezioro Samniki⁷⁹ olkienickie, leży na wschód zimowy mila mierna, toni zimowych osiem niewodem wielkim.

Jezioro Bołosia pod folwarkiem Panuszyszki zwanym, leży między wschodem letnim i zimowym, toni zimowych trzy niewodem wielkim, mila wielka.

[k. 6]

Stawki naturalne dwa z krynic utworzone, anuszyskie, między górami z tych z jednego do drugiego woda płynie, na których ufundowany młyn z dwoma kołami, rzeczulka z tych wypadająca do jeziora Wilkosznia zwanego wpada, leżą na północ od kościoła mila mała.

Jezioro Lidakim Jegomościa Pana Ciszkiewicza, toni trzy niewodem zimowym, leży na wschód zimowy mil mierna.

⁷⁴ Wilkosznie w: SGKP, t. 13, s. 478.

⁷⁵ Jezioro Samwis w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Olkieniki Zachód)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1927.

⁷⁶ Jezioro Kiereple w: *tamże*.

⁷⁷ Jezioro Grożys w: *tamże*.

⁷⁸ *Tamże*.

⁷⁹ Jezioro Samnis w: *tamże*.

Jeziorko Opidem Jegomości Pana Ciszkiewicza, toń zimowa jedna, leży pod wschodem zimowym, blisko dworu, miła mierna.

Jeziorko Ołk Jegomości Pana Ciszkiewicza, leży między wschodem zimowym a południem, zimowych toni dwie, miła mierna.

Jeziorko Bedugnis toń zimowa jedna, leży między wschodem letnim i zimowym, miła mierna.

Jeziorko Lauksz Jegomości Pana Ciszkiewicza, leży na południe, toń zimowa jedna, miła mierna.

Jeziorko Stogin Jegomości P. Ciszkiewicza, leży na południe, toni zimowych 3, miła duża.

Jeziorko Mały Stogin Jegomości Pana Ciszkiewicza, leży na wschód zimowy, toni zimowych dwie, miła duża.

Jeziorko Groża Jegomości Pana Ciszkiewicza, leży na wschód zimowy, toń zimowa jedna, mił mierna.

Jeziorko Jodziki Jegomości Pana Ciszkiewicza, leży na

[k. 7]

wschód zimowy, toni zimowych dwie, miła mierna.

6tio

Parafia anuszyńska prócz poletków do zasiewania uporządkowanych, więcej w sobie puszczy mająca, w której po części lasu zielonego, jako to: dębu, klonu, lipy, brzozy i osiny, najwięcej zaś borów znajduje się, pomiędzy którymi błot i bagien mnóstwo, tak, iż ich nazwiskami opisać trudno, z tych po części na łąki obrócone, a dalsze dzikie i do używania niezgodne.

7mo

Młyny w całej parafii są 4ry

1. Młyn W. J. Pana Krzywobłockiego na rzeczulce Samawce, z jeziora Samawia wypływającej.

2. Młyn na stawkach anuszyńskich wyż[ej] wzmiankowanych.

3. Młyn pod folwarkiem Panuszyński zwanym, wyż[ej] wzmiankowanym, na zdroiku z krynic wypadającym ufundowany.

4. Młyn W. Jegomości Pana Ciszkiewicza, na rzeczulce wypadającej z jeziora Groży zabudowany.

NB Te wszystkie młyny dla potrzeby swojej tylko własnej są uporządkowane. Prócz młyna anuszyńskiego na stawkach, który zawsze dostarcza tak dla wygody swojej jako i drugim wody do mliwa.

8vo

Drogi partykularne

1. Droga do kościoła parafialnego wysokodworskiego leży między zachodem letnim i północą, wąska, górzysta, kamienista⁸⁰,

[k. 8]

krzemienista, leśno – gęsta.

2. Droga do Nowych Trok, dwie mile jedzie się traktem wileńskim, drugie dwie mile borowa, równa, korzenista, z traktu wileńskiego na lewym rękę między wschodem letnim a zimowym. Taż sama służy do Starych Trok i równej dobroci, ponieważ *in contigue* z sobą zostają się.

3. Droga do Oran, leży na południe, wąska, korzenista, kamienista, wypadająca na gościniec grodzieński, dalej piaszczysta aż do samych Oran.

4. Droga do Piwoszun, leży na południe, z razu droga borowa, dalej wyboista, kamienista, górzysta i gęsto – leśna.

5. Droga do Butrymańców, leży na zachód letni, do Królewca dążąca, między puszcza zieloną idą[ca] jedliną, olchą, osiną, łożą, dębina, a zatem mokra, wyboista, korzenista, górzysta, kleista, słowem jedna z najgorszych.

Cała parafia jest w województwie trockim, i między parafiami wyż[ej] wzmienionymi w województwie trockim leżącymi.

Takowe opisanie parafii mojej ręką własną stwierdzam.

Ksiądz Jan Maciej Żołądkowski, p. anuszyski.

[k. 9]

Parafia daugowska

1mo

Kościół parafialny w miasteczku Daugach⁸¹, w województwie trockim i tymże dekanacie położony, do którego dwory, okolice i wsie należące takim porządkiem opisują się:

Andruńce wieś do starostwa daugowskiego JW. Podskarbiego Wielkiego Księstwa Litewskiego⁸² należąca, na wschód zimowy względem kościoła parafialnego ½ mili.

Arciuny⁸³ wieś tegoż starostwa, na południe mila mierna.

Ausztukole do starostwa olkienickiego, JW. Granowskich, na wschód zimowy, mil 2 wielkich.

Bieniuny⁸⁴ okolica szlachecka między wschodem zimowym i południem, mila 1 i ½ wielkich.

⁸⁰ Powtórzenie w tekście.

⁸¹ SGKP, t. 1, s. 912. Lit. *Daugai*.

⁸² Michał Brzostowski h. Strzemię (zm. 21 maja 1784) lub Stanisław Poniatowski (podskarbi wielki litewski w latach 1784 – 1790). Zob. S. Uruski, dz. cyt., t. 2, s. 35.

⁸³ SGKP, t. 1, s. 47. Lit. *Arčiūnai*.

⁸⁴ Lit. *Biniūnai*.

Bychowczyszki⁸⁵ folwark i wieś JW. Podskarbiego Wielkiego Księstwa Litewskiego na południu letnim, względem kościoła miła mierna.

Bychowczyszki drugi folwark, tegoż JW., na zachód letni miła 1.

Boguszyszki⁸⁶ okolica szlachecka, na zachodzie zimowym, względem kościoła miła mierna.

Daszkańce⁸⁷ wieś, do starostwa daugowskiego, na wschód letni ćwierć mili.

Dworczany⁸⁸ wieś, na południe, pół mili wielkie od kościoła.

Czyżuny⁸⁹ wieś wspomnianego starostwa, na zachód letni od kościoła miła i ¼.

Chorążyce⁹⁰ okolica, na południe, względem kościoła wielkich bardzo mil 2.

[k. 10]

Giedukany starostwa Jegomościa Pana Danowskiego, wieś z folwarkiem na wschód zimowy mili 1 ½.

Gudziszki⁹¹ folwarków dwa: jeden JW. Pociecha starosty rogaczewskiego, drugi WJ Pana Tańskiego, między północą i wschodem zimowym, mające wieś w Strzedzinie, względem kościoła miła i ½ są odległe.

Gudzie⁹² folwarków dwa, ze wsią Ichmościów Panów Rodkiewiczów i Turów, na wschód zimowy od kościoła 1 ½ mili.

Gryciuny starostwo Jegomościa Pana Szczodry dwór ze wsią na zachód letni, względem kościoła wielka miła.

Gawieniany okolica szlachecka, na południe od kościoła 1 ½ mili.

Gieniuszki⁹³ okolica, na zachód zimowy, względem kościoła 1 ½ mili miernej.

Gieniany⁹⁴ XX Kamedułów, wieś pod wschodem zimowym wielkich mil 2.

Karoliszki⁹⁵ folwark starostwa daugowskiego, na zachód zimowy, od kościoła wielkiej ¼ mili.

Koniuchy⁹⁶ tegoż starostwa folwark, między zachodem letnim, od kościoła miła mierna.

Kazimierzowo⁹⁷ wieś tegoż daugowskiego starostwa, między północą i zachodem letnim od kościoła miernej 1 ½ mili.

⁸⁵ SGKP, t. 1, s. 489.

⁸⁶ SGKP, t. XV, cz. 1, s. 181.

⁸⁷ Lit. *Doškonys*.

⁸⁸ SGKP, t. 2, s. 235. Lit. *Dvarčėnai*.

⁸⁹ SGKP, t. 1, s. 890.

⁹⁰ SGKP, t. 1, s. 630.

⁹¹ SGKP, t. 2, s. 905.

⁹² Tamże. Lit. *Gudžiai*.

⁹³ Tamże, s. 557.

⁹⁴ Tamże.

⁹⁵ SGKP, t. 3, s. 853.

⁹⁶ SGKP, t. 4, s. 340.

⁹⁷ SGKP, t. 3, s. 936.

Kończany wieś tegoż starostwa, na wschód letni od kościoła wielkiej ½ mili.

Kirkłany⁹⁸ okolica, na wschód zimowy mil 2.

Kucakienie⁹⁹ okolica, na południe wielkich mil 2.

Laycie wieś, starostwa daugowskiego, na południe od kościoła mil 2.

[k. 11]

Mieszkucie¹⁰⁰ wieś tegoż starostwa, między południem i zachodem zimowym, wielkich mil 2.

Mieluny¹⁰¹ wieś, tegoż starostwa, między zachodem zimowym i letnim, wielkich 1 ½ mili.

Michałow wieś, tegoż starostwa, na zachód letni, mila i ćwierć.

Miloniszki wieś, do starostwa przełayskiego, JW. Podskarbiego WW Księstwa Litewskiego, między wschodem i południem, od kościoła fialnego w Przełaiach pół mili, od kościoła parafial[nego] daug[owskiego] mil 3 dobrych.

Milatany okolica, między wschodem zimowym i letnim, od kościoła parafialnego dużych mil 2.

Miguciany¹⁰² wieś Ichmościów X Kamedułów, na wschód letni, wielkich mil 2.

Przełaje¹⁰³ miasteczko, tego imienia starostwa JW. Podskarbiego Wielkiego Księstwa Litewskiego, gdzie jest kościółek fialny daugowski, między wschodem letnim i południem, wielkich mil 2 ½ od kościoła daugowskiego.

Przełaje folwark, wspomnianego starostwa przełayskiego, między wschodem letnim i południowym, od kościoła fialnego o kroków 500, od kościoła paraf[ialnego] 2 ½ mili dużej.

Pobieżnialis wieś, do starostwa olkienickiego, między wschodem letnim i północą, od kościoła wielkich mil 2.

Popiszki¹⁰⁴ folwark plebanii daugowskiej, na wschód zimowy od kościoła mila mierna.

Porucze¹⁰⁵ wieś, do starostwa olkienickiego, na wschód letni, dużych mil 2 i ½.

Pomusie¹⁰⁶ tegoż starostwa olkienickiego, na wschód zimowy, mila i ½ miernych.

Pokorsze¹⁰⁷ okolica, na południe letnie, mila i pół.

[k. 12]

Puiełance starostwa daugowskiego, na zachód zimowy duża mila.

Podaugi¹⁰⁸ tegoż starostwa, między wschodem zimowym i południem, od kościoła 1 ½ mili.

⁹⁸ SGKP, t. 4, s. 103.

⁹⁹ Kucakiemie w: Tamże, s. 835.

¹⁰⁰ SGKP, t. 6, s. 362.

¹⁰¹ Tamże, s. 349. Lit. *Mielūnai*.

¹⁰² Tamże, s. 391.

¹⁰³ Przełaje w: SGKP, t. 9, s. 143.

¹⁰⁴ SGKP, t. 8, s. 790. Lit. *Papiškės*.

¹⁰⁵ Tamże, s. 830.

¹⁰⁶ Tamże, s. 760.

¹⁰⁷ Tamże, s. 541.

Powartany tegoż starostwa, na zachód zimowy mila duża.

Rymiańce tegoż starostwa, między południem i zachodem zimowym, od kościoła ½ mili.

Rokotany¹⁰⁹ okolica, na południe, mila mierna.

Rodzieiewczyzna Jegomościa Pana Zawiszy, na zachód letni, od kościoła mila dobra jedna.

Rokoncie wieś, starostwa daugowskiego, na zachód zimowy duża mila w odległości od kościoła.

Sawanciszki folwark, z osadą nową kilku chat, JP Zawiszy, na zachód letni, od kościoła ½ mili.

Skobeyki¹¹⁰ wieś starostwa daugowskiego, na zachód letni, względem kościoła par[afialnego] daugowskiego mila wielka.

Sakańce okolica, na wschód zimowy mila duża od kościoła parafialnego.

Szuszczakolnie wieś, na zachód zimowy ¾ mili.

Talkuny¹¹¹ okolica, między wschodem zimowym a południem od kościoła, mil 2 średnich.

Użukolnie¹¹² wieś, starostwa daugowskiego, na zachód letni od kościoła mil a1 i ¼ miernych.

Wieżańce wieś, tegoż starostwa na wschód letni, od kościoła odległa milą wielką.

Woykatany wieś, tegoż starostwa, na wschód letni od kościoła mila jedna.

Wieciuny¹¹³ wieś tegoż starostwa, między zachodem zimowym a

[k. 13]

letnim, od kościoła mila wielka.

Wartowłoki¹¹⁴ wieś starostwa przelayskiego, między wschodem zimowym a południem sporych mil 2.

Winkszynie¹¹⁵ folwark JW. Podskarbiego Wielkiego Księstwa Litewskiego, na zachodzie zimowym 1 ½ mili wielkiej.

Wazgirdany¹¹⁶ okolica, na wschód zimowy, od kościoła parafialnego mil 2 i ¼.

Wiłgałańce okolica, na wschód zimowy mila 1 i ¼ miernych.

Zwirzdany¹¹⁷ starostwa daugowskiego wieś, na zachód letni od kościoła ½ mili.

Zelniewiczze okolica na wschód zimowy względem kościoła 1 ½ mili miernych.

2do

¹⁰⁸ Tamże, s. 357. Lit. *Padaugė*.

¹⁰⁹ SGKP, t. 9, s. 715.

¹¹⁰ SGKP, t. 10, s. 682.

¹¹¹ SGKP, t. 12, s. 148. Lit. *Tolkūnais*.

¹¹² Użukolnia w: Tamże, s. 873.

¹¹³ SGKP, t. 13, s. 298. Lit. *Venciūnai*.

¹¹⁴ Tamże, s. 118.

¹¹⁵ Winkszniny w: Tamże, s. 551.

¹¹⁶ Tamże, s. 152.

¹¹⁷ Żwirzdany w: SGKP, t. 14, s. 875.

Od kościoła parafialnego kościoły w okolicy sąsiedzkiej są następujące:

Merecz kościół parafialny w tymże dekanacie i województwie trockim, W Jegomością Pana Jozefowicza, między zimowym zachodem i południem względem kościoła daugowskiego 4 mil wielkich.

Olita kościół parafialny tegoż województwa i dekanatu, w dobrach stołowych JKM, między zachodem zimowym a letnim, względem kościoła daugowskiego wielkich mil 3 odległości.

Punie kościół parafialny w tymże trockim dekanacie, ale w powiecie kowieńskim, w starostwie tymże punieńskim

[k. 14]

situm mający, JW. Podskarbiego wielkiego Księstwa litewskiego, na zachód letni względem kościoła dużych mil 3.

Pioszuny kościół parafialny w województwie i dekanacie trockim Ichmościów X Benedyktynów, na wschód letni względem kościoła mil 2 średnich.

Olkieniki kościół parafialny w tymże województwie i dekanacie, starostwo JW. Ichmościów Panów Granowskich, na wschód zimowy, względem kościoła mil 5.

Orany kościół, alias capella w województwie i dekanacie trockim, starostwo, JW. Podskarbiego wielkiego Księstwa litewskiego, na wschód zimowy, względem kościoła daugowskiego bardzo wielkich mil 3.

3tio

Miasta znaczniejsze koło kościoła daugowskiego są:

Wilno miasto stołeczne Wielkiego Księstwa Litewskiego, między zachodem letnim i północą, wielkich mil 12, leży nad rzeką Wilią.

Troki miasto sądowe stołeczne województwa, między zachodem letnim i północą, względem kościoła daugowskiego miernych mil 8.

Merecz między zachodem zimowym i południem, w widłach rzek Niemna i Mereczanki, względem kościoła daugowskiego odległych dobrych mil 4.

4to

Droga z Daug do Wilna, miejscami górzysta,

[k. 15]

piaszczysta, kamienista, błotnista.

Droga do Merecza z Daug, więcej¹¹⁸ borami jak otwartym polem, nieco ma gór i mostów, mil 4, jak się wyżej wzmieniło.

Droga do Trok, jak i do Wilna górzysta etc.

¹¹⁸ Powtórzenie w tekście

5to

Jezioro Daugi¹¹⁹ zwane, po obu stron kępy, z jednej i z drugiej strony po mili szerzyny rozciąga się, w niektórych miejscach pół ćwierć mili, a w innych o 1000 i dalej sznurów geometrycznych, okrąży parafialny kościół i miasteczko, leży między wschodem i południem.

Jezioro Podaugałoycie, przy tymże miasteczku, długości może mieć sznurów geometrycznych 50 v 60, szerokości sznur[ów] 6, leży na zachód letni.

Jezioro Giłuszys, nieco opodal tegoż miasteczka, długości sznurów geometrycznych być może 40, szerokości 20, na tymże zachodzie.

Jezioro Nieweygła, od kościoła parafialnego pół ćwierci mili¹²⁰ miernej, długości pół mili wielkiej, szerokości w niektórych miejscach może być sznurów geometrycznych 10, a w innych po 5 i 7, na zachodzie letnim.

Jezioro Mania, dalekie od kościoła ½ mili miernej, długości sznurów geometrycznych być może 70, szerokości sznurów 20, na tymże zachodzie.

[k. 16]

Jezioro Gil, dalekie od kościoła trzy ćwierć mile spornych, długości sznurów sześćdziesiąt, szerokości 40, na tymże zachodzie letnim.

Jezioro Nuduk od kościoła pół mili miernej, długości sznurów geometrycznych być może sto, szerokości na kilkadziesiąt sznurów w północy.

Jezioro Swiatukis, od kościoła pół mili wielkiej, długości sznurów może być 70, szerokości 40, lub mniej.

Jezioro Aszarynis¹²¹, odległe od kościoła o ½ mili dobrej, długości być może sznurów 15, szerokości 10, na północ.

Jezioro Wołdagie, dalekie pół mili wielkiej od kościoła, długości kilkaset kroków, tyle i szerokości wynieść może, leży na wschód zimowy.

Jezioro Bibiszki¹²², o milę mierną od kościoła, długości być może sznurów geometrycznych 100 lub więcej, szerokości 30 lub więcej.

Jezioro Lubież¹²³ szlacheckie, o mil dwie od kościoła, długości sznurów 40, a szerokości 20 plus v minus, między wschodem letnim i południem.

Jezioro Biebnik szlacheckie, na letnim południu, szerokości i długości niemal równej być się zdaje, na kroków kilkadziesiąt od kościoła.

¹¹⁹ SGKP, t. 1, s. 912.

¹²⁰ Powtórzenie w tekście

¹²¹ Aszerenis w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Olkieniki Zachód)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1927.

¹²² Tamże.

¹²³ Lubiecz w: Tamże.

Jezioro Solina¹²⁴, WJP Gosieckiego, odległe mila 1 i pół na południe, długości sznurów 80, szerokości być może 30 plus vel minus.

Jezioro Boudzieryszki, odległe mila jedna i pół, J. Pana Złotego, dłużyny prętów 100 i dalej szerzyny¹²⁵

[k. 17]

20 lub więcej, na południe.

Jezioro Jlgialis¹²⁶, do starostwa daugowskiego, Dłużyny sznurów geometrycznych 30, szerzyny 18 plus aut minus, odległe o mili 1 ½ wielkiej, na południe.

Jezioro Niedzingi¹²⁷, dalekie mili 1 ½ sporej od kościoła parafialnego, do starostwa daugowskiego należne, długości ¼ mili wielkiej, tyleż szerokości.

Jezioro Podaugałacis, od kościoła daugowskiego o pół mili, kroków kilkaset długości, szerokości tyleż lub więcej rozciągać się może, na południe.

Jezioro Białuka, w tymże położeniu, niedalekie o sznurów 20, długości sznurów 40, szerokości być może 20, na południe.

Jezioro Suwingi¹²⁸, o ćwierć mili, do starostwa daug[owskiego] położone na zachód zimowy, długie pół ćwierć mili mierne, szerokie na sznurów 1000 lub dalej.

Jezioro Aukroszeis, dalekie o ćwierć mili, długości i szerokości na 1000 lub dalej sznurów.

Jezioro Wielniszki, długie prętów 50, szerokie 30, plus vel minus, odległe o milę wielką WJP Donowskiego starosty giedukańskiego, na wschód.

Jezioro Gilis¹²⁹, dalekie o milę jedną i ćwierć na wschód słońca zimowy, JP Tura, Dłużyny i Szerzyny na kroków 60 lub więcej.

Jezioro Bludalis, na wschód letni, sznurów 15 szerokości jak i długości, WJP Starosty giedukań[skiego], mili 1 ½ od kościoła odległe.

[k. 18]

Jezioro Jlgialis W Jegomościa Pana Starosty giedukańskiego, 115 długości a 20 szerokości sznurów geometrycznych, dalekie mila jedna i pół.

Jezioro Łowis należne do starostwa przelayskiego, dalekie od kościoła mila wielka, długości i szerokości na 1000 sznurów geometr[ycznych] plus v minus, na wschodzie zimowym ku południowi.

¹²⁴ Salinis w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Olkieniki Zachód)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1927.

¹²⁵ Powtórzenie w tekście

¹²⁶ Jlgalis w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Olkieniki Zachód)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1927.

¹²⁷ Tamże.

¹²⁸ Szuwingo w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Olita)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1928.

¹²⁹ Gil w: Tamże.

Jeziorko Chorążyce szlacheckie, długości i szerokości 50 sążni, dalekie od kościoła mil dwie wielkich w południu.

Jezioro Swięłódź szlacheckie, długości i szerokości po dwadzieścia sznurów być może, odległe o milę na południe.

Jezioro Akła, błotem zarosłe, na wschód zimowy, rozległe na ćwierć mile wielką, odległe od kościoła mila 1 i ¼.

Bagno przy folwarku Popiszki, do plebanii należące, czyli znaczniejsze między jeziorami wielkimi położone, włoka 1 i ½, odległe mila jedna i w południu.

Bagno Kubiły, ku pioszuńskiej parafii, ku folwarkowi koniuchowskiemu, do starostwa daugowskiego przytykające się, rozciągać się może w dłużej i szerzyzną na ½ mili dobrej, w zachodzi letnim.

Błot najwięcej i mnóstwo po wszystkich traktach, których uroczysz czy wyliczyć trudno.

Staw na rzece Orance¹³⁰ przy wiosce Wieżańcach, do starostwa daugowskiego należny, gdzie i młyn i rudnia, o milę wielką odległy, na wschodzie zimowym.

Stawek wielmożnego Jegomościa Pana Starosty giedukańskiego, na rzece Obiście¹³¹, młyn tamże o milę odległy, jedną i pół, na wschodzie letnim.

Staw w Koniuchach folwarku daugowskim, z krynic i błot wynikający, młynek tamże, mil mierna w zachodzie letnim.

Stawek alias Sciek mały, szczupły, z błot WJP Szczodry, Starosty grycińskiego, gdzie młynek dla wygody posesora, mila wielka od kościoła na zachodzie letnim.

Stawek na rzece Pomusie Wielmożnego Jegomoscia Pana Tańskiego, niewielki, gdzie też młyn, na wschodzie letnim, mila jedna i pół wielkich.

Hamarnia na rzece Niedzinga, w starostwie przełayskim, noviter erygowana, odległa od parafialnego kościoła mil 3 sporych na południe.

6to

Lasu tak borowego jako i czarnego około tej parafii jest dosyć, które do starostwa są należne: borowe na wschód i południe, czarne to jest: dębina, olszyna, brzezina, etc., na zachodzie [k. 20]

zimowym i letnim, rozciągać się może na mil osiem i dalej, między którymi wioski znajdują się, prócz otwartego pola poblższego kościołowi wioskami zabudowanymi.

7mo

¹³⁰ SGKP, t. 7, s. 571.

¹³¹ Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Olkieniki Zachód), Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1927.

Młynów (jak się wzmieniło wyżej) w tej parafii sześć się znajduje, trzy w starostwie daugowskim JW. Jegomościa Pana Podskarbiego Wielkiego Księstwa Litewskiego, jeden przy Daugach miasteczku, na przekopie między jeziorami, drugi w folwarku Koniuchach na stawie w tym starostwie, w zachodzie letnim, trzeci: na rzece Orance przy wiosce Wieżańcach, o milę na wschód zimowy. Czwarty: WJ Pana Szczodry Starosty grycińskiego, na stawku w zachodzie letnim. Piąty na rzece Obiście WJP Danowskiego Starosty giedukańskiego, na wschód zimowy o milę jedną i pół daleki, szósty na rzece Pomusie WJP Tańskiego, strażnika województwa trockiego, odległy o milę jedną i pół, w równym położeniu.

8vo

Drogi partykularne w milę w tej parafii znajdujące się tym się porządkiem opisują:

1. Droga do Merecza od parafialnego kościoła, położona na południe, tak otwartym polem, jako i lasami borowymi, w piaskach, mostach i kamieniach¹³²,

[k. 21]

styka się z pomienioną parafią o mil dwie wielkich, przy okolicach szlacheckich Chorążyców i Gawienian.

2. Droga do Olity, w zachodzie zimowym, od kościoła parafialnego, więcej lasami, brodami, mostami, jak otwartym polem rozciąga się, do Pocielańcow i Powortan¹³³, na milę sporą.

3. Droga do Pioszun od parafialnego kościoła leży w zachodzie letnim, więcej lasami jak otwartym polem, w brodach, mostach, kamieniach obfita, kończy się parafia o milę wielką, w Michałowie koniec.

4. Droga do Puń, w zachodzie letnim, w równych mostach, brodach, lasach, kamieniach [*nieczytelne*] wzmienionej pierwszej pioszuńskiej rozciąga się, granica do 1 ½ mili sporej.

5. Droga do Wilna, Trok, na północ i zachód zimowy położona, w mostach, brodach, mila wielka jedna, na zamiar granicy Skobeyki wieś.

6. Droga do Olkienik, na wschód zimowy, piaszczysta, górzysta, częście polami, częście otwartym polem i lasami, daleka o mil dwie i ćwierć, od parafialnego kościoła.

7. Droga do Oran, capelli, na wschodzie zimowym i południu, częście błotnista, częścią

[k. 22]

piaszczysta, więcej otwartym polem, jak borowymi lasami rozciąga się na 1 ½ mili wielkiej, granica parafii, okolica Żelniewicz.

¹³² Powtórzenie w tekście.

¹³³ Wcześniej: Powartany.

8. Droga do Przełay, fialnego kościoła, na wschód zimowy, ku południowi położona, błotnista, korzenista, kamienista, odległości ma w sobie od kościoła parafialnego zimową drogą mil dwie i pół, letnią mil dwie miernych.

Ta parafia daugowska zawarta jest w województwie trockim, nietykająca się żadnego powiatu. Które opisanie własną mą ręką podpisuję.

Ksiądz Hilary Józef Chomiński Oskierka,

Pleban daugowski.

[k. 23]

Parafia liszkowska

1-mo

Kościół parafialny w miasteczku Liszków¹³⁴ położony, razem z kościołem WW XX Dominikanów, w odległości od siebie o kroków 200, w powiecie grodzieńskim, w dekanacie trockim, wioski i miejsca do tej parafii należące są w tymże powiecie i dekanacie trockim, według porządku alfabety ułożone, jak tu po sobie idące.

Burbańce¹³⁵ w województwie trockim, starostwie mereckim, w tenucie JP Boraczewskiego, między wschodem letnim i zachodem zimowym, względem kościoła parafialnego liszkowskiego, mila mała 1.

Burbańce mniejsze Wielmożnych Jegomościów XX Dominikanów, w powiecie grodzieńskim, takż między wschodem letnim i zachodem zimowym, 3/4 mile.

Borzdziuny¹³⁶ w województwie trockim, w starostwie mereckim, w tenucie JP Boraczewskiego, pod samą północ zimową, mila duża jedna.

Gudele¹³⁷ WW JXX Domiikanów, w powiecie grodzieńskim, między wschodem a południem letnim, mila 1 1/2.

[k. 24]

Gaulany tychże WW JXX Dominikanów, w powiecie grodzieńskim, na samo południe letnie 1/2 mili.

Gabińce takż, tychże JXX Dominikanów, w powiecie grodzieńskim, pod samym zachodem letnim, mila duża jedna.

Jakubiszki¹³⁸ JO Księcia Generała Szeffa Massalskiego, w tenucie JP Billewicza, w powiecie grodzieńskim, pod samą północ zimową, mili 1 1/2 dużej.

¹³⁴ SGKP, t. 5, s. 324. Lit. *Liškiava*.

¹³⁵ SGKP, t. 1, s. 473.

¹³⁶ Lit. *Barzdžiūnai*

¹³⁷ SGKP, t. 2, s. 903. Lit. *Gudeliai*.

Kudrany¹³⁹ folwark, w województwie trockim, starostwie mereckim, w tenucie JP Boraczewskiego, na północ zimową milą 1.

Kraśnik¹⁴⁰ folwark JXX Dominikanów, w powiecie grodzieńskim, między południem a zachodem letnim milą duża 1.

Liszków, w którym kościół parafialny jest samym punktem, od którego czyni się opisanie całej parafii.

Lewońce JO Księcia Jegomościa Generała Szeffa Massalskiego, w powiecie grodzieńskim, w tenucie JP Billewicza, między zimową północą i wschodem letnim mil 2.

Lipiszki¹⁴¹ folwark plebański i wioseczka pod tymże nazwiskiem, należąca do onegoż, między południem a zachodem letnim 1/4 mili.

[k. 25]

Ponary¹⁴² WW JXX Dominikanów, w powiecie grodzieńskim, między wschodem a południem letnim 1/2 mili.

Ponimienie¹⁴³ folwark JO Księcia Jegomościa Generała Szeffa Massalskiego, w powiecie grodzieńskim, w tenucie JP Billewicza, na samą północ zimową, mil 1 ½

Rycerze¹⁴⁴ WW JXX Dominikanów, w powiecie Grodzieńskim, między południem a zachodem letnim, ½ mili.

Sarokiedy¹⁴⁵ także, JO Księcia Jegomościa Generała Szeffa Massalskiego, w powiecie grodzieńskim, w tenucie JP Billewicza, na samo południe zimowe, mil 2.

Snaygubie folwark, WW Jegomościów XX Dominikanów, w powiecie grodzieńskim, między wschodem a południem letnim milą 1.

Wilkowca¹⁴⁶ tychże JXX Dominikanów, w powiecie grodzieńskim, na samą północ lenią ½ mili.

Wewiory JO Księcia Jegomościa Generała Szeffa Massalskiego, w powiecie Grodzieńskim, w tenucie JP Billewicza, na północ zimową 1 ½ mili.

Wysoki folwark, WW JXX Dominikanów, w powiecie grodzieńskim, na wschód letni, 1/8 mili.

Zeymy¹⁴⁷ także JXX Dominikanów, w powiecie

¹³⁸ SGKP, t. 3, s. 381. Lit. *Jakubiškiai*

¹³⁹ SGKP, t. 4, s. 846.

¹⁴⁰ Tamże, s. 633.

¹⁴¹ SGKP, t. 5, s. 267. Lit. *Liepiškės*

¹⁴² Lit. *Panara*.

¹⁴³ Lit. *Panemunė*

¹⁴⁴ SGKP, t. 10, s. 68. Lit. *Ricieliai*.

¹⁴⁵ Lit. *Sarkajiedai*.

¹⁴⁶ Wilkowce w: SGKP, t. 13, s. 480. Lit. *Vilkiautinis*.

[k. 26]

grodzieńskim, między wschodem a południem zimowym, ½ mili lekkie.

2-do

Od tegoż kościoła parafialnego w okolicy sąsiedzkiej są następujące:

Kibisze¹⁴⁸ kościółek WW JXX Dominikanów mereckich, nie parafialny, w województwie trockim, w własnychże ich dobrach nazwanych Kibisze, na północ zimową 1 ½ mili.

Leypuny kościół parafialny w powiecie grodzieńskim, w dekanacie siemneńskim, między południem a zachodem letnim 1 ½ mili.

Merecz kościół parafialny w województwie trockim, w dekanacie trockim, między wschodem a południem letnim 1 ½ mili.

Rotnica kościół parafialny w powiecie grodzieńskim, dekanacie trockim, pod samym zachodem letnim 1 ½ mili.

3-tio

Miasto znaczniejsze okołoż tego Liszkowa i Liszkowskiego kościoła jest to Grodno, miasto stołeczne, na zachód zimowy mil siedem.

4-to

Droga z Liszkowa do Grodna przez rzekę portową¹⁴⁹

[k. 27]

Niemen, który pod samym Liszkowem płynie i graniczy parafię. Toż dalej w prawo za rzeką piaskami, lasami, aż do gościńca Rotnicy idącego od Wilna, do Grodna, tam się z sobą łączą.

5-to

Jezior znacznych i obszernych żadnych nie masz oprócz jednego nazwiskiem Liszków, które zawiera w sobie toni 9. Leży ono między południem a zachodem letnim, od kościoła Liszkowskiego ¼ mili.

6-to

Lasów znacznych w tej parafii Liszkowskiej nie znajduje się, prócz tylko drew służących do opału i to różnych, zaczawszy od choiny, osiny, brzeziny, dembiny i jagliny i to najwięcej urywkami w koło. A gdyby mogło się znaleźć do budowli drzewa w znacznym obrębie to trudno.

7-mo

¹⁴⁷ Lit. *Žeimiai*

¹⁴⁸ SGK, t. 4, s. 9.

¹⁴⁹ Powtórzenie w tekście.

Młynek WW JXX Dominikanów jeden, który (dla swojej potrzeby w samymże Liszkowie, na krynicach z gór otwartych i na ruczaju z pomienionego wyprowadzonym jeziora) mają.

Innych młynów, tak wodnych, jako i wietrznych, tudzież machin

[k. 28]

ani miejsc oznaczających starożytność lub też coby mogło łączyć się do historii naturalnej, nie masz.

8-vo

Drogi partykularne w tej parafii do wyżej specyfikowanych kościołów tak się oznaczają.

1mo Droga do Kibisz począwszy od Kocioła Liszkowskiego na północ zimową polem otwartym i to ciasną dróżką, kamienistą, aż po koniec wsi Grodziszczę nazwaną. Gdzie się kończy parafia Liszkowska, stamtąd też płaszczyzną do Kibisz ¼ mili.

2do Droga do Leypun, gdzie jest kościół parafialny graniczący między południem a zachodem letnim idzie polem otwartym, górzystym i z zaroślami łączącym się, do wsi wspomnianej Rycerze o pół mili, gdzie się kończy granica parafialna, stamtąd wzięwszy w lewo niewiele co odjechawszy, też droga idzie borem szlacheckim i borem JO Księcia Jegomościa Generała Szeffa Massalskiego, aż do Leypun.

3tio Droga do Merecza, gdzie także jest kościół¹⁵⁰

[k. 29]

Parafialny, w województwie trockim, między wschodem a południem letnim, przez wieś Ponary i tam się kończy granica parafii Liszkowskiej o pół mile. Taż droga polem otworzystym, lubo nie górzysta, miejscami piaszczysta, idzie aż do samego nie ma pod Merecz, gdzie jest przewóz.

4tio Droga do Rotnicy kościoła parafialnego, między południem a zachodem zimowym, idzie przez Niemen w Liszkowie, na którym przewóz i tu się kończy parafia. Toż w prawo wzięwszy do wioski Wieciuny, Nierowy¹⁵¹, lasiem osinowym i zaroślami, drogą równą, lecz piaszczystą, mili półtorej aż do wzwyż wspomnianego miejsca. Stamtąd gościniec grodzieński.

I przeto takowa parafia Liszkowska, jak się opisało, nie ma w sobie żadnych granic, w województwie, oprócz specyfikowanych wiosek, ale cała jest położona w powiecie grodzieńskim z przynależnościami wiosek do onej, jak się namieniło.

[k. 30]

Zaczynam takowe spisanie parafii ręką własną stwierdzam

¹⁵⁰ Powtórzenie w tekście.

¹⁵¹ Nierowo w: SGKP, t. 6, s. 956.

Ksiądz Maciej Antoni Skibicki
Proboszcz Liszkowski.

[k. 31]

Parafia marcinkańska

1mo

Kościół¹⁵² parafialny we wsi marcinkańskiej Jaśnie WJP Podskarbiny Wielkiego Księstwa Litewskiego, do starostwa orańskiego należny, w powiecie lidzkim, w dekanacie trockim położony. Miejsca i wioski do tej parafii należące są w tym powiecie, podług alfabetu następujące:

Derzele¹⁵³ wioska mała nowej osady do starostwa orańskiego należąca, o milę dużą na zachód zimowy między folwarkiem morgiewickim i wsią Kopieniszki¹⁵⁴ nad rzeką Grudą¹⁵⁵ leżąca.

Dubieniki¹⁵⁶ wioseczka także mała starostwa orańskiego, między zachodem letnim i zimowym, którą przepływa rzeczka Skrobla¹⁵⁷ nazwana, o milę dużą od kościoła.

Kobele¹⁵⁸ wieś do mostu na poczynającej się z jeziora rzeczce Grudzie z kruhlaków ku wschodowi zimowemu, starostwa orańskiego, za mostem zaś dwóch gospodarzów królewskich, od tych zaś kręto w prawo o kilka prętów, drugi most na samej jeziora odnodze, nim ku południowi na palach

[k.32]

z jednych kruhlaków, za którym znowu gospodarzów trzech i kontnicz¹⁵⁹ we wsi zaś do Oran należącej ku południowi, mostek, stawek i młynek, już nieużyteczny dla niedostatków wody, za którym mostkiem trzech mieszka gospodarzów, z strony zaś północnej, o kilka staj: puszcza, różne w sobie zawierająca drzewa. Wieś ta leży między zachodem zimowym i południem, o mil 2, tamże i karczma.

Kopieniszki część do starostwa orańskiego, część do mereckiego należna, o półtorej mili na zachód zimowy, w której na południu jest stawek i młyn, do starostwa mereckiego należący, z którego to stawku zaczyna się rzeczka imieniem Skrobla, która doliną przez wioskę płynie. Około tej wioski bory.

¹⁵² Kościół pod wezwaniem śś. Szymona i Judy.

¹⁵³ Derżelańce w: SGKP, t. 2, s. 9; Derzele w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Druskieniki)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1928. Lit. *Darżeliai*.

¹⁵⁴ SGKP, t. 4, s. 381. Lit. *Kapiniskiai*.

¹⁵⁵ SGKP, t. 2, s. 860.

¹⁵⁶ Tamże, s. 189.

¹⁵⁷ Skroblis w: SGKP, t. 10, s. 716.

¹⁵⁸ SGKP, t. 15 cz. 2, s. 93.

¹⁵⁹ Lekcja wątpliwa.

Marcinkańce¹⁶⁰ wieś duża, w której kościół parafialny jest punktem, podług którego czynię opisanie całej parafii, leży od kościoła na południe, należy do starostwa orańskiego, tę wieś przechodzi ruczaj Jodupis¹⁶¹, od tejże wsi o kilkanaście staj jest 4 gospodarzów, 3 za rzeczką Jodupis do starostwa Orańskiego a 1 z tej strony do starostwa mereckiego należący, miejsce zaś gdzie siedlisko mają nazywa się Naugialamy,

[k. 33]

ku zachodowi zimowemu nieco i południowi wpada druga rzeczka imieniem Dobupis, do wzmiankowanej rzeczki Jodupis, która wpada ku zachodowi zimowemu w rzekę Grudę, mało w więcej, albo nie nad 1000 kroków od Marcinkańców, i leży na zachód zimowy płynąc na północ. Te zaś trzy ruczaje mają swój początek z gór niedaleko od Marcinkańców, pierwsza od wsi płynie, z wschodu, druga za wsią ku południowi się zaczynając a płynąc jak nadmieniona na zachód zimowy. W tejże wsi karczma.

Manczegin¹⁶² wieś starostwa orańskiego, na wschód letni o 1 ½ mili, którą przedziela od południa ku północy płynąca Ułaz¹⁶³ rzeka, bystra, skora, na której się do Mereczanki¹⁶⁴ brusy towarne pławią.

Meloniszki¹⁶⁵ wioseczka mała starostwa orańskiego, o mil 2 dużych, między wschodem letnim nieco ku północy, którą dzieli rzeka Merecz¹⁶⁶.

Morgiewicze¹⁶⁷ folwark orański, na zachód zimowy, nieco ku południowi, o milę duża leżący, o kilka zaś staj folwarku nie dojeżdżając, ku wschodowi to jest na lewej ręce, zaczyna się puszcza, różne drzewa w sobie zawierająca,

[k. 34]

która graniczy za Pomusteykami z puszcą królewską. Przy samym folwarku płynie rzeka Gruda, przez którą są 2 mosty, jeden o kilka staj folwarku nie dojeżdżając przez błoto i rzekę Grudę z kruhlaków, drugi przy samym folwarku z ciosanego drzewa, przy tej zaś rzece Grudzie błota są lecz nie szerokie.

Morgiewicze wieś tegoż starostwa orańskiego, w której niektórzy należą do starostwa mereckiego o mil 2 od kościoła na zachód zimowy ku południowi. Tamże i karczma.

Paule o mil 2 między letnim wschodem ku północy nad rzeką Ułą, należy do starostwa orańskiego.

¹⁶⁰ SGKP, t. 6, s. 105. Lit. *Marcinkonys*.

¹⁶¹ Judupis w: SGKP, t. 3, s. 620

¹⁶² Monczagiry w: SGKP, t. 6, s. 659. Lit. *Mančigirė*.

¹⁶³ Uła w: SGKP, t. 12, s. 788.

¹⁶⁴ SGKP, t. 6, s. 259.

¹⁶⁵ Miluniszki w: SGKP, t. 6, s. 431. Lit. *Milioniškės*.

¹⁶⁶ Wcześniej Mereczanka.

¹⁶⁷ SGKP, t. 6, s. 678.

Pomustejki¹⁶⁸ wioska nowej osady do starostwa orańskiego należąca, od rzeczki Pomustejki¹⁶⁹ nazwanej imię wiodąca. Między zachodem zimowym i południem o mili półtorej wielkiej leżąca, w puszczy za rzeczką zaś Pomustejką 2 gospodarzów królewskich.

Pogrudzie wioska starostwa orańskiego na¹⁷⁰ północ ku zachodowi letniemu leżąca nad rzeką Grudą o milę.

Rodomańce¹⁷¹ między letnim i zimowym zachodem, o mil 2 dużych, mieszkańcy tej wsi częścią do starostwa orańskiego, częścią do mereckiego należą.

[k. 35]

Szklary¹⁷² wieś starostwa mereckiego prócz jednego gospodarza, który do starostwa orańskiego należy, na zachód zimowy o mil 2 dużych od kościoła.

Trakiszki¹⁷³ między letnim wschodem ku północy, nad rzeką Ułą o 1 ½ mili leżącą starostwa orańskiego.

Zerzwyny¹⁷⁴ między letnim a zimowym wschodem o 1 ½ mili którą przedziela Uła, na której most z kruhlaków, od kościoła przyjeżdżając, na tej stronie kilku gospodarzów JP Aleksandrowicza, z drugiej zaś strony starostwa orańskiego.

Zoraczyszki¹⁷⁵ wieś, starostwa orańskiego, na wschód letni, nieco ku północy, od której o kilkanaście i tysiąc kroków ku północy leży wyż[ej] wspomniana wioska Trakiszki, sama zaś od kościoła o 1 ½ mili nad rzeką Ułą, na której most z kruhlaków, pod tym przemiankiem wsi nie dojeżdżając o kilkanaście staj, w dolinie po prawej ręce, nad ruczajkiem dwóch mieszka gospodarzów, do starostwa mereckiego, tamże i karczma.

2do

Od kościoła parafialnego kościoły w okolicy sąsiedzkiej są następujące:

Merecz o mil 3 dużych odległy na północ nieco ku zachodowi letniemu, w województwie i dekanacie trockim.

Daugi na północ o mil 4 w tymże województwie i dekanacie.

Orany o mil 4, między wschodem letnim i północą, w tymże województwie i dekanacie, JW. Podskarbiny Litewskiej.

¹⁶⁸ Mostejki w : SGKP, t. 6, s. 711.

¹⁶⁹ Mostejka w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Nowy Dwór)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1926.

¹⁷⁰ Powtórzenie w tekście

¹⁷¹ Rndomańce w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Druskieniki)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1928. Lit. *Randomonys*.

¹⁷² SGKP, t. 11, s. 920. Lit. *Šklėriai*.

¹⁷³ Trakiszki w: SGKP, t. 12, s. 493. Lit. *Trakiškiai*.

¹⁷⁴ Zerwiny w: SGKP, t. 14, s. 573. Lit. *Zervynos*.

¹⁷⁵ Żuraciszki w: Tamże, s. 855. Lit. *Žiūrai*.

[k. 36]

Nacz¹⁷⁶ w powiecie lidzkim, na wschód zimowy, nieco ku południowi, o mil 6 odległy.

Jeziory¹⁷⁷ na południe o mil 7, w tymże dekanacie i województwie.

Rotnica o mil 4 na wschód zimowy, w dekanacie tymże, w powiecie grodzieńskim.

3tio

Miasta znaczniejsze około tej parafii są te:

Lida o mil 12, między zachodem zimowym nieco ku południowi, miasto powiatowe, w którym powiecie parafia marcinkańska.

Merecz na wschód zimowy, o mil 3, w województwie i dekanacie tymże.

4to

Droga do Lidy na Linice, na Dubicze¹⁷⁸, na Raduń z początku piaszczysta i korzenista, a potem przy pogodzie lepsza.

Droga do Merecza piaszczysta i korzenista, pod Mereczem na rzece Merecz zwanej jest przewóz.

5to

Jeziora i błota.

Jeziora wszystkie małe prócz jednego przemiankiem Łowis¹⁷⁹ za Zoraczyszkami leżącego są te:

Jezioro Wekszminis, do Zoraczyszek idąc na lewej o pół mili od kościoła.

Jezioro Alktażeris, do Żerwyn idąc w prawej od kościoła ½ mili.

Jezioro Koscinis¹⁸⁰ o ¼ mili, między wschodem i południem.

[k. 37]

Jezioro Trykempis¹⁸¹, o ½ mili, idąc do Skrobli, niedaleko drogi w prawo, za którym 2 jeziora małe.

Jezioro niewiadomego przemianku za Żerwinami.

Jezioro w Rodomańcach ku południowi starostwa mereckiego.

6to

Lasy i bory lubo gęste, jednak niepewne dla ustawicznego trzebieńia, bo gdzie jednego roku las, tam na drugi pole, a gdzie pole, tam za lat kilka zarośle, a to dla bardzo piaszczystego gruntu, na którym czasem po wytrzebieńiu raz albo i 2 siać mogą żyto albo grykę.

¹⁷⁶ Nacza w: SGKP, t. 6, s. 853.

¹⁷⁷ SGKP, t. 3, s. 580.

¹⁷⁸ SGKP, t. 2, s. 187.

¹⁷⁹ Jezioro Ławis w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Marcinkańce)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1932.

¹⁸⁰ Jezioro Kaściny w: tamże.

¹⁸¹ Jezioro Trakamnis w: tamże.

7mo

Młynów i żadnych machin nie ma w tej parafii.

8vo

Drogi partykularne i publiczne podług miary mil tak się opisują:

Droga do Grodna z Marcinkańców nie jedna ile prywatna, jedni idą na Kobele, drudzy na Szklary, do publicznego zaś traktu grodzieńskiego idącego z Wilna do Grodna, między zachodem letnim nieco ku zimowemu, od marcinkańskiego kościoła mili 2 i ½, miasto zaś same względem Marcinkańców grodzieńskie leży między zachodem zimowym i południem o mil 10.

Cała parafia marcinkańska leży w lidzkim

[k. 38]

powiecie, graniczy rzeką Merecz z województwem trockim, między wschodem letnim i północą także jedną wioską Mielniszki¹⁸² zwaną do parafii marcinkańskiej należącą (z tej strony rzeki Merecz będącą) graniczy z województwem trockim.

Takowe tedy opisanie parafii mojej podpisem własnej mojej ręki stwierdzam¹⁸³.

[k. 39]

Parafia merecka

1mo

Kościół parafialny, w miasteczku JKM Mereczu¹⁸⁴, w województwie i dekanacie trockim położony, wioski, dwory i miejsca do tego kościoła prawem parafialnym należące według alfabetu tym się opisują porządkiem:

Bingiele¹⁸⁵ wieś miasta Merecz, na wschód słońca letni, małe pół mili od kościoła mereckiego.

Brokoroyście¹⁸⁶ starostwa mereckiego, między północą i wschodem mil dwie, nad jeziorem tegoż imienia.

Chorążyce¹⁸⁷ okolica, na północ mil dwie wielkich, nad rzeką Nidzingą, gdzie też rzeka jest granicą między parafią merecką i daugowską.

Dworcze¹⁸⁸ JP Gadaczewskiego, na północ mil 2 i ćwierć.

Dewoyniszki¹⁸⁹ starostwa mereckiego, na zachód letni mili 1 ½, nad jeziorem Jłgi.

¹⁸² Wcześniej Meloniszki.

¹⁸³ Brak nazwiska proboszcza.

¹⁸⁴ SGKP, t. 6, s. 257. Lit. *Merkinė*.

¹⁸⁵ SGKP, t. 1, s. 230; tamże, t. 15, cz. 1, s. 156. Lit. *Bingieliiai*.

¹⁸⁶ SGKP, t. 15, cz. 1, s. 234.

¹⁸⁷ SGKP, t. 1, s. 630.

¹⁸⁸ SGKP, t. 2, s. 235.

Duboklańce¹⁹⁰ tegoż, między południem i wschodem, mila, za Niemnem.

Horodyszcze¹⁹¹ XX Dominikanów mereckich, na południe, mila, za Niemnem.

[k. 40]

Jłgi¹⁹² starostwa mereckiego, między północą i zachodem, 2 ½ mili, nad jeziorem tegoż imienia.

Kosciuny¹⁹³ tegoż na wschód słońca, mila mała, nad rzeką Mereczanką.

Keybucie¹⁹⁴ tegoż, między wschodem i północą, mil 2, nad rzeką Mereczanką.

Kucewicze¹⁹⁵ okolica, na północ pięć ćwierci mili.

Kompy¹⁹⁶ plebanii mereckiej, na zachód letni mil 2 małe, nad jeziorem Jłgi.

Klepacze¹⁹⁷ starostwa mereckiego, na zachód zimowy mil 2.

Kibisze¹⁹⁸ X Dominikanów mereckich, na południe, za Niemnem, mila.

Ieniańce¹⁹⁹ starostwa mereckiego, względem kościoła na zachód zimowy za Niemnem, nad tąż rzeką.

Lidażunie JP Boryczewskiego²⁰⁰, na zachód equinoctialni²⁰¹ mil 2 wielkie.

Lizdy²⁰² JOX Massalskiego, nad jeziorem tegoż imienia, na zachód zimowy mil 2.

Iłginiki²⁰³ starostwa mereckiego, na zachód 1 ½ mili, nad jeziorem Jłgi.

Laukieniki²⁰⁴ starostwa mereckiego, na północ, mil dwie.

Lękieniki²⁰⁵ tegoż, na wschód słońca, mila mała, nad rzeką Mereczanką.

Mordasowo²⁰⁶ tegoż, na wschód słońca, z obuch stron rzeki

[k. 42]

Mereczanki, mil 2.

Michniuny²⁰⁷ JP Godaczewskiego, na północ mil 2.

¹⁸⁹ SGKP, t. 15, cz. 1, s. 406. Lit. *Davainiškės*.

¹⁹⁰ Lit. *Dubaklonis*.

¹⁹¹ Lit. *Radyščius*.

¹⁹² Jłgi w: SGKP, t. 3, s. 265. Lit. *Ilgai*.

¹⁹³ SGKP, t. 4, s. 459. Lit. *Kasčiūnai*.

¹⁹⁴ Kiejbucie w: SGKP, t. 4, s. 17.

¹⁹⁵ SGKP, t. 4, s. 835.

¹⁹⁶ SGKP, t. 4, s. 318.

¹⁹⁷ SGKP, t. 4, s. 132. Lit. *Klepočiai*.

¹⁹⁸ Lit. *Kibisiai*.

¹⁹⁹ Janiańce w: SGKP, t. 3, s. 400. Lit. *Jonionys*.

²⁰⁰ Boryczewscy h. Rawicz, lub Boryczewscy h. Sas. Zob. S. Uruski, dz. cyt., t. 1, s. 348.

²⁰¹ Aequinoctialis - równik

²⁰² Lizdy w: SGKP, t. 5, s. 359. Lit. *Lizdai*.

²⁰³ Iłgieniki w: SGKP, t. 3, s. 258.

²⁰⁴ Łaukieniki w: SGKP, t. 5, s. 612. Lit. *Laukinikai*.

²⁰⁵ Łankieniki w: SGKP, t. 5, s. 585.

²⁰⁶ SGKP, t. 6, s. 675. Lit. *Mardasavas*.

²⁰⁷ SGKP, t. 6, s. 315; t. 15, cz. 2, s. 322 lub Mokniuny w: SGKP, t. 6, s. 620. Lit. *Mikniūnai*.

Mątwiliszk²⁰⁸ okolica, na północ mili półtorej.

Massaliszk²⁰⁹ JP de Reasa²¹⁰, na zachód słońca letni $\frac{3}{4}$ mili.

Meszkasole²¹¹ JP Boryczewskiego, na zachód equinoctialni mil 2.

Mizance²¹² małe, starostwa mer[eckiego], na zachód zimowy, nad Niemnem, mil 2.

Maximańce²¹³ miasta Merecz, nad Niemnem, na zachód zimowy, $\frac{1}{4}$ mili.

Maximce²¹⁴ X Dominikanów, w grodzieńskim powiecie Liszkowskich, między wschodem i południem, na tejże stronie co i kościół, za Mereczanką, $\frac{1}{2}$ mili.

Niedzingi²¹⁵ JPP Żylińskiego, nad rzeką Niedzingą, na północ, mil 2.

Nowosada JP Jagmina, na zachód letni 1 $\frac{1}{2}$ mili.

Nieciosy²¹⁶ okolica, nad Niemnem, na zachód zimowy, mila wielka.

Narulańce²¹⁷ starostwa mereckiego, na wschód zimowy, mila za Mereczanką rzeką.

Puchacze²¹⁸ starostwa mereckiego, na wschód słońca, 1 $\frac{1}{2}$ mili z obuch stron²¹⁹

[k. 42]

rzeki Mereczanki.

Purple²²⁰ miasta Merecz, między wschodem i północą, mili 1 $\frac{1}{2}$.

Pilumgi²²¹ plebanii mereckiej, na północ 1 $\frac{1}{2}$ mili, nad jeziorem tegoż imienia.

Plikiany²²² JP Białowieckiego²²³, na zachód letni 2 $\frac{1}{2}$ mili wielkiej.

Ruskawieś²²⁴ starostwa mereckiego, na północ mila mała.

Reycieniki JP Boryczewskiego, na zachód equinoctialis, 1 $\frac{1}{2}$ mili.

Ryliszki²²⁵ JP Ostaniewiczza²²⁶, na zachód, mil 2 średnich.

Rudnia²²⁷ starostwa mereckiego, na zachód mila mała.

²⁰⁸ SGKP, t. 6, s. 219.

²⁰⁹ Masaliszki w: SGKP, t. 6, s. 161. Lit. *Masališkės*.

²¹⁰ Powinno być: Raes. Raes Kazimierz – sędzia ziemski trocki lub Franciszek – podwoje wodzi trocki. Zob. K. Niesiecki *Herbarz polski*, Lipsk, 1841, t. 8, s. 83.

²¹¹ Mieszkasole w: SGKP, t. 6, s. 361. Lit. *Meškasalis*.

²¹² SGKP, t. 6, s. 516.

²¹³ Maksymańce w: SGKP, t. 5, s. 936.

²¹⁴ Maksymce w: tamże. Lit. *Maksimai*.

²¹⁵ SGKP, t. 7, s. 65. Lit. *Niedzingė*.

²¹⁶ SGKP, t. 7, s. 51. Lit. *Netiesos*.

²¹⁷ SGKP, t. 6, s. 920. Lit. *Noruliai*.

²¹⁸ Puhacze, t. 9, s. 277. Lit. *Puvočiai*.

²¹⁹ Powtórzenie w tekście

²²⁰ SGKP, t. 9, s. 305.

²²¹ Pilwingi, SGKP, t. 8, s. 147. Lit. *Pilvingiai*.

²²² SGKP, t. 8, s. 263. Lit. *Plikionys*.

²²³ Być może Białowiecki h. Topór? Szlachta z Wielkopolski, przeniosła się na Białą Ruś. Zob. S. Uruski dz. cyt, t. 1, s. 162.

²²⁴ Ruskie Sioło w: SGKP, t. 10, s. 31.

²²⁵ SGKP, t. 10, s. 93. Lit. *Ryliškiai*.

²²⁶ Ostaniewicz h. Ostoja. Zob. S. Uruski dz. cyt.

Rusingi²²⁸ tegoż, na południe, mila mała, za Niemnem.

Radowka²²⁹ plebanii mereckiej, na wschód zimowy, za Mereczanką, nad rzeką Paradukis, mila.

Sapieżyski²³⁰ JP Żylińskiego, na północ, mil 2.

Subortowicze²³¹ JP Karłowicza²³², na zachód letni, ½ mili wielkiej.

Sawilańce²³³ JP Boryczewskiego, na zachód, mil 2.

Solenniki²³⁴ starostwa mereckiego, na zachód, nad Niemnem, 1 ½ mili.

[k. 43]

Samoniszki²³⁵ JP de Reasa, na zachód equinoctialny, mila wielka.

Trosniki²³⁶ miasta Merecz, na wschód zimowy, za Mereczanką, 5/4 mili.

Uciecha²³⁷ X Dominikanów Liszkowskich, między wschodem i południem, na trakcie Grodzieńskim, 1 ½ mili, za Mereczanką rzeką.

Weysmuny²³⁸ JP Boryczewskiego, na zachód słońca, mil 2 pomiernych.

Wniksznina²³⁹ JP Gadaczewskiego, na północ mili 2 i ¼.

Wodziany²⁴⁰ tegoż, na północ, mil 2.

2do

Od kościoła parafialnego kościoły w okolicy sąsiedzkiej są następujące:

Daugi kościół parafialny w starostwie tymże, na północ, mil 4.

Leypuny kościół parafialny, za Niemnem, na południe, w dobrach JO Xięcia Massalskiego, mil 3 wielkich.

Liszkow kościół parafialny, oddzielny od kościoła i klasztoru XX Dominikanów Liszkowskich, w miasteczku tychże JXX Dominikanów, między wschodem i południem, za Niemnem, mil 2.

Marcinkańce kościół parafialny, w województwie trockim i dekanacie tymże, na wschód zimowy, w starostwie orańskim²⁴¹

²²⁷ SGKP, t. 9, s. 924.

²²⁸ SGKP, t. 10, s. 25. Lit. *Rūsingė*.

²²⁹ SGKP, t. 9, s. 447. Lit. *Roduka*.

²³⁰ SGKP, t. 10, s. 305.

²³¹ SGKP, t. 11, s. 522.

²³² Karłowicz h. Karłowicz, Michał, starosta subortowski. Zob. S. Uruski, dz. cyt, t. 6, s. 206.

²³³ Sawelańce w: SGKP, t. 10, s. 343.

²³⁴ Soleniki w: SGKP, t. 11, s. 50.

²³⁵ Samuliszki w: SGKP, t. 10, s. 260.

²³⁶ Trośniki w: SGKP, t. 12, s. 510. Lit. *Trasninkas*.

²³⁷ SGKP, t. 12, s. 741.

²³⁸ Wejsmuny w: SGKP, t. 13, s. 196. Lit. *Veismūnai*.

²³⁹ Winkszniny w: SGKP, t. 13, s. 551.

²⁴⁰ SGKP, t. 13, s. 731.

²⁴¹ Powtórzenie w tekście

[k. 44]

mil 3.

Niemonoycie kościół parafialny, nad Niemnem, w starostwie, na zachód equinoctialis, mil 3.

Przełaje kościół filialny, z oddzieloną sobie parafią, na wschód letni, na trakcie wileńskim, 2 ½ mili, w starostwie W. Jeleńskiego.

Rotnica kościół parafialny, w województwie trockim i dekanacie tymże, w starostwie mereckim, między wschodem i południem, mil 4.

Sereie²⁴² kościół parafialny, za Niemnem, na zachód zimowy, w miasteczku pruskim, mil 4.

3tio

Miasta znaczniejsze około kościoła mereckiego parafialnego są:

Troki na wschód słońca, mil 12.

Wilno także na wschód, mil 15.

Grodno między wschodem i południem, mil 10.

Kowno na zachód słońca, mil 15.

4to

Trakt wielki, z Merecza do Wilna, pocztowy, droga prosta, po większej części lasami, piaszczysta.

Trakt do Grodna, także wielki pocztowy, przez rzekę Mereczankę i przewoz na niej, kręty nieco, dla krętości Niemna, droga piaszczysta i górzysta.

Droga do Kowna, kręta, dla gęstych gór i błot

[k. 45]

5to

Jeziora, rzeki, błota i strumyki.

Jezioro Jłgi²⁴³ wielkie, na milę dłużyńi, szerzyńi, zaś nierówny, między Jłgami i Kompami, pół mili w figurze okrągłej, Dalej ku Pilumgom węższe nieco, miejscami na ćwierć mili, miejscami ledwo na dwadzieścia sznurów, między północą i zachodem, od kościoła półtorej mili. Blisko tego jeziora dwa małe są jeziora Kompie i Pilumgi zwane, łąkami i rzeką Strowią mające komunikację z Jłgowskim jeziorem, obydwie te jeziora równej wielkości, na sznurów trzydzieści, od środka do brzegów, okrągłe, położone są względem kościoła na północ o półtorej mili.

²⁴² Sereje – Bogusław Radziwiłł sprowadzał tu osadników niemieckich. Córka Bogusława, Ludwika Karolina, po małżeństwie z synem elektora brandenburskiego, zapisała Sereje wraz z kluczem dóbr mężowi. Od tej pory elektor utrzymywał tam rządę i zwiększał osadnictwo niemieckie. W miasteczku istniał zbór kalwiński oraz kościół ufundowany przez Jerzego Radziwiłła, a w 1735 roku wzniesiono też kościół murowany. Zob. M. Baliński, T. Lipiński, dz. cyt., s. 286; SGK, t. 10, s. 442. Lit. *Seirijiai*.

²⁴³ Jezioro Jłgi w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Olita)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1928.

Jezioro Brokoroyscie²⁴⁴ na pół mili długie, szerokie zaś na dwadzieścia sznurów, mil dwie od kościoła, między wschodem letnim i północą.

Jeziora: Bałazaris²⁴⁵, Apsinga²⁴⁶, Nieciosy²⁴⁷ i staw przy rudni na rzece Nieciosie²⁴⁸, równej prawie wielkości na sznurów dwadzieścia lub trzydzieści, na zachód słońca, równie wszystkie odległe są od kościoła na milę.

Jeziorko Stangis małe, między wschodem i północą, blisko traktu wileńskiego, sznurów trzydzieści dłużyni a dziesięć szerzyni, pół ćwierci mili od kościoła odległe.

Błota znaczniejsze poczynają się od jeziora Jłgowskiego²⁴⁹

[k. 46]

ku jeziorowi Kompiu²⁵⁰, gdzie trzydzieści i trzy sznurów dłużyni, między jeziorami, wszerek zaś miejscami dziesięć, miejscami mniej. Błota te przecięte jeziorem Kompie, w drugim końcu tegoż jeziora zaczynają się, opasują na koło jeziora Pilumgi²⁵¹ aż ku okolicy Kucewiczom, tam się rozciągają wzdłuż, na prętów pięćset, wszerek zaś ku okolicy Mątwilliskom na prętów trzysta, na błotach tych po większej części są łąki użyteczne, przez różnych trzymane posesorów.

Błoto²⁵² między wsiami: Samoniszkami, Ryliszkami, Solennikami i borem Niecikowskim, na pół mili wzdłuż, a na ćwierć mili wszerek rozległe, mało co na łąki używane, na zachód słońca półtorej mili od kościoła.

Rzeka Niemen portowa, wielka, względem kościoła i miasta Merecz na południe, pod samym miastem płynie od wschodu na zachód.

Rzeka Mereczanka²⁵³ względem miasta za zachodzie, pod samym miastem wpada do Niemna, płynie od północy ku południowi, ma swój początek blisko Wilna, przy wpadaniu w Niemen, na wielkie pół mili w górę, z jednej strony i drugiej ma obszerne łąki, jest także rzeką spławną, spławia się nią towary leśne, jako to: belki, kłody i maszty, na tej rzece²⁵⁴

[k. 47]

²⁴⁴ Brokoroyscie w: SGKP, t. 15, cz. 1, s. 234.

²⁴⁵ Jezioro Białozerys w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Druskieniki)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1928.

²⁴⁶ Jezioro Absynga w: tamże.

²⁴⁷ Jezioro Nieciesis w: tamże.

²⁴⁸ Tamże.

²⁴⁹ Powtórzenie w tekście

²⁵⁰ Jezioro Kompo w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Druskieniki)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1928.

²⁵¹ Jezioro Pilwingi w: SGKP, t. 8, s. 147.

²⁵² Bagno Pokryksztes w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Druskieniki)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1928.

²⁵³ SGKP, t. 6, s. 259.

²⁵⁴ Powtórzenie w tekście

przy wejściu w Niemen jest przewóz na trakcie grodzieńskim, na tejże samej rzece, o półtorej mili od miasta, jest jaz wielki, we wsi Puchaczach, na połów łososi i pstrągów.

Rzeka Stangis²⁵⁵ mała, środkiem miasteczka od północy ku południowi płynąca, wpada w Niemen, ma swój początek z jeziora tegoż imienia, o pół ćwierci mili wpada w Niemen, na tejże rzece most wśród miasta.

Rzeka Strowia²⁵⁶ na zachód słońca względem miasta, płynie od północy ku południowi, ma swój początek z jeziora Jłgowskiego.

Rzeka Nieciosia o milę wielką od Merecza, wpada do Niemna, ma swój początek z jeziora Bałazaris, płynie od północy ku południowi, względem miasta jest na zachód słońca.

Rzeka Niedzinga biorąc swój początek z jeziora Niedzingi zwanego, w parafii daugowskiej, płynie krętami różnemi, między Niedzingami i Wodzianami, od zachodu ku wschodowi, wpada do Mereczanki, blisko Przełaj, względem miasta Merecz jest ku północy.

Strumyk Paradukis mały, z błot w puszczy orańskiej swój początek wzięwszy, różnemi płynąc zakrętami, od wschodu na zachód, do Mereczanki wpada o milę od Merecza.

6to

[k. 48]

W całej parafii mereckiej ani otwartego pola, ani ciągłej puszczy nie ma, między każdą wsią jest znaczna część lasu i w każdym lesie są obszerne pasieki.

Góra Sypana²⁵⁷ w samym Mereczu, nazwana Zamkowa, w widłach między Niemnem i Mereczanką.

7mo

Młynów 5, tartaków 2, rudni 2, to jest:

Młyn starostwa mereckiego, wielki, z tartakiem, na rzece Strowi, o pół ćwierci mili od miasta, za zachód słońca.

Młyn i tartak JP de Reasa na tejże rzece, o trzy ćwierci mili, na zachód słońca letni.

Młynek mały w Jłgach, na stawku z źródeł zebranych, starostwa mereckiego.

Młyn i rudnia JP Żylińskiego, na rzece Niedzindze, przy dworze niedzingowskim.

Młynek mały na rzece Stangis, w samym mieście, XX Dominikanów.

Rudnia na rzece Nieciosie, starostwa mereckiego, mila od Merecza, względem miasta na zachód słońca.

8vo

Drogi partykularne i trakty publiczne podług miary mil, tak się opisują.

²⁵⁵ *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Druskieniki)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1928.

²⁵⁶ Strawa w: tamże.

²⁵⁷ M. Baliński, T. Lipiński, dz. cyt., s. 279.

1. Droga do Grodna, przez przewóz na Merezance

[k. 49]

ponad Niemnem, między południe i wschód słońca zimowy, po prawej ręce Niemen, po lewej górę lasami obrosłą przez trzydzieści prawie sznurów mijając, wjeżdża się na górę, gdzie lasem borowym, udając się nieco w prawo, przechodzi przez mostek i groblę krótką, na błotku małym, więcej się jeszcze na wschód słońca obraca, dalej tymże borem jadąc, po prawej ręce opodal widać wieś Maximce, potem wciąż tymże borem, aż do Uciechy, półtorej mili od Merezca, gdzie się kończy parafia merecka. Stamtąd przez mostek na rzece Uciesie, na wielką i przykrą górę wjechawszy, idzie na Postupie do Rotnicy, taż sama droga, przejechawszy mostek i groblę, zaczyna być granicą między powiatem grodzieńskim i województwem trockim.

2. Droga do Marcinkańców i razem gościniec lidzki, wychodzi z miasta przez przewóz na Merezance, który minawszy i podjechawszy kilkoro stay płaszczyzną traktem grodzieńskim, obraca się na górę na wschód słońca letni i tak jadąc górą i borem blisko ćwierć mili obraca się ku wschodowi jesiennemu i tymże borem aż do karczmy Radowki, którą pominawszy dzieli się trakt, jeden²⁵⁸

[k. 50]

na wschód słońca zimowy na Morgiewicze i Berszty²⁵⁹, w nowogródzkie, drugi na wschód słońca letni do Marcinkańców i Lidy, ten tedy pośledniejszy, idąc dalej parafią merecką, objeżdżając kręt Merezanki, udaje się ku wschodowi zimowemu, o ćwierć mili od Radowki, mimo wsi Trosnik zostawiając ją po prawej ręce, wraca się znowu ku wschodowi letniemu i idąc kilkoro stay brzegiem Merezanki wychodzi na pola i zarośle we wsi Puchaczach i tu się kończy parafia merecka.

3. Trakt wielki wileński, wyjechawszy z miasta, otwartym polem na wschód słońca letni i przejechawszy o pół ćwierci mili brodek na rzece Stangis, prosto brodami aż do Amerni, na rzece Niedzinga zwanej, pół mili od przełay niedawno wystawionej, o mil dwie od Merezca, żadnej wsi nie tykając.

4. Trakt wileński tenże, o kilkoro stay od miasta rozdzielając się jedną się drogą udaje do Wilna, drugą ku północy do Daug idzie, zaś wprzód polem otwartym ½ mili, dalej lasem przez Ruskawieś, tę minawszy częścią polem, częścią lasem borowym, zostawiając po lewej ręce Kucewicze, brzegiem błot idzie mimo Pilumg polem otwartym w las, pod Niedzingami, i wychodzi na most przy młynie i rudni na rzece Niedzindze, gdzie się kończy parafia merecka.

²⁵⁸ Powtórzenie w tekście

²⁵⁹ SGKP, t. 15, cz. 1, s. 114.

[k. 51]

5. Trakt dawny pocztowy kowieński i ryski, na Olitę, wychodzi z miasta ku wschodowi letniemu, a idąc krętami różnemi: dla pagórków i błot, przez pola otwarte, wychodzi na mostek na rzece Strowi, między dwoma przykremi i krętami górami, idzie dalej borowym lasem przez Subortowicze, gdzie mało co przejechawszy, pola, znowu borowym lasem, aż do pól łągienickich, które po większej części zarosłe, przejeżdżając i wieś opodal po prawej ręce zostawiając, mostek na błotku przejechawszy, idzie lasem kompowskim, pagórkami i wybojami, aż do brzegu jeziora łągowskiego, gdzie na błocie minąwszy mostek do dwóch sznurów mający dłużyni, wychodzi na pole otwarte, do wsi nazwanej Meszkasole, gdzie się kończy parafia merecka.

6. Droga do Niemonoyć, na zachód słońca, z miasta polem, z wielkiej i przykrej góry za mostek, przy młynie i tartaku dwornym i znowu na wielką i przykrą górę wychodzi borem, objeżdżając błotka różnemi krętami, aż do wsi Samoniszek, którą minąwszy błotnistymi wybojami, między lasem zielonym i kawałkami pól, wychodzi do Mokniusza, gdzie jest koniec parafii mereckiej.

7. Droga do Serey, miasteczka pruskiego, taż sama, co i do Niemonoyć, minąwszy zaś młyn merecki²⁶⁰,

[k. 52]

wjeżdżając na górę dzieli się udając się ku zachodowi zimowemu, wyszedłszy na górę, borem i polami wychodzi, mimo rudni, którą po prawej ręce zostawiając, idzie ćwierć mili polem, aż do rzeki Nieciosy, którą w bród przejechawszy, znowu idzie borem pół mili, aż do wsi Solennik, którą wieś dla niedostępnej góry objeżdżając, udaje się ku południowi, a w końcu wsi znowu na północ, na przykrą potrójną górę, na którą wszedłszy obraca się znowu na zachód zimowy, idąc częścią polem, częścią lasem błotnistym, końcem wsi Klepaczow, gdzie się kończy parafia merecka, wpada w bór piaszczysty, którym pół mili idzie na przewoz, w Krysztanach na Niemnie.

8. Droga do Leypun z Merecza przez Mereczankę i Niemen przewiózłszy się idzie ku południowi drobnymi zaroślami, mimo wieś Jemańce, którą po prawej ręce zostawiwszy, mijając błotka i chrosty, wychodzi na górę borem zarosłą, która idzie otwartym polem i wytkniętą linią aż do Kibisz, gdzie jest koniec parafii.

9. Dróżka do Liszkowa, partykularna, z Merecza za Niemnem, między wschodem i południem²⁶¹,

²⁶⁰ Powtórzenie w tekście

²⁶¹ Powtórzenie w tekście

[k. 53]

polami i zaroślami idzie przez wieś Dubokłańce, gdzie jest koniec parafii mereckiej.

Takowe tedy opisanie parafii mojej ręką mą własną stwierdzam:

Ksiądz Jan Wisniewski,

Dziekan simneński, proboszcz merecki.

[k. 55]

Parafia mirosławska

1-mo

Kościół parafialny w miasteczku Mirosławiu²⁶² położony w województwie i dekanacie trockim, wioski i miejsca do tej parafii należące są w tymże województwie i dekanacie, według porządku alfabety ułożone.

Antałaki²⁶³ wieś należąca do skarbu JKM, na samym wschodzie letnim, względem kościoła mila mała 1.

Balkuny²⁶⁴ do starostwa oniskiego, na samą północ $\frac{3}{4}$ mili.

Będry dwór JW. Jegomości Pana Ważyńskiego, między północą a wschodem letnim, $\frac{1}{4}$ mili.

Burbiszki²⁶⁵ okolica szlachty osiadłej na gruncie JKM, na wschód letni $\frac{1}{2}$ mili.

Cyganowo²⁶⁶ do skarbu JKM, na zachód zimowy $\frac{1}{2}$ mili wielkiej.

Dembowyrok zaścianek X Kamedułów, na północ mila 1 i $\frac{1}{4}$.

Dobkiszki²⁶⁷ folwark ekonomiczny JKM, na zachód letni, mila mierna.

Gieysztory²⁶⁸ dwór JP Mickiewicza, starosty siemienickiego, na wschód zimowy $\frac{1}{2}$ mili.

Gieysztory folwark JP Gieysztora, w tymże położeniu i odległości.

[k. 56]

Gudele²⁶⁹ do starostwa oniskiego, na północ mila mierna.

Gudziniszki²⁷⁰ JW. JP Ważyńskiego, na wschód zimowy 1000 kroków.

Iwanków²⁷¹ do skarbu JKM, na północ $\frac{1}{2}$ mili małej.

Kurcieniszki²⁷² okolica szlachecka, między północą a wschodem letnim $\frac{1}{2}$ mili.

Laukintany²⁷³ do skarbu JKM, między zachodem letnim a północą $\frac{1}{2}$ mili.

²⁶² SGKP, t. 6, s. 497. Lit. *Mirolavas*.

²⁶³ SGKP, t. 1, s. 41. Lit. *Talokiai*.

²⁶⁴ Tamże, s. 88.

²⁶⁵ Lit. *Burbiškės*.

²⁶⁶ Tamże, s. 721.

²⁶⁷ SGKP, t. 2, s. 62.

²⁶⁸ Tamże, s. 548. Lit. *Gieistarai*.

²⁶⁹ Tamże, s. 903.

²⁷⁰ Gudzieniszki w: Tamże, s. 905.

²⁷¹ Lit. *Vankiškiai*.

²⁷² Kurcieniszki w: SGKP, t. 4, s. 891.

²⁷³ Łaukintany w: SGKP, t. 5, s. 612.

Manciuny²⁷⁴ X Kamedułów, między północą a wschodem letnim ½ mili wielkiej.

Mankuny do starostwa niemonoyskiego, kalwaryjskiego i strzeleckiego, między wschodem zimowym a południem ¼ mili.

Marciszkany²⁷⁵ do tegoż starostwa na zachód zimowy ¼ mili.

Masłowszczyzna²⁷⁶ JP Michniewicza, między wschodem letnim a zimowym ½ mili mierne.

Miłostany²⁷⁷ do starostwa strzeleckiego, z południa ku zimowemu zachodowi mila mała 1.

Mirosław miasteczko, w którym kościół parafialny jest punktem względem którego czyni się opisanie całej parafii, miasteczko same należy do JW. Ważyńskiego.

Obelia zaścianek JP Stackiewicza, między południem²⁷⁸

[k. 57]

A zachodem zimowym ½ mili wielkie.

Obelia²⁷⁹ folwark do starostwa niemonoyskiego, w tymże położeniu ½ mili mierne.

Posznia do skarbu JKM między zachodem letnim a północą mila mała 1.

Romeyki²⁸⁰ do skarbu JKM na zachód letni mila mierna 1.

Sapociszki X Kamedułów, na północ, mila mierna 1.

Semborowszczyzna JP Michniewicza, między wschodem letnim a zimowym, mila mała 1.

Siemieniszki²⁸¹ do starostwa niemonoyskiego, między południem a zachodem zimowym, ½ mili mierne.

Szypulszczyna²⁸² X Kamedułów, na północ, mila wielka jedna.

Warda²⁸³ folwark tychże X, na północ, mila mała.

Wawa²⁸⁴ okolica szlachecka, między północą a wschodem letnim, ½ mili mierne.

Woronowsk²⁸⁵ X Kamedułów, między zachodem letnim a zimowym, mila wielka jedna.

Zyzany²⁸⁶ okolica szlachty osiadłej na gruncie JKM, na sam zachód letni ½ mili wielkiej.

2do

Od kościoła parafialnego kościoły w okolicy sąsiedzkie²⁸⁷

[k. 58]

²⁷⁴ SGKP, t. 6, s. 92.

²⁷⁵ Tamże, s. 109. Lit. *Arciškonyš*.

²⁷⁶ Tamże, s. 167.

²⁷⁷ Tamże, s. 440.

²⁷⁸ Powtórzenie w tekście.

²⁷⁹ SGKP, t. 7, s. 319. Lit. *Obelija*.

²⁸⁰ SGKP, t. 9, s. 735.

²⁸¹ SGKP, t. 10, s. 545. Lit. *Seimeniškiai*.

²⁸² SGKP, t. 12, s. 125.

²⁸³ Tamże, s. 949.

²⁸⁴ SGKP, t. 13, s. 147. Lit. *Vovos*.

²⁸⁵ Tamże, s. 957.

²⁸⁶ SGKP, t. 14, s. 708. Lit. *Zizėnai*.

²⁸⁷ Powtórzenie w tekście.

Są następujące.

Olita kościół parafialny w województwie i dekanacie trockim, w dobrach ekonomicznych JKM między północą, a wschodem letnim, mil 2 dużych.

Niemonoycie kościół parafialny w tymże województwie i dekanacie, w starostwie niemonoyskim, na wschód zimowy miła wielka 1.

Sereie kościół parafialny, w tymże województwie i dekanacie silnieńskim, w dobrach Najjaśniejszego Króla Pruskiego, między południem a zachodem zimowym, mil 2 wielkich.

Metele²⁸⁸ kościół parafialny, w województwie i dekanacie tymże, w starostwie menelskim, na zachód zimowy, mil 2 wielkich.

Krakopol²⁸⁹ kościół parafialny w tymże województwie i dekanacie, w dobrach ekonomicznych JKM, między zachodem letnim a północą, mil 2 miernych.

Udryia kościół parafialny, w tymże województwie i dekanacie, w starostwie puńskim, na północ 1 ½ mili wielkiej.

3-tio

Miasta znaczniejsze, koło kościoła mirosławskiego są następujące:

Troki miasto sądowe, między północą a wschodem letnim, mil 12 miernych.

Grodno miasto sądowe, nad rzeką Niemnem, na²⁹⁰

[k. 59]

południe mil 12 miernych.

Kowno miasto sądowe, nad rzeką Niemnem, na północ, mil 10 miernych.

4-to

Droga z Mirosławia do Trok, miejscami górzysta i piaszczysta.

Droga z Mirosławia do Grodna, acz miejscami górzysta i piaszczysta, ale dobra, mosty i groble wygodne.

Droga z Mirosławia do Kowna, takąż jak i do Grodna.

Z Mirosławia do Trok, letnią drogą jazdy współ z popasem, godzin 16, zimową 14, toż samo do Grodna, do Kowna, letnią drogą godzin 14, zimową 12 wraz z popasem.

5-to

Jeziora, Rzeki i Stawki.

Jezioro Obelia²⁹¹, do starostwa menelskiego, względem kościoła mirosławskiego, między południem a zimowym zachodem, długie ½ mili wielkie, szerokie ¼ mili, ½ mili odległe od Mirosławia.

²⁸⁸ SGKP, t. 6, s. 265.

²⁸⁹ SGKP, t. 4, s. 586.

²⁹⁰ Powtórzenie w tekście.

Jezioro Oniskie, do starostwa oniskiego, względem kościoła mirosławskiego, na północ $\frac{1}{4}$ mili długie, na 1000 z górą kroków szerokie, odległe od Mirosławia milą wielką, na końcu parafii, za wsią Gudele zwaną.

Jeziorko Antaławskie, w parafii mirosławskiej, względem²⁹²

[k. 60]

Mirosławia na wschód letni na 1000 z górą kroków długie, na 500 szerokie, o milę 1.

Bagien ani błot znaczniejszych w tej parafii nie ma.

Rzeczka jedna z jeziora Obelii wypływająca, Obelią zwana, idzie mimo wsi: Cyganowa, Romeyk, dworu menelskiego i za mil dwie od swego początku, w granicach starostwa menelskiego i ekonomii JKM, środkiem wsi Krakieniki i Perszakieniki, parafii krakopolskiej, łączy się z rzeczką większą Perszczyka zwaną.

Stawki w parafii mirosławskiej są trzy: jeden JW. JP Ważyńskiego. Drugi JP Michniewicza, trzeci X Kamedułów. Mające w sobie wodę z ruczajków wiosennych, z bliskich błot wypływających.

6-to

Lasu w parafii mirosławskiej nie ma, prócz małych zarośli i chruśniaków.

7mo

Młyn wietrzny, w starostwie niemonoyskim, od Mirosławia $\frac{1}{2}$ mili, pod wsią Siemieniszkami. Młynki wodne 3, na ruczajach wiosennych, stawki formujących, jako się wyżej namieniło. Innych machin, tak wodnych, jako wietrznych, ani miejsc starożytność oznaczających, ani też coby sięgało do historii naturalnej, nie masz.

8- vo

[k. 61]

Drogi partykularne i trakty publiczniejsze podług miary mil tak się opisują:

Droga do Olity poczynszy od kościoła mirosławskiego, na wschód letni, polem otwartym, za pół $\frac{1}{4}$ mili od Mirosławia, o kilkaset kroków, po lewej stronie, na widoku dwór JW. JP Ważyńskiego, idzie mimo końca wsi Masłowszczyzny, za którą wsią o kilkaset kroków po prawej stronie zostaje dwór JP Michniewicza, aż do wsi Antałaki zwanej, przed którą wsią o kilkaset kroków łączy się z publicznym gościńcem z Grodna do Kowna idącym.

Droga do Niemonoyciow poczynszy od kościoła mirosławskiego, na wschód zimowy prosta, mimo wsi Gudziniszek, na której po lewej stronie zostaje dwór JP Michniewicza, który

²⁹¹ Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Olita), Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1928.

²⁹² Powtórzenie w tekście.

pominąwszy we wsi Talkuny zwanej przechodzi przez gościniec publiczny kowieński i grodzieński poprzecznie.

Droga do Serey, miasteczka Najjaśniejszego Króla Pruskiego, począwszy od kościoła mirosławskiego, między południem a zachodem zimowym, polem otwartym idzie przez wieś Siemieniszki i wpada w gościniec zapuszczański, przez Sereie do Merecza idący.

Droga do Balwierzyszek począwszy od kościoła mirosławskiego, ciągnie się polem otwartym na północ, przez wsie Iwankow, Balkuny, mimo folwarku kamedulskiego Warda zwanego, za którym chrosty przejechawszy, zostaje na dole dwór JP Szwykowskiego po lewej, a przechodząc przez gościniec wileński poprzecznie idzie na Udrią.

[k. 62]

Parafia mirosławska nie ma w sobie żadnych granic wojewódzkich i powiatowych, ale cała ze wszystkimi wioskami i miejscami jest położona w województwie trockim, jako się wyżej o tym namieniło.

Przeto takowe opisanie parafii mojej podpisem własnej mej ręki stwierdzam:

Ksiądz Ambroży Billewicz,

Prezyd. Kontu. Mirosł.

XX Maryanow.

[k. 63]

Parafia niemonoyska

1 mo

Kościół parafialny w miasteczku niemonoyskim położony w województwie i dekanacie trockim. Wioski i miejsca do tej parafii należące są w tymże województwie i dekanacie według porządku i alfabety ułożone.

Balniki²⁹³ folwark do starosty niemonoyskiego należący, między wschodem zimowym a letnim, względem kościoła niemonoyskiego $\frac{3}{4}$ mili.

Butrymowicze²⁹⁴ folwarczek JP Andrzejkowicza²⁹⁵, między wschodem zimowym mila średnia 1.

Balkosadzie²⁹⁶ wioska do starosty niemonoyskiego należąca, na zachodzie zimowym pół mili.

Cynarowicze wieś szlachecka, między wschodem letnim a zimowym, mila mała 1.

Gieczołowka²⁹⁷ wieś do starosty niemonoyskiego należąca, na wschodzie letnim $\frac{1}{2}$ mili.

²⁹³ Lit. *Balninkai*.

²⁹⁴ SGKP, t. 15 cz. 1, s. 282.

²⁹⁵ Andrzejkowicz h. Lubicz, h. Pobóg, lub h. Pogoń. Uruski, t. 1, s. 37.

²⁹⁶ Bałkosadzie w: SGKP, t. 1, s. 95. Lit. *Balkasodis*.

Gaulitany²⁹⁸ wieś do starosty niemon[oyskiego] należąca, między wschodem zimowym a południem mila średnia.

Jacuny²⁹⁹ folwark szlachecki nad Niemnem, między południem a zachodem zimowym mila średnia.

Jacuny³⁰⁰ folwarczek JP Nowokurskiego z drugiej strony Niemna, między południem a zachodem zimowym mila średnia.

Kostryszki³⁰¹ wioska JP Kuszelewskiej³⁰², wdowy, na wschodzie zimowym ¼ mili.

[k.64]

Kalniany³⁰³ folwarczek i wioseczka do plebanii niemonoyskiej należąca, między północą a wschodem letnim, nad Niemnem ¼ mili od kościoła.

Kocieniszy wioseczka JP Raka między zachodem zimowym a letnim, mila dobra 1.

Manciuny³⁰⁴ awuls starosty niemonoyskiego, w posesji JP Szczodry, cześnika trockiego, między wschodem zimowym a południem mila 1 dobra.

Muywidy wieś szlachecka, między południem a zachodem letnim mila dobra 1.

Niemonoycie³⁰⁵ miasteczko, w którym kościół parafialny jest punktem, względem którego czyni się opisanie całej parafii, należy do JW JP Wołowicza, pisarza skarbu Wielkiego Księstwa Litewskiego starosty niemonoyskiego, nad samym Niemnem.

Niemonoycie wioska czyli przedmieście, z drugiej strony Niemna, do starosty niemonoyskiego należąca.

Naruny³⁰⁶ wieś do starosty niemonoyskiego na północ ½ mili.

Paposadzie³⁰⁷ wieś do starosty niemonoyskiego, na zachodzie zimowym mila mała 1.

Rynkowszczyzna³⁰⁸ folwark i wieś JP Boryczewskiego, na południe mila dobra jedna.

Race³⁰⁹ folwark szlachecki JP Raca, na zachodzie zimowym, mila dobra jedna.

Sudwoie³¹⁰ wieś szlachecka między północą

[k. 65]

a wschodem letnim 1 ½ mili, nad Niemnem.

²⁹⁷ Gieczelówka w: SGKP, t. 2, s. 546. Lit. *Gecialaukis*.

²⁹⁸ Galintany w: SGKP, t.2, s. 476. Lit. *Galintenai*.

²⁹⁹ SGKP, t. 3, s. 360

³⁰⁰ Tamże

³⁰¹ SGKP, t. 4, s. 477. Lit. *Kastriškės*.

³⁰² Kuszelewscy h. Prawdzic - Uruski, t. 8, s. 248

³⁰³ Lit. *Kalnenai*.

³⁰⁴ SGKP, t. 6, s. 92.

³⁰⁵ Niemonajcie w: SGKP, t. 7, s. 99. Lit. *Nemunaitis*.

³⁰⁶ SGKP, t. 6, s. 920. Lit. *Norūnai*.

³⁰⁷ Poposadzie w: SGKP, t. 8, s. 794. Lit. *Pupasodis*.

³⁰⁸ SGKP, t. 10, s. 105.

³⁰⁹ SGKP, t. 9, s. 349. Lit. *Raiciai*.

³¹⁰ Sudwoje w: SGKP, t. 11, s. 553.

Talkuny³¹¹ wieś do starosty niemonoyskiego należąca, na zachodzie letnim ½ mili.

Użupie³¹² wioska do starosty niemonoyskiego należąca, pod wschodem letnim 1 ½ mili.

Ważbucie³¹³ wieś do starosty niemonoyskiego należąca, między południem, a zachodem letnim, mila dobra 1.

Wobele³¹⁴ wieś do starosty niemonoyskiego należąca, na wschodzie zimowym mila dobra 1.

Węgielańce³¹⁵ wieś do starosty niemonoyskiego należąca, na południe ¼ mili od kościoła.

2do

Od kościoła parafialnego kościoły w okolicy sąsiedzkie są następujące

Merecz księży Dominikanów i kościół parafialny drugi w tymże województwie i dekanacie, starosty WJP Filipowicza, w dzierzawie, między wschodem zimowym a południem mil trzy.

Mirosław³¹⁶ kościół parafialny księży Marianów, w tymże dekanacie i województwie, w dobrach JW Ważyńskiego, ex skarbnego Wielkiego Księstwa Litewskiego, pod zachodem letnim mila średnia.

Olita³¹⁷ kościół parafialny, w ekonomii JKM Olitskiej między północą a wschodem letnim, nad Niemnem z jednej strony, z Niemonoyciami półtóry mili.

3tio

Miasta znaczniejsze około kościoła niemonoyskiego są następujące

Wilno na wschód Słońca mil piętnaście.

[k. 66]

Grodno między południem a zachodem mil 12.

Kowno na samą północ mil 10.

4to

Drogi do tych miast pocztowe niedaleko Niemoność rozchodzą się, przeto miarkować można, że nie nadto przykre znajdować się muszą dla czynionych reperacyj w czasie przejazdów monarchów zagranicznych.

5to

Jeziora, bagna, błota i stawy.

Jezioro Gaulitańskie³¹⁸ większe, ¼ mili być może długie, względem kościoła niemonoyskiego leży między wschodem zimowym a południem, mila średnia.

³¹¹ SGKP, t. 12, s. 148.

³¹² SGKP, t. 12, s. 874. Lit. *Užupės*.

³¹³ Wazbudzie w: SGKP, t. 13, s. 152.

³¹⁴ Wobole w: SGKP, t. 13, s. 725. Lit. *Vabaliai*.

³¹⁵ Lit. *Vangelonys*.

³¹⁶ SGKP, t. 6, s. 497.

³¹⁷ SGKP, t.7, s. 483 – 484.

Jezioro Obelskie³¹⁹ podobnej być może wielkości, na wschodzie zimowym, mila dobra 1.

Jeziorko Naruńskie pomniejsze, między lasami na północ, od Niemonoyć ¼ mili.

Bagno znaczniejsze, bez nazwiska, zaczawszy zaraz od włók miejskich, ciągnie się na ¼ mili ku wschodowi zimowemu.

Błot znaczniejszych nie ma, prócz tych, które się używają na sianożęcie, w małej obszerności.

Staw na rzece Zambra zwanej, gdzie młyn i tartak znajduje się, niedaleko od Niemna, do starosty niemonoyskiego należący, na traktzie z Olity do Niemonoyć, nie mający żadnej przeprawy prócz mostku

[k. 67]

ordynaryjnego, na północ od kościoła półwieri mili.

Staw przy wiosce Gieczołowce³²⁰, do starosty należący, na którym rudnia dawniej znajdowała się a teraz zaniechana.

6to

Lasu w parafii niemonoyskiej, osobliwie nad Niemnem w bliskości, znajduje się wzdłuż przez całą niemal parafię na mil 2, a najwięcej należącego do starosty, zaczawszy wyżej Niemna od południa, za milę aż ku Olicie na północ. Drzewo najwięcej sosnowe, zdatne do handlu, na brusy, kłody, po mniejszej części, po innych zaś miejscach znajdują się dęby, osiny, jodły i mniejsze zarośli.

7mo

Młynów w całej parafii nad 2 nie znajduje się, z których jeden przy samym Niemnie, nad ruczajem, z wysokich gór i krynic wypływającym. Drugi na rzece wspomnianej Zambrze.

8mo

Drogi partykularne w tej parafii i trakty pub liczniejsze, podług miary mil tak się opisują:

1 Droga do Merecza, na południe, przez mil 3, najwięcej lasem i borami, przez wioskę Galintany³²¹ za milę, gdzie się kończy parafia niemonoyska.

2 Droga przez Przewoz za: Niemen, na trakt pocztowy, do Grodna w lewo, a ku Olicie w prawo [k. 68] wychodzi o ćwierć mili od Niemonoyć, częścią lasami, częścią polami, przez jedną wioskę do gościńca, reszta bez żadnych wiosek i karczem, aż do stacji pocztowej, do której nie dojeżdżając kończy się parafia niemonoyska w Ważbuciach. Więcej dróg znaczniejszych nie ma, ale partykularne małe dróżki do lasu i wiosek rozchodzą się. Parafia

³¹⁸ Jezioro Galintańskie i jezioro Galintanka w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100000 (Olita)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1928.

³¹⁹ Jezioro Wobole w: tamże.

³²⁰ Wcześniej Gieczołowka

³²¹ Wcześniej Gaulitany.

niemonoyska szczupła w swojej obszerności, nie ma w sobie żadnych granic wojewódzkich i powiatowych, ale cała, ze wszystkimi wioskami i miejscami jest położona w województwie i dekanacie trockim, jako się wyżej o tym nadmienilo.

Przeto takowe opisanie parafii mojej podpisem własnej ręki stwierdzam.

Ksiądz Kazimierz Patyński

pleban niemonoyski

[k. 69]

Parafia olkienicka

1mo

Kościół parafialny w Olkienikach³²² położony, w województwie i dekanacie trockim, wioski i miejsca do tej parafii należące są w województwie i dekanacie tymże, tudzież w powiecie lidzkim.

Burneyki okolica, między wschodem zimowym i południem, 1 ½ mili, w powiecie lidzkim.

Bucuidance wieś do starostwa eyszyskiego, tamże, między wschodem zimowym i południem, mil 2, w powiecie tymże.

Borte³²³ wieś do starostwa olkienickiego, na zachód zimowy, 1 ½ mili, w województwie trockim.

Bieksze³²⁴ wieś do starostwa olkienickiego, tamże, mila, w województwie trockim.

Czobotany³²⁵ wieś do starostwa olkienickiego, między wschodem i południem, zimowym, mila wielka, w powiecie lidzkim.

Czyżuny³²⁶ wieś do starostwa olkienickiego, o kilkaset kroków, między północą i wschodem letnim, w województwie trockim.

Czarnekowale³²⁷ wieś do starostwa olkienickiego, na zachód letni, mila 1, w województwie trockim.

Darguże³²⁸ wieś do starostwa olkienickiego, także między północą i wschodem letnim, ½ mili, w województwie trockim.

³²² SGKP, t. 7, s. 484. Lit. *Valkininkai*

³²³ SGKP, t. 15, cz. 1, s. 216. Lit. *Barteliai*.

³²⁴ Tamże, s. 136.

³²⁵ Czebotary w: SGKP, t. 1, s. 778. Lit. *Čebatoriai*.

³²⁶ SGKP, t. 15, cz. 1, s. 383.

³²⁷ Czarne Kowale w: SGKP, t. 1, s. 745.

³²⁸ Tamże, s. 905. Lit. *Dargužiai*.

Dziechciary³²⁹ wieś do JW. JP Brzostowskiej³³⁰ należąca, na południe letnie, miła wilka, w powiecie lidzkim.

Demanance wieś do starostwa olkienickiego, na zachód letni, 1 ½ mili, w województwie trockim.

[k. 70]

Giełunce do starostwa eyszyskiego, ad prasens w posesyi JW. JP Tyszkiewicza³³¹, hetmana Wielkiego Księstwa Litewskiego, starosty eyszyskiego, pod wschodem zimowym, miła jedna, w powiecie lidzkim.

Giniunce wieś do starostwa eyszyskiego, między wschodem i południem zimowym, 1 ½ mili, w powiecie lidzkim.

Giełuzniki wieś do starostwa olkienickiego, pod samą północą, miła jedna a zimą przez błoto zamrożone ½ mili, w województwie trockim.

Jurgiszki³³² folwark i wioska, JP Borodzicza³³³, na południe, mil 2, w powiecie lidzkim.

Jakiance³³⁴ wieś do starostwa eyszyskiego, między wschodem zimowym i południem, 1 ½ mili, w powiecie lidzkim.

Jurkiance wieś do starostwa olkienickiego, pod południem, miła, w powiecie lidzkim.

Kiewlaki wieś JP Marcinkiewicza sędziego ziemskiego powiatu lidzkiego, pod wschodem zimowym, miła, w powiecie lidzkim.

Kursze³³⁵ wieś X Franciszkanów olkienickich, miła jedna, tamże, w powiecie lidzkim.

Kudły okolica, między wschodem zimowym i południem, 1 ½ mili, w powiecie lidzkim.

Krumince wieś, do starostwa eyszyskiego, między wschodem i południem, zimowym, miła 1, w powiecie lidzkim.

Koniuchy³³⁶ wieś, JP Eydziatowicza, na zachód letni, miła wielka, w województwie trockim.

[k. 71]

Kołańce wieś do starostwa olkienickiego, tamże, miła 1, w województwie trockim.

³²⁹ SGKP, t. 15, cz. 1, s. 462.

³³⁰ Być może Barbara Brzostowska, podskarbianka wielka litewska, wdowa po Jerzym Potockim, żona Michała Brzostowskiego h. Strzemię, starosty puńskiego – S. Uruski, dz. cyt., t. 2, s. 35.

³³¹ Ludwik Tyszkiewicz h. Leliwa – hetman polny litewski od 1780 r., podskarbi wielki litewski i marszałek wielki litewski; od 1775 r. mąż Konstancji z ks. Poniatowskich h. Ciołek, podkomorzanki koronnej i bratanicy Stanisława Augusta Poniatowskiego. Z powodu braku męskiego potomka, cały ich majątek przeszedł w ręce Potockich (jedyna córka Anna wyszła za mąż za Aleksandra hr. Potockiego h. Pilawa z Wilanowa). Zob. L. Narkowicz, *Tyszkiewiczowie z Waki*, Warszawa 2010, s. 66

³³² SGKP, t. 3, s. 632. Lit. *Jurgiškės*.

³³³ Borodnicz h. Brodzicz, szlachta pochodząca z Mazowsza, pierwotnie o nazwisku Brodzicz, po osiedleniu się na Litwie Borodnicz, 1697 – Michał Kazimierz, podczaszyna raławski, sędzia kapturowy województwa trockiego. Dobra dziedziczne Latowicze i Zuprany – S. Uruski, dz. cyt., t. 1, s. 335.

³³⁴ Lit. *Jakėnai*.

³³⁵ SGKP, t. 4, s. 940.

³³⁶ Tamże, s. 340.

Klepacze wieś do starostwa olkienickiego, między zachodem letnim i północą, mil 2, w województwie trockim.

Karczma Kurpowiczowska, do starostwa olkienickiego, na zachód zimowy, mil 2, w województwie trockim.

Kukle³³⁷ folwark i wieś, do plebanii olkienickiej, na zachód zimowy, 1 ½ mili, w województwie trockim.

Likance okolica, na południe letnie, mil 2, w powiecie lidzkim.

Leypuny³³⁸ wieś i karczma, starostwo olkienickie, między zachodem letnim i północą, mila, w województwie trockim.

Misztuny³³⁹ wieś starostwa olkienickiego, między wschodem i południem zimowym, mili 1 ½, w powiecie lidzkim.

Niewoyniance okolica, pod wschodem zimowym, mil 2, w powiecie lidzkim.

Nowosady³⁴⁰ wieś, do starostwa olkienickiego, tamże, mila wielka jedna.

Noniszki³⁴¹ folwark i wieś, do starostwa olkienickiego, między wschodem i południem zimowym, mila, w powiecie lidzkim.

Ogrodniki³⁴² wieś, do starostwa olkienickiego, tamże, mila 1, w powiecie lidzkim.

Olkieniki miasto, w którym kościół parafialny jest punktem opisaną całej parafii, według wymiaru astronomicznego, jest położone pod gradusem 54, minuta 14, sekunda 13, jest w posesyi³⁴³

[k. 72]

JW. J Pana Granowskiego sekretarza wielkiego koronnego, tarnogórskiego, olkienickiego i sumiliskiego starosty.

Polewki³⁴⁴ okolica, pod zachodem zimowym, mila wilka, w województwie trockim.

Powersocze³⁴⁵ okolica, między wschodem i południem zimowym, mil 2 w powiecie lidzkim.

Powany okolica, pod wschodem zimowym, mila 1, w powiecie lidzkim.

Popiszki³⁴⁶ wieś do probostwa trockiego, pod południem zimowym, mila wielka, w powiecie lidzkim.

Podzie³⁴⁷ wieś do plebanii olkienickiej, na zachód zimowy, mil 2, w województwie trockim.

³³⁷ Tamże, s. 855.

³³⁸ Leypuny w: SGKP, t. 5, s. 126. Lit. *Lieponas*.

³³⁹ SGKP, t. 6, s. 507.

³⁴⁰ SGKP, t. 7, s. 268.

³⁴¹ Tamże, s. 175.

³⁴² Tamże, s. 408.

³⁴³ Powtórzenie w tekście

³⁴⁴ SGKP, t. 8, s. 578.

³⁴⁵ Tamże, s. 888.

³⁴⁶ Tamże, s. 790.

Puszkarnia³⁴⁸ wieś do starostwa olkienickiego, pod zachodem letnim, ½ mili, w województwie trockim.

Pomerecze³⁴⁹ wieś do starostwa olkienickiego, między południem i zachodem zimowym, mila, w województwie trockim.

Pirciupie wieś do starostwa olkienickiego, między północą i wschodem letnim, mila wielka w województwie trockim.

Pozgrynda³⁵⁰ dwór i wieś JP Matusewicza, pod południem zimowym, mil 3, w powiecie lidzkim.

Siemaszki³⁵¹ okolica, także pod południem zimowym, mila wielka jedna, w powiecie lidzkim.

Strzelczyski³⁵² wieś do starostwa olkienickiego, pod zachodem letnim, mila 1, w województwie trockim.

Spengliniki wieś do starostwa olkienickiego, między zachodem letnim i północą, mil dwie, w województwie trockim.

[k. 73]

Tietiance okolica, pod wschodem zimowym, mila wielka jedna, w powiecie lidzkim.

Woryszki³⁵³ wieś do starostwa olkienickiego, pod samym południem zimowym, mil dwie, w powiecie lidzkim.

Woytowei³⁵⁴ karczma do kapituły wileńskiej, pod zachodem letnim, mila 1, w województwie trockim.

Weyksztelańce wieś do starostwa olkienickiego, między zachodem letnim i północą, mil 2, w województwie trockim.

Wargokiemie wieś JP Czyża³⁵⁵, na zachód zimowy, mili 1 ½, w województwie trockim.

Wołochowicze³⁵⁶ okolica, pod wschodem zimowym, mila wielka, w powiecie lidzkim.

Żyliny³⁵⁷ dwór i wioska JP Żylińskiego, pod zachodem letnim, mil dwie, w województwie trockim.

Zachary³⁵⁸ okolica, tamże, mila, w województwie trockim.

³⁴⁷ Tamże, s. 493.

³⁴⁸ SGKP, t. 9, s. 317. Lit. *Pūčkornēs*

³⁴⁹ Lit. *Pamerkiai*.

³⁵⁰ SGKP, t. 8, s. 900.

³⁵¹ SGKP, t. 10, s. 539.

³⁵² SGKP, t. 11, s. 462.

³⁵³ SGKP, t. 14, s. 7. Lit. *Voriškės*.

³⁵⁴ Wójtowo w: SGKP, t. 13, s. 770.

³⁵⁵ Czyż h. Godziemba. Zob. S. Uruski, dz. cyt.

³⁵⁶ SGKP, t. 13, s. 881.

³⁵⁷ SGKP, t. 14, s. 892. Lit. *Žilinaĩ*.

³⁵⁸ Tamże, s. 213.

Żylinki³⁵⁹ JP Tyszkiewicza, dwór i wioska, między zachodem zimowym, mili 1 ½, w województwie trockim.

Żagery okolica, między wschodem i południem zimowym, mil dwie, w powiecie lidzkim.

2do

Od kościoła parafialnego kościoły w okolicy sąsiedzkiej są następujące:

Rudniki³⁶⁰ kaplica parafialna, w województwie wileńskim i dekanacie tymże, w starostwie JP Dombrowskiego, względem kościoła olkienickiego mil 3 wielkich, na wschód letni.

[k. 74]

Eyszyszki³⁶¹ kościół parafialny w powiecie lidzkim, dekanacie raduńskim, w starostwie JW. Tyszkiewicza, między wschodem letnim i południem, mil 3.

Orany kościół parafialny, w województwie i dekanacie trockim, w dobrach JW. Brzostowskiej, między południem zimowym i zachodem, mil 3.

Hanuszyski³⁶² kościół parafialny w województwie trockim i dekanacie, w dobrach JW. Giełguda, na zachód letni, mil 3 wielkich.

Kościół JX Franciszkanów, w województwie i dekanacie trockim, względem kościoła parafialnego na zachód zimowy, o kroków 1000 z górą.

3tio

Miasta znaczniejsze około Olkienik są te:

Wilno miasto stołeczne litewskie, między północą i wschodem letnim, mil 8 dobrych, a sanna drogą na łąki bernatyńskie idąc mil 7 letkich, przez błota i bagna zamrożone.

Lida miasto sądowe powiatu lidzkiego, leży między wschodem zimowym i południem, mil 8 dobrych.

Troki miasto stołeczne województwa trockiego, na wyspie między jeziorami, między zachodem i północą mil 5.

4to

Droga z Olkienik do Wilna, letnim gościńcem grodzieńskim, dobra i równa, z popasem jazdy godzin 10.

³⁵⁹ Tamże, s. 892.

³⁶⁰ SGKP, t. 9, s. 938. Lit. *Rudninkai*. W 1511 r. został założony przez Zygmunta Starego kościół pw. Św. Trójcy. Spłonął podczas najazdu Szwedzkiego w 1655 r., odbudowany w 1790 r. przez Helenę Dąbrowską. Istniał tam dwór myśliwski Kazimierza Jagiellończyka, chętnie odwiedzany przez kolejnych królów, którzy rozbudowywali osadę. W okolicy znajdowały się pokłady rudy żelaza. Nazwę od Rudnik wzięła Puszcza Rudnicka. Zob. M. Baliński, T. Lipiński, dz. cyt., s. 263.

³⁶¹ SGKP, t. 2, s. 319. Lit. *Eišišķės*. Według legendy miasteczko zostało założone przez woja żmudzkiego Ejse lub Ejsziusa. Kościół parafialny ufundowany przez Witolda pod wezwaniem Bożego Ciała, w 1852 r. zbudowano kościół murowany pod wezwaniem Wniebowstąpienia Pańskiego. W 1781 r. starostwo ejszyskie znajdowało się w posiadaniu Sołohubów. Zob. M. Baliński, T. Lipiński, dz. cyt., s. 210.

³⁶² Anuszyszki

Droga do Lidy piaszczysta, kamienista i miejscami mosty³⁶³

[k. 74]

złe, za godzin 12 ledwie można stanąć.

Droga do Trok dobra, za godzin 6 z popasem można stanąć.

5to

Jeziora, stawy i rzeki.

Jezioro Leypuńskie pod wsią nazywającą się Leypuny, koło 100 sznurów geometrycznych szerokości, leży między zachodem letnim i północą, mili 1 ½.

Jezioro Spengliniki³⁶⁴ pod wsią Spengliniki, szerokości i długości mające do 100 sznurów, położone między zachodem letnim i północą, mil 2.

Jezioro Narwidziszki długości koło 200 a szerokości koło 100, na zachód zimowy, mili 1 ½.

Jezioro Polełuki³⁶⁵ do sznurów kilkadziesiąt szerokości, długości, na 1/8 mili, na zachód mila wielka.

Jezioro nad rzeką Spenglą, na sznurów 10 szerokości i długości, pod południem letnim ½ mili.

Jezioro Jurkianskie więcej 100 sznurów długości, na kilkadziesiąt szerokości, między wschodem zimowym i południem, ½ mili małe.

Błot i bagien znacznych nie ma w tej parafii.

Staw do dworu olkienickiego należący, pod Olkienikami, o kilkadziesiąt sznurów, między północą i wschodem letnim, formujący się z małej rzeki Giełuża zwanej, zaczynający się z błota małego³⁶⁶

[k. 76]

pod wsią Weyksztelnia nazywająca się.

Staw także do dworu olkienickiego należący, pod wschodem letnim, o kroków kilkaset, na rzece Merecz.

Staw w Puszkarni, do dworu olkienickiego, na rzece Spengle jeziora Spenglinik wyżej opisanego wypływający, na zachód letni pół mili.

Staw JP Eydziatowicza, mały, na rzece szczupłej, z błota małego, pod wsią Weyksztelańcami, będącego na północ mil 2.

Staw do starostwa eyszyskiego należący, pod wsią Jukiańce, szczupły, między wschodem zimowym i południem, 1 ½ mili.

³⁶³ Powtórzenie w tekście

³⁶⁴ Spengla w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Olkieniki Zachód)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1927.

³⁶⁵ Lełuki w: Tamże.

³⁶⁶ Powtórzenie w tekście

Staw mały JP Kobylińskiego, na rzece Pozgryndzie, między wschodem i południem zimowym mil 2.

Staw JP Woyzbuna tamże.

Staw JP Matusewicza, na tejże rzece, pod południem zimowym mil 2.

Rzeka Merecz³⁶⁷ na wschód letni położona, mimo wsi Dargusz płynąca, pod Olkieniki, na zachód zimowy wpada w Niemen, sposobna do spławu drzewa i jest rozgraniczającą województwo trockie od powiatu lidzkiego.

Rzeka Solcza³⁶⁸ od wschodu zimowego płynąca, mimo okolicę Niewoyniance, wpada w rzekę Merecz pod Olkienikami, na kilkadziesiąt sznurów na południe zimowe. Sposobna jest także do spławu drzewa.

[k. 77]

Rzeka Pozgrynda mała, płynąca od południa letniego ku wschodowi letniemu, wpada w Wersokę rzekę pod Giniuncami, 1 ½ mili.

Rzeka Wersoka³⁶⁹ na wschód zimowy płynąca, mimo okolice szlacheckie: Wersoki, Powersocza, także mimo wsie Bucuydanców, Kruminców, Jurkianców, wpada w Merecz, pod Dziachczarami³⁷⁰, na południe letnie o milę.

Rzeka Spengła³⁷¹ na zachód letni położona, wypadająca z jeziora Spenglinik, płynąca mimo wsi Leypun i karczmy Leypuńskiej, mimo gościńca grodzieńskiego, potem mimo wsi Czarnychkowałow i Woyłowej karczmy, wpada do stawu w Puzzkarni, na zachód letni, a stamtąd na południe letnie, łączy się z Mereczem rzeką o ½ mili od Olkienik.

Rzeka Giełuża³⁷² na północ położona, koło której błota i bagna, na milę, wpada w staw pod Olkienikami na północ.

Rzeka Grauzupia³⁷³ między północą i wschodem letnim, płynąca przez ostępy i bagna, wpada w Merecz na wschód letni, pod Darguzami o pół mili.

6to

Pola więcej jest w parafii olkienickiej aniżeli lasu, szczególnie jednak począwszy od wsi Klepaczów na północny wschód słońca letni i zimowy, jest lasu borowego, między którym znajdują się olchy i jodły najwięcej.

[k. 78]

³⁶⁷ Mereczanka.

³⁶⁸ SGKP, t. 11, s. 42.

³⁶⁹ SGKP, t. 13, s. 236.

³⁷⁰ Wcześniej Dziechciary.

³⁷¹ Spingła w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Olkieniki Zachód)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1927.

³⁷² Tamże.

³⁷³ Tamże.

7mo

Młynów do dworu olkienickiego 3, jeden na Mereczu z tartakiem, drugi na Giełuży, trzeci na Spengle z rudnią. Do starostwa eyszyskiego jeden, dwa szlacheckie, jeden na rzece Pozgryndzie JP Kobylińskiego, drugi na tejże rzece jest Matusewicza.

8vo

Drogi partykularne i trakty pub liczniejsze w tej parafii, podług miary mil tak się opisują.

Droga do Rudnik oraz do Wilna partykularna, począwszy od kościoła olkienickiego na wschód słońca letni, na wieś Czyżuny o kilkaset prętów od miasta odległą, a stamtąd do wsi Darguż równą drogą i suchą pół mili letkie, po obu stronach drogi widać lasy i pola małe, przejechawszy Merecz mostem dobrym, nowym, pod wsią Darguż, także polem otwartym idąc ½ mili dobrej do wsi Grauzupie nazywającej się droga dobra i z obu stron widać bory, ostępy i tu granica parafii olkienickiej.

Droga do Eyszyszek, gdzie jest kościół parafialny, na wschód zimowy, razem trakt publiczny lidzki, minąwszy trakt ruski w lewo, udając się w prawo na górę przez Piaski, o ćwierć mili widać karczmę nad rzeką Solczą, przez którą mostem dobrym przejechawszy, obraca się gościniec w górę do Koleśnik³⁷⁴,

[k. 79]

a w lewo do Eyszyszek, mimo rzeki Solczy, o kroków kilkadziesiąt, znowu o kilkadziesiąt prętów rozdziela się, droga w lewo do wioski Ogrodniki i folwarku Noniszek, a w prawo przez bród piaskami, na górę do Eyszyszek, skąd o ćwierć mili na górę wyjechawszy, cała droga jest kamienista i piaszczysta i dwa brody błotniste, takiej drogi jest mila wielka do Czobotar karczmy i wsi tymże przewiskiem, do tej karczmy idąc widać po lewej stronie wieś Noniszki i Misztuny do starostwa olkienickiego należące, oraz błoto wielkie graniczące parafią olkienicką od eyszyskiej.

Droga do Oran względem kościoła olkienickiego między południem zimowym i zachodem. Zszedłszy z mostu na rzece Giełuży, nowo wygodnie postawionego, w prawo mimo kościoła J XX Franciszkanów, poszedł trakt daugowski przez groblę nową, na wieś Puszkarnią, a w lewo udał się do Oran, gdzie idąc równą drogą z jednej strony polem otwartym, a z drugiej mimo boru JX Franciszkanów olkienickich, aż do rzeki Spengły o pół mili od Olkienik odległej, tę rzekę mostem dobrym przebywszy, w górze na piaskach w prawo, droga partykularna opuszcza się na folwark Kukle, a prosto idąc traktem obszernym przez piaski, częścią polem, częścią pasiekami z obu stron widzialnemu, o milę jest wieś i karczma Pomerecze, do starostwa olkienickiego należące, stamtąd do tej wioski dochodząc prosto

³⁷⁴ SGKP, t. 4, s. 262. Lit. *Kalesninkai*. Powtórzenie w tekście

znowu mimo tej wioski po lewej stronie pozostałej, drogą równą i suchą przez pole do wsi Biekozow o $\frac{1}{4}$ mili przyjechawszy, mimo tej wioski, także po lewej ręce nad rzeką Mereczem pozostałej, widać borek, do którego gościniec udał się w górą przez piaski drogą korzenistą o $\frac{1}{4}$ mili od wsi Bortel rozgraniczający parafią³⁷⁵

[k. 80]

olkienicką od orańskiej.

Droga do Daug, na zachód zimowy, przebywszy most i w lewo trakt do Oran minawszy, mimo kościoła X Franciszkanów, prosto na groblę nową, dalej polem otwartym, częścią piaskami, częścią równiną idzie trakt wielki, do wsi Puskarni, o pół mili przyległej tamże, we środku tej wsi rozdziela się droga w prawo, przez wioskę do Hanuszyszek, w lewo zaś mimo karczmy w tejże wsi, na most dobry, na rzece Spengle, mimo młynu i rudni udaje się w górę trakt daugowski równy, przez las mały i pole po części do Narwidzyszek, o milę do Narwidzyszek dojeżdżając widać wieś po prawej stronie Strzelezyszki i okolica Zachary o kilkadziesiąt kroków przez borek przejechawszy, dwór i karczma JP Czyża, Narwidziszki łożące się nad jeziorem, stamtąd widać o $\frac{1}{4}$ mili wieś Podzie, do plebanii olkienickiej i tu się kończy granica parafii olkienickiej.

Droga do Hanuszyszek na zachód letni, zjechawszy z mostu mimo kościoła XX Franciszkanów na groblę równą o kroków kilkadziesiąt gościniec rozłącza się w lewo trakt daugowski na Puskarnię, a w prawo kręto mimo błota wielkiego trakt wileński zaczął się, tym traktem przez pole otwarte równą drogą, za pół mili pod las dojeżdżając, w prawo gościniec obraca się do Wilna, na karczmę Leypuńską, a w lewo kręto przez mały lasek, a potem przez pole równe, do wsi Czarnychkowałów, o pół mili odległy, oraz rozgraniczającej parafią olkienicką od hanuszyskiej.

9no

Rzeka Merecz na wschód letni położona, płynąca mimo³⁷⁶

[k. 81]

Olkienik, jest rozgraniczającą województwo trockie od powiatu lidzkiego.

Rzeka Solcza pod wschodem zimowym położona, płynąca o mil dwie przez parafią olkienicką, wpadająca w Merecz pod Olkienikami, na południe zimowe (jako się wyżej nabieniło No. 5to o rzekach) jest rozgraniczającą powiat lidzki od województwa trockiego.

Takowe opisanie parafii mojej podpisem własnym mej ręki stwierdzam:

³⁷⁵ Powtórzenie w tekście.

³⁷⁶ Powtórzenie w tekście.

Ksiądz Kazimierz J. Drobiażgiewicz
Pleban olkienicki

[k. 83]

Parafia olicka

1- mo

Kościół parafialny w miasteczku olickim³⁷⁷ JKM położony, w województwie i dekanacie trockim, wioski i miejsca do tej parafii należące są w tymże województwie według porządku alfabety ułożone.

Bazary³⁷⁸ okolica na wschodzie letnim względem kościoła olickiego, mila mierna jedna.

Dawgirdele³⁷⁹ JP Szaweykowskiego, na zachodzie letnim mila wielka.

Domantance JKM, na wschodzie zimowym, mila wielka.

Gaiaszczynna okolica, na północ mila wielka jedna.

Jackow³⁸⁰ folwark XX Kamedułów, na zachodzie letnim.

Jurgiszki³⁸¹ dwór JP Koreywy³⁸² i wieś tamże, między zachodem i południem letnim, mila wielka.

Jurkiance JKM, na wschodzie letnim pół mili miernej.

Koleźniki³⁸³ Najjaśniejszego Króla Polskiego Stanisława, na wschodzie zimowym mila wielka.

Koniuchy³⁸⁴ JKM, na południu zimowym, mila mierna.

[k. 84]

Koniuchy³⁸⁵ JP Szweykowskiego, na zachodzie letnim, mila wielka.

Krumiany tegoż Jegomościa, tamże, półtorej mili wielkiej.

Lelańce³⁸⁶ JKM, na wschód zimowy 1 ½ mili niewielkiej.

Likiszki³⁸⁷ jedno i drugie tegoż, między południem letnim i zachodem, mila mierna.

Lukszniany³⁸⁸ JP Szweykowskiego, między południem i zachodem letnim, 1 ½ mili miernej.

³⁷⁷ Olita w: SGKP, t. 7, s. 483. Lit. *Alytus*.

³⁷⁸ SGKP, t. 1, s. 121. Lit. *Bazorai*.

³⁷⁹ Dowgirdele w: SGKP, t. 2, s. 134.

³⁸⁰ SGKP, t. 3, s. 358.

³⁸¹ Tamże, s. 632.

³⁸² Ludwik Korejwo. Zob. tamże.

³⁸³ Koleśniki w: SGKP, t. 4, s. 262. Lit. *Kalesninkai*.

³⁸⁴ Tamże, s. 340. Lit. *Kaniūkai*.

³⁸⁵ Tamże.

³⁸⁶ SGKP, t. 5, s. 130.

³⁸⁷ Likiszki Małe i Wielkie w: SGKP, t. 5, s. 230.

Meduszka folwark JP Żydonowiczowej, na wschodzie letnim pół mili.

Olita dwór JKM na drugiej stronie Niemna, między południem i zachodem letnim.

Oława³⁸⁹ folwark J Pana Eydziatowicza, tamże.

Oniszki³⁹⁰ dwór JP Szweykowskiego, na zachodzie letnim, 1 ½ mili wielkiej.

Poniemunikiele JKM, na północ pół mili miernej.

Potaranie Najjaśniejszego Pana, na południu zimowym, mila wielka.

Požarniki Miłościwego Króla, tamże 1 ½ mili wielkiej.

Radziuny³⁹¹ Najjaśniejszego Stanisława Augusta, na południu letnim, 1 ½ mili miernej.

Słobotka³⁹² JP Eydziatowicza, na wschodzie zimowym 1 ½ mili³⁹³

[k. 85]

miernej.

Skierniow folwark JKM i wieś, między wschodem i południem zimowym, mila mierna.

Szwabiszki³⁹⁴ JP Eydziatowicza na wschodzie zimowym mila wielka.

Zakniance JKM, na wschodzie zimowym, mila mała.

Uzubołe³⁹⁵ Najjaśniejszego Pana, na zachodzie letnim, mila mała.

Widgyry JW. Ważyńskiego, na południu letnim, pół mili małej.

Woydagi okolica, na wschodzie letnim, pół mili małej.

Żuki okolica, między północą i zachodem letnim, mila mierna.

2do

Od kościoła parafialnego kościoły w okolicy sąsiedzkiej są następujące:

Balbierzyszki kościół parafialny w tymże województwie i dekanacie, w dobrach JW. Tyszkiewicza, względem kościoła olickiego, mil dwie wielkich, między zachodem letnim i północą.

Mirosław kościół parafialny X Maryanów, w dobrach JW. Ważyńskiego, mil dwie wielkich, na zachodzie zimowym.

Niemonoycie kościół parafialny na południu, w starostwie

[k. 86]

Niemonoyskim, na południu.

³⁸⁸ Łukśniany w: tamże, s. 827.

³⁸⁹ SGKP, t. 7, s. 521. Lit. *Alové*.

³⁹⁰ Tamże, s. 535.

³⁹¹ SGKP, t. 9, s. 474.

³⁹² Słobódka w: SGKP, t. 10, s. 803.

³⁹³ Powtórzenie w tekście.

³⁹⁴ SGKP, t. 12, s. 84.

³⁹⁵ Użbołe w: tamże, s. 871.

Rumbowicze kościół parafialny, JP Wysniewskiego, między zachodem letnim a północą, pół mili wielkiej.

Udrya³⁹⁶ kościół parafialny w starostwie puńskim, na zachodzie letnim, mil 2 wielkich.

3to

Miasta znaczniejsze około kościoła olickiego są:

Wilno w odległości od kościoła olickiego, o mil 14.

Grodno na zachodzie letnim, mil 12.

4to

Droga do Wilna, do Grodna i do Kowna pocztowa, dosyć jest dobra, bo jest dla monarchów zagranicznych reparowana.

4to³⁹⁷

Jezioro i stawy.

Jezioro Oniszkie³⁹⁸ wielkie, długości i szerokości będzie do kilkunastu sznurów, na zachodzie letnim, od kościoła olickiego 1 ½ mili.

Jezioro Łuksniańskie³⁹⁹ między wsią Łukszniany i Knuniechy⁴⁰⁰, długości będzie do 30 sznurów, szerokości do kilku, między południem, bliżej zachodu letniego.

Jezioro Pluwia małe, pod wsią Koniuchy J Pana Szwykowskiego⁴⁰¹

[k. 87]

na zachodzie letnim, mila wielka.

Jezioro Oławskie⁴⁰² szerokości będzie do dwudziestu sznurów, długości więcej, między wschodem zimowym i południem.

Błot i bagien w parafii olickiej nie ma.

Stawek z krynica, królewski, przy dworze olickim, nad Niemnem, na zachodzie letnim.

Staw oławski, który poczyna się z jeziora Oławskiego, mały, między wschodem zimowym i południem, 1 ½ mili wielkiej od kościoła olickiego.

6to

Lasu bardzo mało w parafii olickiej, znajduje się od Niemna las JKM i graniczy z lasem JW. Ważyńskiego, wzdłuż ma więcej mili, najwięcej drzewa sosnowego, miejscami znajdują się dęby, osiny, miejscami też są zarośle.

7mo

³⁹⁶ Kościół parafialny ufundowany przez Gosiewskich w 1623 r. Zob. tamże, s. 744.

³⁹⁷ Błąd w numeracji, powinno być 5to.

³⁹⁸ Oniszki w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Olita)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1928.

³⁹⁹ Łukszniany w: tamże.

⁴⁰⁰ Wcześniej w tekście Koniuchy.

⁴⁰¹ Wcześniej w tekście: Szweykowskiego.

⁴⁰² Oława w: tamże.

Młynów w całej parafii 3: jeden pod dworem olickim, nad ruczajem z krynic, drugi JP Szwykowski, na ruczaju bardzo małym, trzeci oławski na krynicy, czyli rowie kopanym do stawu z jeziora oławskiego, pod samym folwarkiem JP Eydziatowicza.

8-vo

Drogi partykularne i trakty publiczniejsze podług miary mil tak się opisują:

[k. 88]

Droga do Grodna, przez Niemen przepawiwszy się prosto, a w prawa stronę do Kowna, gościniec idzie do Grodna mil 12, a do Kowna mil 10, częścią borami, częścią polami jechać trzeba.

Parafia olicka dosyć jest obszerna, ale nie mająca żadnych granic wojewódzkich i powiatowych, cała ze wszystkimi miejscami jest położona w województwie i dekanacie trockim, jako się wyżej o tym namieniło.

Takowe opisanie parafii mojej podpisem własnej mojej ręki stwierdzam.

Ksiądz M. Kadłubowski

Scholastyk i prałat inflancki, wizytator i proboszcz białostocki, pleban olicki.

[k.89]

Parafia pioszuńska

1mo

Kościół parafialny w pioszuńskiej wiosce, w województwie i dekanacie trockim, obrazem cudownej Matki Boskiej zaszczycony, wioski i miejsca do tej parafii należące, w tymże województwie i dekanacie są, według porządku alfabety ułożone:

Amiksztańce⁴⁰³ WJP Ruszczycowey, na wschód, o ½ mili małej.

Bundzie⁴⁰⁴ JW. Brzostowskiej podskarbins litewskiej, na południu o ½ mili małej.

Bakałarzyski⁴⁰⁵ W. Braciszewskiego⁴⁰⁶, między wschodem i południem, mila wielka i ½.

Dusmiany⁴⁰⁷ folwark wielebnych Kamedułów, między wschodem i południem, mila wielka.

Dusmianki⁴⁰⁸ tychże, tamże ½ mili wielkiej.

⁴⁰³ Oniksztańce w: SGKP, t. 7, s. 534.

⁴⁰⁴ SGKP, t. 1, s. 472.

⁴⁰⁵ Lit. *Bakaloriskiai*.

⁴⁰⁶ Braciszewski h. Zagłoba, zob. S. Uruski, dz. cyt., t. 1, s. 369.

⁴⁰⁷ Duśmiany w: SGKP, t. 2, s. 230. Lit. *Dusmenys*.

⁴⁰⁸ Duśmianki w: Tamże. Lit. *Dusmenėliai*.

Dzierżemańce JW. Granowskiego starosty olkienickiego, tamże, mila wielka i ½.

Eynerańce⁴⁰⁹ okolica, tamże ½ mili małej.

Eyciunce JW. Paca⁴¹⁰ starosty kowieńskiego, na zachód mila.

Eygierdance⁴¹¹ W. Ruszczycowey, na północ ¾ mili.

Eygielance stołowe dobra JKM: między zachodem i

[k. 90]

południem, mila mała.

Gusciany⁴¹² JW. Paca starosty kowieńskiego, między zachodem i południem, mila wielka.

Gieneyciszeki⁴¹³ dwór JP Ruszczycowey, na północ, mila i ½.

Huta⁴¹⁴ JW. Brzostowskiej podskarbiny litewskiej, na południe ½ mili wielkiej.

Huta xięży Kamedułów, między wschodem i południem mila i ½.

Junczany⁴¹⁵, pioszuńskie, teraz w posesyi JP Chaleckiego⁴¹⁶, na południe mila.

Jurkance⁴¹⁷ xięży Benedyktynów, chat kilka, na północ ½ mili.

Janowa JW. Suchodolskiego⁴¹⁸ podkomorzego mściławskiego, na zachód mila.

Juryzdyka⁴¹⁹ JW. Paca starosty kowieńskiego, na zachodzie letnim, mila i ½.

Kieydance stołowe dobro JKM, między zachodem i południem, mila wielka.

Lesiance⁴²⁰ xięży Benedyktynów, chata, między zachodem i północą, ¼ mili małej.

Lelance⁴²¹ JW. Paca starosty kowieńskiego, między zachodem i północą ½ mili.

Latwiańce stołowe JKM, między zachodem i

[k. 91]

południem ½ mili.

Michunowsk⁴²² JW. Suchodolskiego podkomorzego mściławskiego, między zachodem i północą ¼ mili wielkiej.

Miciunce⁴²³ Wiel. Czarniewiczowey, między wschodem i północą mila wielka.

Meysegaliszki JW. Paca starosty kowieńskiego, między zachodem i północą ¾ mili.

⁴⁰⁹ Lit. *Ejnoronys*

⁴¹⁰ Michał Pac h. Gozdawa, starosta kowieński 1778 (?) – 1800. Zob. A. Rachuba, *Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego*, t. 2, Warszawa 2009, s. 436.

⁴¹¹ Lit. *Eygierdonys*.

⁴¹² SGKP, t. 2, s. 914.

⁴¹³ Lit. *Genaitiskiai*.

⁴¹⁴ SGKP, t. 3, s. 233.

⁴¹⁵ Tamże, s. 625.

⁴¹⁶ Chalecki h. Abdank, S. Uruski, dz. cyt., t. 2, s. 141.

⁴¹⁷ Jurkiance w: SGKP, t. 3, s. 633. Lit. *Jurkonys*.

⁴¹⁸ Jan Suchodolski h. Pobóg. Zob. K. Niesiecki, dz. cyt., t. 8, s. 557.

⁴¹⁹ SGKP, t. 3, s. 638.

⁴²⁰ Lesiance w: SGKP, t. 5, s. 153.

⁴²¹ Lelańce w: Tamże.

⁴²² Mickunowo w: SGKP, t. 6, s. 321.

⁴²³ Lit. *Miciunai*.

Okuszańce W Ruszczykowej, między zachodem i północą, mila wielka.

Pioszuny⁴²⁴ folwark i wioska xięży Benedyktynów, w której parafialny kościół jest punktem opisanie tej parafii, folwark od kościoła leży o kroków 40.

Paskuniszki⁴²⁵ JW. Suchodolskiego podkomorzego mściławskiego, na zachód ½ mili.

Pikciuniszki⁴²⁶ xięży Kamedułów, na zachód mila.

Pocranie okolica, między zachodem i południem ½ mili wielkiej.

Porankow W. Czerniewiczowej, na wschód ½ mili.

Recinnki dwór JW. Suchodolskiego podkomorzego mści sławskiego, na zachód mila.

Rudnia⁴²⁷ xięży Kamedułów, między wschodem i południem 1 ½ mili wielkiej.

[k. 92]

Starosiele⁴²⁸ okolica, między wschodem i południem, o ¼ mili małej.

Sudwoiszki⁴²⁹ folwark JP Łukaszewicza, między wschodem i południem, ¼ mili małej.

Swilinishki⁴³⁰ okolica, między zachodem i południem mila.

Stackiszki⁴³¹ folwark JP Jocz⁴³², między wschodem i południem ½ mili.

Trokieniki⁴³³ JW. Paca starosty kowieńskiego, między zachodem i południem, mila wielka.

Wesztertany folwark JP Sieńskiego, na wschód mila mała.

Wązedziszki okolica, między zachodem i północą, ½ mili wielkiej.

Wadzikiszki folwark kamedulski, na wschód ¾ mili.

Zadziszki JP Chaleckiego, między zachodem i południem, mila.

Żylinciszki⁴³⁴ xięży Kamedułów, między wschodem i południem mila wielka.

2do

Od kościoła parafialnego kościoły w okolicy sąsiedzkiej są następujące:

Anuszyszki kościół parafialny w tymże województwie i dekanacie,

[k. 93]

w dobrach W Chomińskiego brygadiera, między wschodem i południem, mil 2 wielkich.

Butrymance⁴³⁵ filia Puńska, w dobrach W Żaby szambelana JKM, między zachodem letnim i zimowym, mila wielka.

⁴²⁴ Piwoszuny w: SGKP, t. 8, s. 237. Lit. *Pivašiūnai*.

⁴²⁵ Lit. *Paskuniskiai*.

⁴²⁶ Tamże, s. 124.

⁴²⁷ SGKP, t. 9, s. 924.

⁴²⁸ SGKP, t. 11, s. 264.

⁴²⁹ Tamże, s. 553. Lit. *Sudvariskiai*.

⁴³⁰ Tamże, s. 701.

⁴³¹ Tamże, s. 172.

⁴³² Jocz h. Godziemba, Zob. S. Uruski, dz. cyt, t. 6, s. 91.

⁴³³ SGKP, t. 12, s. 493.

⁴³⁴ SGKP, t. 14, s. 892. Lit. *Zilinciskiai*.

Daugi kościół parafialny, w dobrach JW. Brzostowskiej podskarbiny litewskiej, na południu mil 2 małych.

Stokliszki⁴³⁶ kościół parafialny w dobrach W Mineyki⁴³⁷ starosty stokliskiego, pisarza kowieńskiego, między zachodem i północą, mil 2 wielkich. Murowany.

Wysoki Dwór kościół parafialny murowany, xięży dominikanów, w dobrach W Łackiego pułkownika trockiego, na północ mil 3 małych.

3tio

Miasta około tego kościoła znaczniejsze są:

Kowno sądowe, między zachodem letnim i północą o mil 9.

Merecz miasto przed tym sądowe, przy rzece Mereczance, tamże w Niemen wpadającej, między wschodem i południem mil 6.

Olita miasto sejmikami smoleńskimi zaszczycone, nad Niemnem, na południe mil 3 wielkich.

Olkieniki miasteczko targowe, na wschód zimowy mil 5.

Orany miasteczko targowe nad rzeką Mereczanką, między wschodem i południem, mil 4.

[k. 94]

Punie miasteczko przy Niemnie, między zachodem zimowym i południem letnim, mil 3 małych.

Troki miasto sądowe wojewódzkie (tam pośród jeziora rudera zamku), między wschodem letnim i północą, o mil 6 wielkich.

4to

Droga z Pioszun do Kowna, miejscami mokra, górzysta i wyboista.

Droga do Merecza miejscami mokra i wyboista.

Droga do Olity miejscami mokra i górzysta.

Droga do Olkienik, mokra i korzenista.

Droga do Oran korzenista i górzysta.

Droga do Puń mokra i wyboista.

Droga do Trok, mokra, korzenista i kamienista.

5to

Jezioro największe Duśmiana⁴³⁸, xięży Kamedułów, szerokie sznurów 6 lub więcej, między wschodem i południem, pod folwarkiem tychże xięży.

⁴³⁵ Butrymańce w: SGKP, t. 1, s. 484. Lit. *Butrimonys*.

⁴³⁶ Drewniany kościół pod wezwaniem Św. Trójcy został ufundowany przez Zygmunta III Wazę. W 1776 r. z fundacji Józefa Teodora Doroszkiewicza Bouffała h. Kościesza zbudowano nową, murowaną świątynię. Nieopodal miasteczka znajdują się źródła mineralne o leczniczych właściwościach. Zob. SGKP, t. 11, s. 359. Lit. *Stakliškės*.

⁴³⁷ Tomasz Mineyko h. Gozdawa, pisarz ziemski kowieński 1782 – 1792 i 1793 – 1794. Zob. A. Rachuba, dz. cyt., s. 422.

Jezioro drugie Anikszta⁴³⁹, szerokie do sznurów czterech.

Jezioro Żyżmiana⁴⁴⁰, niewielkie, między wschodem i południem, XX Kamedułów.

Jezioro Pies⁴⁴¹ między północą i wschodem leżące.

Jezioro Jodziki na północ leżące.

[k. 95]

Jezioro Swituch⁴⁴², między wschodem i południem.

Jezioro Jłgia⁴⁴³, pod folwarkiem pioszuńskim, w gruntach pioszuńskich w posesji W Mineyki starosty stoklickiego, zostaje na ćwierć mili dobrej długości, szerokości nierównej.

Bagien, błot, rzek i stawów znaczniejszych w tej parafii nie ma.

6to

Lasu jest więcej w parafii pioszuńskiej aniżeli otwartego pola, drzewa jest różnego, najwięcej jednak brzozy, jodły, olchy i osiny.

7mo

Młyn W Ruszczycowey, na stawie bardzo małym, pod dworem tejże.

Młyn XX Kamedułów, na rzeka Duśmiance, pod folwarkiem tychże.

8vo

Drogi partykularne i trakty publiczniejsze podług miary mil tak się opisują:

1 Trakt publiczny, zimowy i letni, o milę od Pioszun odległy, to jest z Królewca do Wilna, idzie przez wioskę Eyciunce i Eugielance, mimo karczmy powrozowej JW. Paca starosty kowieńskiego.

2. Droga do Anuszyszek, gdzie jest kościół parafialny⁴⁴⁴

[k. 96]

graniczący z pioszuńskim, na wschód letni idzie przez Sudwoiszki, o ¼ mili od kościoła, mimo karczmy i folwarku JP Łukaszewicza, przez błoto bardzo grzaskie od Jeziora Jłgia poczynające się, gdzie przed tym był most, na Stackiszki folwark JP Jocz, Dusmiany wieś XX Kamedułów, tąż samą drogą i do Olkienik.

⁴³⁸ Jezioro Wielkie w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Olkieniki Zachód)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1927.

⁴³⁹ Onikszta w: SGKP, t. 7, s. 534.

⁴⁴⁰ Żyżma w: SGKP, t. 14, s. 926.

⁴⁴¹ Piose w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Olkieniki Zachód)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1927.

⁴⁴² Światuk w: Tamże.

⁴⁴³ Jłga w: Tamże.

⁴⁴⁴ Powtórzenie w tekście.

3. Droga do Daug, gdzie jest kościół parafialny graniczący, między wschodem zimowym i południem, na wioski Bundzie, Hutę, lasem przez rzeczkę Branka zwaną, o ½ mili od Pioszun.

4. Droga do Olity, gdzie jest kościół parafialny graniczący, na południe, przez wioski Bundzie, Junczany, bywszy niegdyś XX Benedyktynów, lasami przez błota grząskie i bardzo przykre.

5. Droga do Puń, mimo wioski Łatwiance⁴⁴⁵, Eygielańce, Kielańce⁴⁴⁶, dobra JKM, więcej polami, która droga bardzo przykra, mokra, grząska i wyboista.

6. Droga do Butrymańcow filii puńskiej, graniczącej z parafią pioszuńską, mimo Łatwiancow, Eygielańcow, przez okolicę zwaną Klidzie [?], miejscami błotnista.

[k. 97]

7. Droga do Stokliszek, gdzie jest kościół parafialny graniczący, przez wioski Michnowsk, Jurkance, Eygierdance, miejscami korzenista.

8. Droga do Wysokiego Dworu, kościoła parafialnego graniczącego, przez wioski Michnowsk, Jurkance, kręto na Eygierdance, z tej wioski gościńcem królewieckim, bardzo przykrym ½ mili, aż do karczmy powrozowej, do której dojeżdżając po prawej stronie na pagórku wioska Miciunce W. Czarniewiczowej, po lewej zaś stronie w dole także o kilkaset kroków folwark Gineyciszki W Ruszczycowej, wyjechawszy za tę karczmę w prawą stronę idzie gościniec do Wilna, a w lewo droga na pagórek do Wysokiego Dworu, gdzie jest granica parafii pioszuńskiej.

9no

Parafia pioszuńska niemal cała leży w województwie trockim, graniczy z powiatem kowieńskim, w której leży okolica zwaną Klidzie⁴⁴⁷, tudzież ta parafia graniczy i z innemi parafiami, o których to tej parafii granicach wyżej wzmiankę uczyniliśmy.

[k. 98]

Takowe wiec opisanie parafii pioszuńskiej podpisem ręki mojej stwierdzam:

Proboszcz Augustinus Łukaszewicz,

OSB Benedicti, Residem Pioszuński,

Primus Prossessus Monachus Vetero

Trocensis.

[k. 99]

⁴⁴⁵ Wcześniej Latwiance

⁴⁴⁶ Być może wcześniejsze Kieydance.

⁴⁴⁷ SGKP, t. 4, s. 145.

Parafia punińska

1mo

Kościół parafialny w miasteczku Punie⁴⁴⁸ zwanym, w powiecie kowieńskim, w dekanacie trockim położony, miejsca do tej parafii należące częścią są w województwie trockim, częścią w powiecie kowieńskim, a całkiem w dekanacie trockim leżące, według porządku alfabety ułożone.

Adamacice wieś tatarska, względem kościoła parafialnego, na wschód zimowy, odległa na milę mierną.

Antabalanka wieś WJP Sagatowskiego, na wschód zimowy o ½ mili wielkiej odległe.

Bobrowicze⁴⁴⁹ wieś JW. Paca, między północą a wschodem letnim, 1 ½ mili od kościoła wielkiej.

Buczuny⁴⁵⁰ wieś do starostwa powierzchniańskiego, na północ, o milę odległa.

Butrymacice⁴⁵¹ miasteczko targowe i kościół filialny, JP Żaby, między wschodem letnim i zimowym mila mierna.

Czarewsczyzna wieś tatarska, na wschód zimowy mila mierna.

Czaruniszk wieś Szumskich⁴⁵² Tatarów, między letnim i zimowym wschodem mila wielka.

Dryżnia zaścianek do starostwa punieńskiego, ku północy

[k. 100]

o kilkaset kroków.

Dworalikki wieś szlachecka, między północą i wschodem letnim, mila wielka.

Dymaszewicze⁴⁵³ wieś szlachecka, między północą i wschodem letnim, mila wielka.

Furmaniszki⁴⁵⁴ dwór i wieś JP Kuleszy, bliżej wschodu letniego leżące, mila mierna.

Giełazuny⁴⁵⁵ wieś do starostwa powierzchniańskiego, na północ, mil mierna.

Giemienciszki wieś Tatar Koryckiego⁴⁵⁶, na wschód zimowy, mila mierna.

Gierluszki wieś Baranowskiego⁴⁵⁷ Tatar, między wschodem zimowym i południem, pół mili wielkiej.

Gierwiany⁴⁵⁸ wieś JP Sagatowskiego, między wschodem zimowym i południem, 2 mili mierne.

⁴⁴⁸ SGKP, t. 9, s. 300.

⁴⁴⁹ SGKP, t. 1, s. 262.

⁴⁵⁰ SGKP, t. 15, cz. 1, s. 255.

⁴⁵¹ Butrymańce w: SGKP, t. 1, s. 484. Lit. *Butrimonys*.

⁴⁵² Szumscy h. Pogonia, zob. S. Dziadulewicz, *Herbarz rodzin tatarskich w Polsce*, Wilno 1929, t. 4, s. 328.

⁴⁵³ SGKP, t. 2, s. 251.

⁴⁵⁴ Tamże, s. 424.

⁴⁵⁵ Tamże, s. 553.

⁴⁵⁶ Korycki h. Koryca. Zob. S. Dziadulewicz, dz. cyt., t. 2, s. 156 – 160.

⁴⁵⁷ Baranowski h. Tuhan. Zob. S. Dziadulewicz, dz. cyt., t. 1, s. 47 – 52.

Gryszkańce wieś tatarska PP Muchów⁴⁵⁹, bliżej wschodu zimowego o $\frac{3}{4}$ mili odległa.

Herdziszki dwór Tatar Koryckiego, między wschodem zimowym, mila 1.

Jundziuliszki wieś JW. Paca, od północy ku wschodowi letniemu, 1 $\frac{1}{2}$ mili wielkiej.

Jackiewiczce⁴⁶⁰ wieś JP Butlerowey, między północą 2 wielkie mile.

Jurgielany⁴⁶¹ dwór JP Sagatowskiego, na wschodzie zimowym o milę wielką.

Karwialniki⁴⁶² zaścianek starostwa punieńskiego, na wschodzie zimowym o ćwierć mili.

[k. 101]

Kasparyszki wieś tatarska, na wschód letni o $\frac{1}{4}$ mili.

Kołubiszki⁴⁶³ JP Wiszniewskiego, na zachodzie zimowym mila.

Krwiuńce dwór i wieś JP Markiewicza, na wschód zimowy, $\frac{1}{2}$ mili mierne.

Machniszki⁴⁶⁴ budy i wieś do plebanii punieńskiej, na południe 2 $\frac{1}{2}$ mili.

Martyniańce wieś JP Butlerowey, na północ mil 2 wielkie.

Matyaszańce wieś starostwa preńskiego, na północ mil 2.

Misiszki⁴⁶⁵ zaścianek do plebanii punieńskiej, na wschód letni $\frac{1}{4}$ mili małe.

Michnolasy⁴⁶⁶ folwark do plebanii punieńskiej i kościół filialny, na południe 2 mile.

Możuńce wieś JP Mątwiły, na wschodzie letnim mila i $\frac{1}{2}$.

Nargieliszki wieś plebanii punieńskiej, na południe, mila.

Nieczuny⁴⁶⁷, wieś starostwa powierzchniańskiego, JP Kaczanowskiej, na południe, mila mierna.

Niemaiuny do tegoż starostwa, tejże JP, na północ $\frac{1}{2}$ mili.

Nowosady⁴⁶⁸ zaścianek, JP Sagatowskiego, między wschodem zimowym $\frac{1}{2}$ mili wielkiej.

Powierzchnia dwór JW. Paca, od północy, między wschodem letnim 1 $\frac{1}{2}$ mili wielkiej.

Powierzchnia⁴⁶⁹ folwark starostwa powierzchniańskiego, na wschód letni, 1 $\frac{1}{2}$ mili.

Poniemernie⁴⁷⁰ wieś szlachecka, na północ 1 $\frac{1}{2}$ mili.

Polepie⁴⁷¹ starostwa powierzchniańskiego, między wschodem letnim i zimowym 1 $\frac{1}{2}$ mili.

Podworzyszki⁴⁷² folwark i wieś, do plebanii punieńskiej, na samym południu 1 $\frac{1}{2}$ mili mierne.

⁴⁵⁸ SGKP, t. 15, cz. 1, s. 498.

⁴⁵⁹ Aleksander lub jego syn Samuel Mucha h. Kiena. S. Uruski, dz. cyt., t. 11, s. 337.

⁴⁶⁰ SGKP, t. 3, s. 356.

⁴⁶¹ Tamże, s. 631. Lit. *Jurgielionys*.

⁴⁶² Lit. *Karvelninkai*.

⁴⁶³ SGKP, t. 4, s. 295.

⁴⁶⁴ SGKP, t. 5, s. 874.

⁴⁶⁵ SGKP, t. 6, s. 501.

⁴⁶⁶ Tamże, s. 315.

⁴⁶⁷ SGKP, t. 7, s. 52.

⁴⁶⁸ Tamże, s. 268.

⁴⁶⁹ Powierzchnie w: SGKP, t. 8, s. 893.

⁴⁷⁰ Poniemunie w: tamże, s. 771.

⁴⁷¹ Tamże, s. 578. Lit. *Paliepai*.

[k. 102]

Piaskuńce⁴⁷³ Baranowskiego Tatars, na wschód zimowy mila 1.

Piekiszyszki wieś szlachecka, na północ ½ mili mierne.

Piwogole⁴⁷⁴ wieś starostwa punieńskiego, na zachód zimowy ½ mili mierne.

Pietkiewicz zaścianek, tegoż starostwa, na wschód letni, ¼ mili mierne.

Płaseczniki⁴⁷⁵ [?] dwór i wieś, Reyżowskiego⁴⁷⁶ Tatars, na wschód letni mila.

Płasowka⁴⁷⁷ dwór JP Mątwiły, tamże, mila wielka jedna.

Puyszan wieś plebanii punieńskiej, między wschodem zimowym, mila jedna i pół.

Punie miasteczko, w którym kościół parafialny jest punktem opisanego całej parafii, miasto same należy do JW. Brzostowskiej, a część tegoż i karczma przy kościele do plebanii punieńskiej.

Pużany wieś starostwa preńskiego, na zachód letni 2 mile i pół.

Radzwiłańce⁴⁷⁸ wieś JP Sagatowskiego, na południe mila 1 i ½.

Raganiszki⁴⁷⁹ wieś Tatars Baranowskiego, na południe 1 ½ mili.

Rejże⁴⁸⁰ wieś tatarska i meczet, na wschód zimowy mila mierna.

Rejzowo⁴⁸¹ Baranowskiego Tatars, dwór, na wschód letni mila mierna.

Rowbańce⁴⁸² wieś plebanii punieńskiej, na wschód zimowy mila wielka.

Silgiańce albo Czenałańce wieś częścią JP Sagatowskiego, częścią do plebanii panieńskiej należąca, na wschód letni ½ mili mierne.

Sipowicze⁴⁸³ dwór JP Butlerowej, od północy ku zachodowi letniemu, 1 ½ mili wielkie.

Staniew⁴⁸⁴ dwór JW. Brzostowskiej, na zachód zimowy ¼ mili.

Strzeki wieś starostwa punieńskiego, na zachód zimowy mila wielka jedna.

[k. 103]

Szałtyniane⁴⁸⁵ wieś starostwa preńskiego, na północ 1 ½ mili wielkie.

⁴⁷² Tamże, s. 485.

⁴⁷³ Lit. *Peckūnai*.

⁴⁷⁴ Tamże, s. 236. Lit. *Pievagaliai*.

⁴⁷⁵ Płasowniki w: Tamże, s. 275.

⁴⁷⁶ Rejzewski h. Mochryn. Dziadulewicz podaje, że właścicielem majątku Płasowniki w pow. trockim był Aleksander, nie wymienia jednak dat jego życia. Podaje również, że Rejzewscy byli w 1699 r. właścicielami Płasówki. S. Dziadulewicz, dz. cyt., t. 3, s. 266 - 268

⁴⁷⁷ Płasówka w: SGKP, t. 8, s. 275.

⁴⁷⁸ Lit. *Radvylyonys*.

⁴⁷⁹ SGKP, t. 9, s. 489.

⁴⁸⁰ Tamże, s. 601. Lit. *Raižiai*.

⁴⁸¹ Rejzewo w: Tamże, s. 602.

⁴⁸² Lit. *Raubonys*.

⁴⁸³ SGKP, t. 10, s. 625.

⁴⁸⁴ Lit. *Staniava*.

⁴⁸⁵ Szaltyńniany w: SGKP, t. 12, s. 17.

Szudańce wieś starostwa punieńskiego, na wschód letni mila mała.

Szyłany⁴⁸⁶ wieś szlachecka, od północy, między wschodem letnim, mila.

Tauluki⁴⁸⁷ wieś JW. Butlerowey, od północy mila wielka.

Towciany⁴⁸⁸ wieś JP Baranowskiego, między południem, mila.

Trokiele⁴⁸⁹ wieś starostwa preńskiego, na północ mil dwie wielkich.

Waluńce wieś Koryckiego Tatara, na południe mila mierna.

Wieżańce wieś starostwa preńskiego i powierchnieńskiego, od północy, między wschodem letnim mila mierna.

Wierzbieszki⁴⁹⁰ dwór JP Kuleszy, na wschód letni 1 ½ mili.

Wanaga zaścianek JP Olendzkiego, na północ 2 ½ mili.

Woykuciszki⁴⁹¹ wieś tatarska, między wschodem letnim i zimowym mila wielka.

Woylakiemie dwór i wieś Baranowskiego, na południe mila.

Woytyszki⁴⁹² wieś starostwa preńskiego, na północ 1 ½ mili wielkiej.

Zegary⁴⁹³ wieś starostwa punieńskiego, na południe ½ mili miernej.

Zwirzdany⁴⁹⁴ wieś szlachecka od północy, między wschodem letnim, mila mierna.

Zwirgda karczma, do starostwa powierchnieńskiego, między północą mila mierna.

2do

Od kościoła parafialnego kościoły w okolicy sąsiedzkiej są następujące:

Jezno⁴⁹⁵ kościół parafialny w powiecie i dekanacie kowieńskim, w dobrach JW. Paca, na wschód letni, dwie mile mierne.

[k. 104]

Stokliszki kościół parafialny w tymże dekanacie i powiecie, w starostwie JP Mineyki, między wschodem letnim 3 mile.

Pioszuny kościół parafialny, we wsi X Benedyktynów staro trockich, w województwie i dekanacie trockim, na wschodzie zimowym 3 mile.

Daugi kościół parafialny, w tymże województwie i dekanacie, w starostwie JW. Brzostowskiej, między wschodem zimowym i południem 3 mile.

⁴⁸⁶ Tamże, s. 107.

⁴⁸⁷ Tamże, s. 262.

⁴⁸⁸ Lit. *Taučionys*.

⁴⁸⁹ Tamże, s. 493.

⁴⁹⁰ SGKP, t. 13, s. 380.

⁴⁹¹ Tamże, s. 750.

⁴⁹² Tamże, s. 773.

⁴⁹³ SGKP, t. 14, s. 756. Lit. *Žagariai*.

⁴⁹⁴ *Żwirzdany* w: Tamże, s. 875.

⁴⁹⁵ Istniejącą tam świątynię kalwińską Stefan Pac przekształcił w kościół katolicki w 1634 r. Świątynia została bardzo zniszczona w czasie insurekcji kościuszkowskiej. Zob. SGKP, t. 3, s. 581.

Olita kościół parafialny, w tymże dekanacie i województwie, w dobrach stołowych JKM, na samo południe mil 2 miernych.

Rumbowicze kościół parafialny w powiecie kowieńskim, w dekanacie trockim, w majątności JP Wiśniewskiego, na zachód zimowy mila.

Balbierzyski⁴⁹⁶ kościół parafialny w tymże powiecie, w dekanacie siemneńskim, w dobrach JW. Tyszkiewiczów, na zachód letni mil 2 wielkich.

Preny⁴⁹⁷ kościół parafialny, w tymże powiecie i dekanacie kowieńskim, w starostwie JO Xięcia Sapiehy, na północ mil 2 wielkich.

3tio

Miasta znaczniejsze koło kościoła punieńskiego są:

Kowno miasto sądowe, przy zachodzie letnim, nad rzeką portową Niemnem, od Puń płynącą, mil 7 odległe.

Troki także miasto sądowe, między północą i wschodem letnim, mil 8 wielkich.

Wilno miasto stołeczne litewskie, na wschodzie letnim, mil 12.

Olita miasto stołowe JKM, od południe mil 2 miernych.

4to

Droga z Puń do Kowna, ponad rzece wspomnianej

[k. 105]

Niemnem, wszędy górzysta, kręta, w lasach błotnista i złe mosty mająca.

Droga z Puń do Trok, równie jak i do Wilna, robiona groblą aż do Butrymańców, traktem królewieckim, dosyć wygodna, dalej przez lasy, błotnista i niewygodna.

Droga do Olity, ku południowi, przez wielki rów, blisko Niemna, kamienista, z wiosny i na jesień mokra i wielkie wyboje mająca.

5to

Rzeki i stawki, jezior zaś nie ma.

Rzeka Niemen portowa, dzieląca parafię od Rumbowicz i Balbierzyszek, dosyć wielka.

Rzeka Wierzchnia⁴⁹⁸ mniejsza, oddzielająca parafię panieńską od Jezna, dóbr JW. Paców.

⁴⁹⁶ Zygmunt I Stary nadał Balwierzyski (Balbierzyski) kniaziowi Rafałowskiemu – Hołowczyńskiemu. Jego potomkowie przekazali zrujnowany kościół katolicki kalwinom. W 1674 r. Jan Czartoryski ufundował w Balwierzyskach kościół. Dobra balwierzyskie nabył w 1782 r. hrabia Stanisław Tyszkiewicz. Zob. SGKP, t. 1, s. 92.

⁴⁹⁷ Aleksander Jagiellończyk nadał dobra te Michałowi Glińskiemu, który jednak utracił je na rzecz króla. Następnie właścicielem Pren był Kacper Horwat, który to ufundował w 1609 r. kościół. Władysław IV nadał starostwo preńskie Gotardowi Wilhelmowi Butlerowi. Po bezpotomnej śmierci ostatniego z Butlerów, w latach 1773 – 1775, starostwo nadano na 50 lat Kazimierzowi Sapiesze. W 1750 r. przebudowano drewniany kościół. Zob. M. Baliński, T. Lipiński, dz. cyt., t. 4, s. 355; SGKP, t. 9, s. 34.

⁴⁹⁸ SGKP, t. 13, s. 407.

Rzeczka Puńka od południa oblewająca Punie, poczyna się przy Antabalańce wsi JP Sagatowskiego, mająca wyżej niewielkie stawki, jeden JP Sagatowskiego, drugi w Krużenicach⁴⁹⁹ w dzierżawie JP Markiewicza, trzeci do plebanii panieńskiej, skąd od południa ciągnie się i wpada do Niemna.

Rzeczka Jmiłsa mała, między wielkimi rowami płynąca od wschodu letniego na zachód i wpadająca do Niemna.

Rzeczka Płasułka⁵⁰⁰ mała, na której jest stawek niewielki do Tatara Reyswskiego należący, z którego ciągnie się potok do rzeki Wierzchni.

Rzeczka Surka między zachodem zimowym, z której się formuje staw w majątności Staniew zwanej, JW. Brzostowskiej, oraz z krynic wypływających, w górę

[k. 106]

od rzeki portowej Niemna idąc jest stawek niewielki w Kołubiszkach, u JP Wiszniewskiego, wraz przy Niemnie i z niego potok do Niemna wypadający.

Stawek przy dworze Niemaciuny zwanym starostwa powierzchnińskiego JP Kaczanowskiej, w dół Niemna idąc składający się z krynic wypływających i wpadający do tejże rzeki Niemna.

6to

Lasu w całej parafii panieńskiej więcej jest aniżeli otwartego pola, szczególnie jednak począwszy od rzeczki Jmiłsy ku północy i wschodowi letniemu, wszcz i wzdłuż na milę wielką są różne zarośle i lasy błotniste, gdzie najwięcej dębiny, brzozy, olchy i jodły, w wielu zaś miejscach chrosty i zarośle długości po kilkanaście morgów mające, których wyliczyć nie podobno, wszystkie te miejsca mało mają zdatnego drzewa do budowli, zgoła zaś nie mają towarne.

7mo

Młynów 6. Jeden JP Sagatowskiego, 2gi JP Markiewicza, 3ci do plebanii panieńskiej, na rzece Punie, oraz w folwarku Staniewie JW. Brzostowskiej, w Kołubiszkach JP Wiszniewskiego i w Numajunach⁵⁰¹ JP Kaczanowskiej.

Ta parafia nie ma nic w sobie starożytnego oraz co by się do historii naturalnej ściągało, oprócz rozwalin, które starym zamkiem nazywają i niby przypadkową rezydencją niegdyś królowej Bony będących niedaleko kościoła punieńskiego i oddalających się z jednej

[k. 107]

strony wielką przerwa od Niemna, z drugiej strony od rzeczki Puńki, aż z trzeciej strony fosą wielką ręką ludzką zrobioną od samego kościoła.

⁴⁹⁹ Wcześniej Krwiuńce.

⁵⁰⁰ Płasówka w: SGKP, t. 8, s. 275.

⁵⁰¹ Wcześniej Niemałuny

8vo

Drogi partykularne i trakty publiczniejsze podług miary mil tak się opisują:

1. Droga do Jezna, a razem stary trakt pocztowy warszawski, do Kowna i dalej na północ przez wielkie góry i ruczaj Jmiłsę lasem aż do młynu, na rzece Wierszechnie, do Jezna należącego, po przebyciu ruczaju Jemiłsy prostą linią ciągnącą się i tu się kończy granica parafii punieńskiej.

2. Droga do Balbierzyszek i do Pren, przez tenże ruczaj Jemiłsę w lewą rękę ponad Niemnie ciągnącą się aż do wsi Puczany⁵⁰², górzysta, błotnista, ciasna i niewygodna, aż do rzeki Niemna, gdzie na drugiej stronie widać Balbierzyszki i tam się rozgranicza parafia punieńska od balbierzyskiej.

3. Droga do Pioszun, gdzie jest kościół parafialny X Benedyktynów, od kościoła punieńskiego na wschód ciągnącą się otwartym polem, przez wieś Polepie i Reyżeskie wsi szlacheckiej Kledzie zwanej ciągnącą się i tam się parafia panieńska od pioszuńskiej rozgranicza.

4. Droga do kościoła daugowskiego, poczawszy od Puń na wschód zimowy polem otwartym, przez wieś

[k. 108]

Polepie jako się wyżej nadmienilo, po lewej ręce widać dwór Jurgielany JP Sagatowskiego, w województwie trockim leżący, prosto idąc przez las takż po lewej ręce widać folwark do plebanii olickiej Skreyciany zwany, gdzie się kończy granica parafii punieńskiej. Droga do kościoła daugowskiego wyjąwszy, gdzie idzie polem otwartym, wszędy jest mokra i lasem, niewygodna i mokra.

Parafia w kowieńskim powiecie położona, jako się wyżej nadmienilo, ma w sobie jeden dwór JP Sagatowskiego Jurgielany zwany, leżący w województwie trockim oraz graniczy na południe ze wsią szlachecką Żukanie w województwie trockim leżącą i będącą w parafii olickiej.

Takowe opisanie parafii podpisem ręki mej stwierdzam:

X Ignacy Alojzy Łubicz Dołwnar

Kanonik smoleński, dziekan trocki, pleban punieński.

⁵⁰² Wcześniej Pużany

[k. 109]

Parafia rumbowicka

1mo

Kościółek parafialny przy funduszu altaryjskim, w miasteczku rumbowickim, w powiecie kowieńskim, w dekanacie trockim, wioski i miejsca do tej parafii należące są w tymże powiecie, prócz dwóch wiosek w województwie trockim leżących, podług alfabetu wyrażone:

Bądry⁵⁰³ szlacheckie, Panów Kiełczewskich⁵⁰⁴ i Chadykinow, między zachodem letnim i północą, w kąciку rzece Niemnowi, naokoło w trzech częściach mniejszych otaczającej, od kościoła w $\frac{3}{4}$ mili, w $\frac{1}{2}$ mili polami, przez Mikuciszki⁵⁰⁵, Poniemuniki⁵⁰⁶, przez gościniec królewiecki, z Wilna ciągnący się $\frac{1}{4}$ mili w drodze ciasnej, między zaroślami z drzewa jodłowego, z chrostem łożowym, leszczynowym i różnym.

Bokszyszki⁵⁰⁷ wieś ekonomii JKM olickiej, w województwie trockim, między południem a zachodem zimowym, w polach, od kościoła w $\frac{1}{2}$ mile, w drodze nieutartej, w siedmiu miejscach porowistych, z jednym mostkiem starym, z drugim podjeżdżonym, przez Żołnierzyski⁵⁰⁸, w gruntach z piaskiem, czarnoziemnych miejscami, miernie kamienistych, z miernymi krzakami olchowymi.

Dowiatyszki⁵⁰⁹ JW. Oleńskiego⁵¹⁰ koniuszyca litewskiego, w

[k. 110]

polach miernych, w lesie błotnistym, z drzewem choinowym, z chrustem olchowym, łożowym i różnym, przy drodze do Balwierzyszek miasta targowego, nieutartej, mimo Dubian⁵¹¹ w lewej ręce i Junowicz⁵¹², między Tołkaczyszkami⁵¹³ polami, przez chrost w gruntach gleiowatych, na między zachód wiosenny i letni, w $\frac{3}{4}$ mili.

⁵⁰³ Bondary w: SGKP, t. 1, s. 305.

⁵⁰⁴ Kiełczewscy h. Abdank, Uruski., t. 6, s. 308.

⁵⁰⁵ Mikutyszki w: SGKP, t. 6, s. 416.

⁵⁰⁶ SGKP, t. 8, s. 771.

⁵⁰⁷ SGKP, t. 15, cz. 1, s. 190.

⁵⁰⁸ SGKP, t. 14, s. 823.

⁵⁰⁹ SGKP, t. 2, s. 135.

⁵¹⁰ Stefan Olędzki cześnik, koniuszy od 1765 do 1771. *Urzednicy centralni i dygnitarze Wielkiego Księstwa Litewskiego XIV – XVIII wieku*, oprac. H. Lulewicz i A. Rachuba, Kórnik 1994, s. 57.

⁵¹¹ SGKP, t. 2, s. 186.

⁵¹² SGKP, t. 3, s. 627.

⁵¹³ SGKP, t. 12, s. 366.

Dubie⁵¹⁴ starostwa preńskiego, między zachodem letnim i północą, nad Niemnem od północy a rowem wielkim od wschodu letniego, z borkiem drzewa sosnowego, na górze równie z chrostem olchowym i różnym do opału, w gruntach gleistych, z rzadką czarnoziemią, od kościoła w tejże drodze za trzema przerówkami, z jednym mostem, gleiowatymi gruntami, w suszy niemal skalistymi, mimo Tołkaczyszek w prawej ręce, w $\frac{3}{4}$ mili ze wszystkim.

Dubiany⁵¹⁵ starostwa punieńskiego, w gruntach z piaskiem gleiowatych, z rzadkim krzakiem łożowym, olchowym, gajem brzozowym, na gościńcu królewieckim z Wilna ciągnącym, od kościoła na zachód wiosenny, w $\frac{1}{2}$ mili z miejsca, drogą ciasną między chrostami i parówkami, aż do gościńca starego królewieckiego, w samych polach dawnych i nowo wyrobionych.

[k. 111]

Junowicze okolica szlachty, w jednej stronie z Dubianami, Dubiami i Dowiatyszkami, między zachodem wiosennym i letnim, w gruntach miejscami bagnistych, z [gajem] olchowym z ługiem, w innych gruntach gleistych z rzadką czarnoziemią, z miernymi od wschodu i zachodu chrostami, w drzewie olchowym, brzozowym, łożowym, od kościoła jedną drogą z Dubianami, w $\frac{1}{2}$ mili i $\frac{1}{8}$ niemal.

Jawoyszany⁵¹⁶ JW. Olendskiego⁵¹⁷ koniuszycza litewskiego, między łożami, chrościannymi krzakami z brzozy, olchy, łożyny, z błotami w drzewie choiowym, rzadko jodłowym, od kościoła między zachodem letnim i północą, w pół mili miernej polami, $\frac{1}{4}$ mili droga lasem starostwa punieńskiego, lasem i błotami jawoyszańskimi, przez gościniec królewiecki nowy.

Jacuińskie W Wiszniewskich starostów naszkuńskich, z dworkiem Panów Mordasów⁵¹⁸, między błotami z chrostem brzozowym, łożowym, olchowym, z miejscami miernie górzystymi i kamienistymi, w gruntach czarnoziemnych z piaskiem, od kościoła między południem a zachodem w $\frac{1}{4}$ mili.

⁵¹⁴ SGKP, t. 2, s. 187.

⁵¹⁵ Lit. *Dubenai*.

⁵¹⁶ SGKP, t. 3, s. 512. Lit. *Jovaišonys*.

⁵¹⁷ Wcześniej w tekście: Oleńskiego

⁵¹⁸ Mordas v. Mordasz h. Mora – z Junowicz. S. Uruski, dz. cyt., t. 11, s. 261.

Krewniszki⁵¹⁹ Hybernowe, W Wiszniewskich⁵²⁰, pisarzów grodzkich kowieńskich, w miejscach równych, między zachodem zimowym i wiosennym, między rzadkimi chrostami brzozowymi, łozowymi, od kościoła

[k. 112]

za czterema parowkami, dwoma mostkami w ¼ mili letkiej, w gruntach czarnoziemnych, za pagórkami gleiowatymi.

Mikłusiany⁵²¹ tąż drogą przez Krewniszki, po koniec Nowickich⁵²², z dwiema ruczajami, przez pola wieczyste pańskie i szlacheckie, przez gościniec poczty grodzieńskiej do Kowna i do Olity ciągnący, wieś JKM ekonomii olickiej, w województwie trockim, sama wieś między górami i rowami, w miejscach żwirowatych, z kamuszkami, z rzadką czarnoziemią, w glinie przemieszanej się, z chrostami rzadkimi olchowymi, w polach, z jednym jeziorkiem błotnistym, mało co rybnym w piskorzach, karaśkach, nie większym od miernego stawu, od kościoła na zachód zimowy, w miernej mili.

Madziuki⁵²³ JP W Wiszniewskich pisarzów grodzkich kowieńskich, w jednym kącie z Dowiatyszkami, poniżej w drodze balwierzyskiej, po prawej ręce, przy samym zachodzie letnim, niedaleko Niemna, na górze, z miernym drzewem od Niemna i różnym w parowach dzikim, przeplatającym się dzikim owocowym, choinowym, z różnemi chrościanami, w gruntach gleistych, z rzadką w pagórkach czarnoziemią, z piaskiem, w drodze do kościoła błotnistej, z przydatkiem od Janowicz i Dubian, dwóch

[k. 113]

rowków, przez las dowiatyski, w suszy niemal skalisty, w mili sporej.

Mikutyszki⁵²⁴ starostwa punieńskiego, między zachodem letnim, po większej części na północ, między chrostem i lasem brzozowym, olchowym, choiowym, zewsząd z krzakami, w gruszkach, jabłoniach dzikich przy błotach, rzadkich krynicach, w gruntach żwirowatych, z piaskiem, z rzadkim czarnoziemnym przy dolinach, od kościoła w 1/8 mili.

⁵¹⁹ SGKP, t. 4, s. 666.

⁵²⁰ Szymon Edward Wiszniewski pisarz grodzki kowieński 1784 – 1789. A. Rachuba, *dz. cyt.*, s. 412.

⁵²¹ SGKP, t. 6, s. 397.

⁵²² SGKP, t. 7, s. 235.

⁵²³ SGKP, t. 5, s. 892. Lit. *Medžiukai*.

⁵²⁴ Wcześniej w tekście: Mikuciszki. Lit. *Mikutiškiai*.

Nowickie JW. Brzostowskiej podskarbinsy Wielkiego Księstwa Litewskiego i różnego punieńskiego szlacheckiego aktorstwa, z miernymi kamieniami nad ruczajem Szlouzup z krynic pochodzącym, w miejscach błotnistych i miernie górzystych, z rzadką chrościną, z kilka choiami brzózek, olszynek, krzakami w gruntach gleiowatych i kamienisto czarnoziemnych, od kościoła przez krewniskę, w zachodzie zimowym, ze wszystkim w ¼ mili z piętnastoma stajami.

Pokońskie⁵²⁵ WJP Pilchowskiego, starosty taboryskiego, z różnym aktorstwem puńskim i szlacheckim, w rzadkiej chrościnie, z jednym gajem w różnych chrościnach, ruczajem Szlouzup zwanym, od północy otaczające się w pośrodku gościńcem poczty grodzieńskiej, nowo reperowanym, do Kowna ciągnącym,

[k. 114]

od zachodu zimowego, na ruczaju Mikasa⁵²⁶ zwanym, z dwoma mostkami w stajach trzech, parafię od kościoła udryjskiego i parafii zamyka, w gruntach gleiowatych w połowie i czarnoziemnych, z żwirem kamienistym przesypujących się, w samym zachodzie zimowym, przez Krewniskę w ½ mili.

Poniemuniki⁵²⁷ starostwa punieńskiego, w polach między lasami, przez które przy końcu ciągnie gościniec królewiecki z Wilna przez Niemen na wschód zimowy przewozem, na Kardeki, w gruntach na połowę gleistych i czarnoziemnych, w drugiej na północ połowie górzystych, żwirowatych, w kamyczkach z gliną mieszających się, od kościoła na północ, przez Mikutyszki, dwa krzaki chrościanne, w dwóch stajach, na Przerowach osypanych, za wszystkim w ½ mili.

Proniewieze wioska JP Wiszniewskich starostów naszkuńskich, przy rzadkiej chrościnie z jabłoniemi, gruszkami dzikimi, w gruntach czarnoziemnych z piaskiem, w trzeciej części gleistych, w samym zachodzie wiosennym, na górze w stajach 20.

Rumbowicze⁵²⁸ dwór tychże P Wiszniewskich, aktorstwa wieczystego, nad Niemnem, na samym wschodzie letnim, na dole, w stajach trzech lub czterech, polem jednym w równinach, nad Niemnem, czarnoziemnym i rzadko gleistym, z rzadką poza Niemnem

⁵²⁵ SGKP, t. 8, s. 540.

⁵²⁶ SGKP, t. 6, s. 393.

⁵²⁷ Lit. *Panemuninkai*.

⁵²⁸ SGKP, t. 10, s. 7. Lit. *Rumbonys*.

[k. 115]

chrościną, w drugich na górach, z kościołem, z rodziną kościelną i miasteczkiem, albo rodziną rzemieślniczą, dworną, między chrostami, parowach w różnym drobnym drzewie, w dawnych i nowo wyrobionych gruntach, ku zachodowi zimowemu, wiosennemu i letniemu i na północ z wschodem letnim, w miejscach pagórzystych, gleiowatych, rzadko czarnoziemnych, z młynkiem i stawkiem pod Niemnem na czasy wylewne, na wschodzie zimowym, z przewozem na Kordeki.

Rawdaniki⁵²⁹ wioska do kościoła ugryjskiego, w samym zachodzie wiosennym, na miejscu górzystym, gleiowatym, z rzadką czarną ziemią, na równinie z błotami, w górach i na dole ku ruczajowi Mikasie, w samo czerwono-gleiowatych, z mułem, od kościoła na Krewniszki, z nadatkiem dwóch przerówów, z mostkami, przez drogę królewiecką, przez karczmę tychże Rawdanik, w mili jednej ze wszystkim.

Soboliszki⁵³⁰ dwór W Wiszniewskich pisarzów grodzkich kowieńskich, między zachodem wiosennym i letnim, za Rawdaniszkami, w miejscach górzystych z przerówkami, z mostkiem, groblą i młynkiem na Mikasie ruczaju, w wiosce i na czas wylewny wygodnym, z mostkiem przy młynku, do gościńca poczty grodzieńskiej na staj czworo, dróżką nie utartą aż do Balwierzyszek, na milę lekką, z drobnym naokoło lasem i pomiernym

[k. 116]

drzewem na opał, od kościoła przez Rawdaniki, ze wszystkim w mili jednej z 1/8.

Strażyszki⁵³¹ starostwa punieńskiego, w brzegach tej parafii, nad Niemnem, za borem panieńskim, w piaskach z północy, przed wschodem letnim, w gruntach szczupłych między borem, z różnym lasem, od kościoła przez Ponieuniki, potem na $\frac{3}{4}$ mili, a borem sosnowym, wyniosłym i rzadkimi drobnymi, na milę jedną z 1/8 albo w milach dwóch miernych.

Smolnica⁵³² starostwa punieńskiego, bliżej od kościoła, nad Niemnem, przed wschodem letnim, naprzeciw Puniom, w zwierzyńcu tegoż boru zwanym, między różnym drzewem gęstym lipowym, osinowym, z sosną i jedliną, rzadkim dębowym, w jednej drodze polem, na $\frac{3}{4}$ mili, borem także na $\frac{3}{4}$ mili, w $\frac{1}{2}$ mili ze wszystkim.

⁵²⁹ Lit. *Raudoninkiai*.

⁵³⁰ SGKP, t. 10, s. 950.

⁵³¹ SGKP, t. 11, s. 397.

⁵³² SGKP, t. 10, s. 908.

Tołkaczyszki P Gieysztorów⁵³³ dworki, o jedną połę między Dubianami i Junowiczami, w miejscach górzystych, gleiowatych, rzadką czarną ziemią, w porowach i miernych krynicach, między zachodem letnim i północą, drogą w te kąty opisaną ku Dubiom, w polach $\frac{3}{4}$ mili.

Żołnierzyszki⁵³⁴ starostwa punieńskiego, mało co z południa na kwadrans, w przejeździe na Bokszyzki, w miejscach górzystych, z czarną ziemią, gleiowatych, drogą opisaną, pod Bokszyzkami, w $\frac{1}{4}$ mili.

[k. 117]

2do

Od kościoła parafialnego kościoły w okolicy sąsiedzkiej są następujące:

Kowno kościół parafialny w powiecie i dekanacie kowieńskim, między zachodem letnim i północą, mil pocztowych 7 a ordynaryjnych 6.

Mirośław kościół parafialny w województwie i dekanacie trockim, między południem, na zachodzie zimowym, mil 2 i pół.

3tio

Miaśt znaczniejszych bliższych przy tej parafii nie ma, dalsze zaś są te:

Wilno o mil 14, miasto stołeczne Litewskiego Księstwa.

Troki miasto stołeczne województwa trockiego, o mil 10.

4to

Drogi do Trok i Wilna, przez parafię punieńską do Butrymańców, miasta targowego tejże parafii, gdzie przewozem punieńskim, rumbowickim i olickim trakta schodzą się, tejże parafii do opisania zostają. Od Rumbowicz mil 2, między wschód zimowy i letni.

5to

Jeziorko, ruczaj i rzeka.

Jeziorko pod Mikłusianami jedno, z którego ruczaj Mikasa zwany od zachodu na północ wypada,

⁵³³ Gieysztor h. Gieysztor v. Strzała Rozdarta. S. Uruski, dz. cyt., t. 4, s. 147.

⁵³⁴ Lit. *Žaunieriškiai*.

[k. 118]

do Niemna ciągnąc mimo Pokłońskie, Rawdaniki, na młynek Panów Wiszniewskich pisarzów, mimo Mordasiszek wioski tychże, z lewej strony dołem, mimo Narkuny⁵³⁵ P Olendzkiego, na górze w prawej stronie.

Ruczay Szlouzup, z krynic za Nowickimi po koniec płynący, czasem wylewny, aż do spławów, mimo Pokłońskich z prawej strony, gruntami i łąkami z południa wpada do Mikasy, na zachód wiosenny.

Rzeka portowa Niemen, w spławach wicin pływów, z kamieni większych oczyszczona, mniej jednak w rapach miejscami bezpieczna, z pomiędzy południa i wschodu zimowego, po większej połowie oblewa parafię do Olity, a między zachodem letnim, przed północą zabiera Mikasę, w milach najmniej 4 z połową.

6to

Bor najznacniejszy starostwa punieńskiego, pod Strażyszkami i Smolnicy, z jednej strony opisany, z drugiej nie wiadomo, lecz w kwadracie z różnymi zaściankami nad Niemen.

Bor mały, wygodny, w sosnach mniejszych, pod Dubiami, nad Niemnem, przed północą.

Choina z lasem i drzewem jodłowym, z chrościami pod Dowiatyszkami, Junowiczami, Bądarami, Poniemunikami, Mikutyszkami.

[k. 119]

Drzewa na opał chrościanne, w brzozech, olchach, etc., pod Soboliszkami, Junowiczami, Żołnierzyszkami, a wszystkim lasy panieńskie, zaniemeńskie panieńskie są potrzebne.

7mo

Młynków pod Rumbowiczami i Soboliszkami dwa, więcej znacznych nie ma.

8vo

Drogi partykularne i trakty publiczniejsze, podług miary mil tak się opisują:

Gościniec królewiecki z Wilna od wschodu wiosennego ciągnący na zachód od przewozu punieńskiego, na Poniemuki, stacją nową, przez błota osypaną, z miernym od Poniemunik

⁵³⁵ SGKP, t. 6, s. 912.

zakrzywieniem się, prosto na Dubiany, w lewo na Krewniszki, oglądając się przez chrosty zasłaniające się w południu, pod południe na Nowickie, z południa na Pokłońskie, wszystko w pół ćwierci mili, na koniec do rawdonickiej karczmy, aż do Mikasy ruczaju z mostem, gdzie się zaczyna parafia udryńska⁵³⁶, w mili 1 i 1/8 od Niemna, ze wszystkim.

Gościniec poczty grodzieńskiej i publicznego traktu do Olity z pomiędzy południa i zachodu zimowego, nowo reperowany, na przejazd WX Rosyiskich, do Kowna, w parafii rumbowickiej, po koniec Miklusian, przez dwa mostki z poręczami, z wysypaniem

[k. 120]

przez po koniec Pokłońskich, ze wszystkim, w od sprowadzeniem także z dwoma mostkami kończy się na Mikasie ruczaju, w stajach trzech, a ze wszystkim przez parafię na 1/4 mili.

9no

Granica z parafią punieńską, gdzie rezydencja dekanatu trockiego w powiecie kowieńskim, rzeką Niemnem od kościoła rumbowickiego, przewozem rumbowickim, kręto z południa na zachód letni, w 3/4 mili, przewozem poniemunickim, w mili sporej albo z 1/8.

Granica z parafią olicką, miastem JKM ekonomii olickiej, z kościołem też rzeką Niemnem, a w jednej stronie dworem i częścią miasta z dwoma wioskami Bokszyzki i Miklusiany zwanymi w trockim województwie położonymi, przewozem rumbowickim, kręto na między południe i wschód zimowy, na wieś Strzelce zwaną starostwa punieńskiego i parafii punieńskiej, piaskiem, borem, dwoma przepaścistymi rowami i kamienistymi, z ruczajami, z piaskiem, leżącym w 1/8 mili, ze wszystkim na milę jedną z 1/8, a na przewóz olicki, pod dworem w środku miasta olickiego, prosto na południe i dla rowów przepaścistych, na krynicach, przerowów od dżdżów spadających, aż do gościńca poczty

[k. 121]

grodzieńskiej ciągnąc, w zakręcie z południa na wschód zimowy, między miernymi przerówkami kopanymi, z mostkami, a piaszczystą doliną, toż samo wcześniej, na milę jedną, z 1/8 co by mogło być w trzech ćwierciach mili.

Graniczy z parafią ugryjską, wioską dworu ugryjskiego, z kościołem w kluczu starostwa punieńskiego, dekanatu siemieńskiego, w powiecie kowieńskim, w pomiędzy olickiej i

⁵³⁶ Udrya – miasteczko nad jeziorem o tej samej nazwie, początkowo znajdowało się w dobrach starostwa balwierzyskiego. W 1623 r. Gosiewscy ufundowali tam kościół, co dało początek parafii. SGKP, t. 12, s. 744.

balwierzyskiej parafii, między Niemnem graniczącą, ruczajem Mikasą, prosto na miedzy zachód zimowy i wiosenny, w mili jednej, w drugiej od Mikasy ruczaju i mostu gościńcem królewieckim na $\frac{1}{4}$ mili mimo karczmy soboliskiej, w prawej ręce zostawiając, odwracając się od dębiny, drogi błotnistej, dla złej na mostach przeprawy, z prawej na lewą drogach równiejszych, z mostem na ruczaju Szwińnikskim, mimo karczmy szwinniskiej, w dobrach okolicznych P. Olendzkiego, ze wszystkim mil 2 od kościoła rumbowickiego.

Granica z parafią balwierzyską, dworem i miastem targowym dekanatu siemieńskiego, w powiecie kowieńskim, wioskę Narkuny zwaną, nad ruczajem Mikasą, do balwierzyskiej parafii należącą, graniczy parafia rumbowicka Madziukami i rowem

[k. 122]

suchym, z zachodu zimowego, na północ pochodzącym, a że jak w samych granicach parafii rumbowickiej droga przykra, tak od granic balwierzyskich rowem narkuńskim na krynicach i samą Mikasą na wiosnę w dżdżach, aż do spławów wylewną i po równinach pięknych rzeką Pierszajką pod samymi Balwierzyszkami, nie zawsze pewną, a że teraz most zabudowany dochowuje się, jako do miasta targowego i publicznego traktu z Grodna na Olitę do Kowna, od kościoła rumbowickiego złej drogi mila z $\frac{1}{4}$, lepszej $\frac{1}{2}$ mili, ze wszystkim mila i $\frac{3}{4}$ przy samym zachodzie letnim, przed północą.

Takowe tedy opisanie parafii rumbowickiej podpisem własnej mej ręki stwierdzam:

Ksiądz Piotr Michał Szyteyko

Altarysta plebanii rumbowickiej.

[k. 123]

Parafia rotnicka

1-mo:

Kościół parafialny we wsi Rotnickiej⁵³⁷, w powiecie grodzieńskim, w dekanacie trockim, wioski i miejsca do tej parafii należące w tymże powiecie są te:

Cimachowo⁵³⁸, do skarbu JKM należące, na wschód letni mil 2 wielkich.

Druskiniki⁵³⁹ o $\frac{1}{2}$ mili małej na zachód zimowy, JO X. Ogińskiego, do Przewałki⁵⁴⁰ należące.

⁵³⁷Rotnica. Kościół ufundowany ok. 1762 r. przez Leona Sapiechę. SGKP, t. 9, s. 812.

⁵³⁸Lit. *Cimakavo*.

Gruty⁵⁴¹ JW Brzostowskiej, na północ letnią milą dobrą od Oran⁵⁴², tamże gospodarz W. Józefowicz starosta mereckiego, do Merecza⁵⁴³ należący.

Hoduny⁵⁴⁴ na wschód zimowy, do klucza jezierskiego należące, skarbowe, mil 2 wielkich.

Jeziorki⁵⁴⁵ na południe letnie, do skarbu należne, mil 2 wielkich.

Jaśkielewicz⁵⁴⁶ na wschód zimowy ½ mili małe, do skarbu należące.

Kiermuszoie⁵⁴⁷ o 1 ½ mili od kościoła, na wschód letni, JW Brzostowskiej, do Oran.

Lichacze⁵⁴⁸ na wschód zimowy, do klucza jezierskiego, mil 2 wielkich.

Nierowy⁵⁴⁹ JMM księży Dominikanów liszkowskich⁵⁵⁰, na północ letnią [k. 124] o 3 mili miernej.

Postupie o 1 ½ mili na północ letnią, JW Brzostowskiej karczma.

Porzecze⁵⁵¹ na wschód zimowy mil 2, do klucza jezierskiego, tamże i folwark skarbowy.

Satucie na wschód zimowy, mil 2 wielkich, do skarbu klucza jezierskiego.

Sanowie⁵⁵² na wschód zimowy, do skarbu należne tegoż klucza.

Szwandubra⁵⁵³ na zachód zimowy, JO X. Ogińskiego, do Przewałki, miła mierna.

Weyciuny⁵⁵⁴ JMM księży Dominikanów liszkowskich, na północ letnią milą dobrą.

Zapurwie⁵⁵⁵ na wschód zimowy mil 2, do klucza jezierskiego należne.

Żagiele⁵⁵⁶ JMM księży Dominikanów liszkowskich, między północą i wschodem letnim leżące, mil 2 wielkich.

2do:

Kościółów parafialnych w bliskości nie ma, oprócz filii przewalskiej JO X Ogińskiego do Hoży⁵⁵⁷ należącej, miła wielka na zachód zimowy.

⁵³⁹ Druskieniki w: SGKP, t. 2, s. 167. Lit. *Druskininkai*.

⁵⁴⁰ SGKP, t. 9, s. 181,

⁵⁴¹ Gruta w: SGKP, t. 2, s. 879. Lit. *Grutas*.

⁵⁴² SGKP, t. 7, s. 571. Ob. Stare Orany, lit. *Senoji Varėna*.

⁵⁴³ SGKP, t. 6, s. 258. Lit. *Merkinė*.

⁵⁴⁴ Goduny w: SGKP, t. 15 cz. 1, s. 511.

⁵⁴⁵ SGKP, t. 3, s. 576.

⁵⁴⁶ SGKP, t. 15 cz. 2, s. 10. Lit. *Jaskonys*.

⁵⁴⁷ Kiermusza w: SGKP, t. 4, s. 45. Lit. *Kermusija*.

⁵⁴⁸ SGKP, t. 5, s. 207.

⁵⁴⁹ SGKP, t. 6, s. 956. Lit. *Neravai*.

⁵⁵⁰ Liszków (Liszkawa, lit. *Liškiava*), wieś położona ok. 9 km. od Druskienik, w XVII wieku Jerzy Kosiłło ufundował tam klasztor, do którego zostali sprowadzeni dominikanie z Sejn. SGKP, t. 5, s. 324.

⁵⁵¹ SGKP, t. VIII, s. 833. Biał. *Папэчча*

⁵⁵² Sanowo w: SGKP, t. 10, s. 300.

⁵⁵³ Szandubra w: SGKP, t. 11, s. 788. Lit. *Švendubrė*

⁵⁵⁴ Wiciuny w: SGKP, t. 13, s. 284. Lit. *Vieciunai*.

⁵⁵⁵ SGKP, t. 14, s. 414.

⁵⁵⁶ Tamże, s. 727. Lit. *Žiogeliai*.

⁵⁵⁷ SGKP, t. 3, s. 171.

3tio:

Miasto znaczniejsze około rotnickiego kościoła jest Grodno, do którego mil 6.

[k. 125]

4to:

Droga do Grodna korzenista, piaszczysta i nie plantowana.

5to

Jeziora są te:

Jezioro Grot, skarbowe na $\frac{1}{4}$ mili dłużyńy, na 5 sznurów szerzyny być może, na wschód letni mila spora.

Jezioro Kiermuszei, na kilka sznurów szerzyny i dłużyńy, JW Brzostowskiej na wschód letni, Okuńskie jezioro podobnej długości i szerokości, tamże.

Jezioro Dub, skarbowe, na sznurów 4, tamże jezioro Maszonka, podobnież do klucza jezierskiego należą, na wschód zimowy.

6to:

Lasu w tej parafii więcej a niżeli pola, a mianowicie sosny do budowli, brusow, barci i kłód.

7mo:

Młynek jeden JX Dominikanów liszkowskich, o $\frac{1}{4}$ mili od Rotnicy, na północ letnią, na rzeczce Gruckiej.

8vo:

Drogi partykularne i trakty publiczniejsze podług miary mil tak się opisują

Trakt publiczny pocztowy do Grodna, na połudzień letni, miejscami polem, miejscami lasami, [k. 126] borami, droga najwięcej piaszczysta, sucha, aż do karczmy pustelniczej 1 $\frac{1}{2}$ mili, i tu się kończy parafia rotnicka, a zaczyna hoska.

Droga partykularna, do Porzecza, Sałacza⁵⁵⁸, Hodunów, Lichaczów, Janowicz, Zapurwicz, Jaśkielewicz, jedna, piaszczysta, górzysta, korzenista, ciasna, niewygodna, puszcza więcej

⁵⁵⁸Sałaty w: SGKP, t. 10, s. 221.

idąca i ta puszcza wszystkie wsie wkoło brząca [?], w bliskości miejsca zawiera się, a sama więcej jak na mil 3 ciągnie się dłużyń i szerzyń.

Droga do Przewałki, filialnego kościoła hoskiego z Rotnicy w prawo do wsi Szwandubry, stamtąd prosto przez rzeczulkę Rajgrodzką i mostek mały w górę idącą, na błota rajgrodzkie, na ½ mili ciągnące się dłużyń, a szerzyń na kilka morgów, prócz groble niewygodne do dworu przewalskiego, i tu się kończy parafia a poczyna się hoska.

Droga do Liszkowa, na północ letnią, prywatną, piaszczystą, korzenistą, przez rzeczulkę Grucką, na wioski Nierowy i Weyciuny na drodze będącej, aż do Niemna wypada i tu się kończy parafia, stamtąd brzegiem Niemna, Zagieline⁵⁵⁹ daleko widać, idąc w prawo, graniczące z parafią merecką.

[k. 127]

Droga do Grut na wschód letni, gościniec wypada na północ, ½ mili jechać od błotka małego, w prawo kręto do wioski i tu się kończy parafia rotnicka a marcinkańska⁵⁶⁰ poczyna się, końcem wioski wspomnianej idzie dróżka do Postupia, karczmy P. Brzostowskiej na trakcie będącej i tu się poczyna parafia merecka.

Droga do Jeziorek traktem grodzieńskim milę dużą, ciągnie się aż do Rajgrodu⁵⁶¹, stąd w lewo dróżką prywatną, przez bory, lasy. Góry na milę ciągnące się do wioski wspomnianej, i tu się kończy parafia rotnicka, a hoska zaczyna się.

Droga do Cimachowa i Kiermuszej z Rotnicy w prawo, lasami, borami, piaskami jedna na wschód słońca idąca, te wsie graniczą z parafią marcinkańską.

Droga do Druskienik z Rotnicy nieco w lewo podjechawszy, w prawo idzie jedna, aż do wioski samej nad Niemnem będącej, i tu kończy się parafia rotnicka, a leypuńska⁵⁶² poczyna się.

Takowe tedy opisanie parafii mojej podpisem własnej mojej ręki stwierdzam:

F. Antonin Pleypo

pleban rotnicki

⁵⁵⁹ Zagięle?

⁵⁶⁰ Marcinkańce w: SGKP, t. 7, s. 105. Lit. *Marcinkonys*.

⁵⁶¹ SGKP, t. 9, s. 496.

⁵⁶² Lejpuny w: SGKP, t. 5, s. 126. Lit. *Leipalingis*.

[k. 129]

Parafia starotrocka⁵⁶³

1mo

Kościół parafialny z klasztorem JX Benedyktynów, w województwie i dekanacie trockim, wioski i miejsca do tej parafii należące są w tymże województwie i dekanacie trockim, według porządku alfabety ułożone.

Angliniki⁵⁶⁴ starostwa włok kilka, do JP Sliźnia⁵⁶⁵ szambelana JKM należące, między południem i zachodem zimowym, od kościoła na milę małą odległe.

Bałotka W. Dombrowskiego⁵⁶⁶, na wschód letni, blisko mil 2ch odległości.

Bedugnis⁵⁶⁷ W. Koziełła, na wschód zimowy, nieco ku południowi o ¼ mili i ½.

Boiaryszki⁵⁶⁸ JP Skarżyńskiego, między zachodem zimowym i południem, bliżej ku zachodowi o 1 ½ mili.

Bokiszki⁵⁶⁹ JP Tarassowskiego, na południe zimowe o mile wielką.

Bouszyszki⁵⁷⁰ JP Skarżyńskiej, w południu zimowym ku zachodowi, o ½ mili wielkie.

Czarnobyle⁵⁷¹ JW. Jeleńskiego⁵⁷², na wschód zimowy ½ mili wielkie.

Doylidy⁵⁷³ JW. Ogińskiego⁵⁷⁴ niegdyś wojewody trockiego, między

[k. 130]

zachodem zimowym i południem, o 1 ½ mili dobrej.

Doynie⁵⁷⁵ między wschodem zimowym i południem, okolica szlachty, o milę dużą, do 7iu posesorów należąca.

Dołkietany⁵⁷⁶ JP Sliźnia, między południem i zimowym zachodem o mil 2 wielkich, bliżej ku zachodowi.

Gobsta⁵⁷⁷ karczma W Dąbrowskiego, stacja poczty grodzieńskiej, druga karczma tegoż imienia W Koziełła między wschodem zimowym i południem letnim o ½ mili.

⁵⁶³ Stare Troki w: SGKP, t. 12, s. 492. Lit. *Senieji Trakai*.

⁵⁶⁴ SGKP, t. 1, s. 37. Lit. *Anglininkai*.

⁵⁶⁵ Ślizien, h. własnego, zob. Niesiecki, t. 8, s. 401.

⁵⁶⁶ Jak podaje Uruski niektórzy Dąbrowscy, szczególnie na Litwie, pisali swoje nazwisko Dombrowski. Prawdopodobnie więc Dąbrowski i Dombrowski występujący w tekście, to ta sama osoba.

⁵⁶⁷ Lit. *Bedugne*.

⁵⁶⁸ SGKP, t. 15, cz. 1, s. 189. Lit. *Bajoriškės*.

⁵⁶⁹ Lit. *Bakieriškės*.

⁵⁷⁰ Lit. *Baušiškės*.

⁵⁷¹ Lit. *Juodbaliai*.

⁵⁷² Być może chodzi o Józefa Jeleńskiego h. Korczak, od 1773 r. ziemskiego trockiego, od 1778 ciwuna trockiego. A. Rachuba, dz. cyt., Warszawa 2009, s. 199.

⁵⁷³ Dejlidy w: SGKP, t. 1, s. 948. Lit. *Dailides*.

⁵⁷⁴ Andrzej Ignacy Ogiński, w latach 1783 – 1787 wojewoda trocki. A. Rachuba, dz. cyt., s. 231.

⁵⁷⁵ Dojnie w: SGKP, t. 2, s. 93. Lit. *Dainiai*.

⁵⁷⁶ Dołkitany w: Tamże, s. 108.

⁵⁷⁷ Lit. *Guobstos*.

Gudelki⁵⁷⁸ JP Koziełła jedna połowa, druga do probostwa nowotrockiego należąca, w szachownicach, tamże gdzie i Gobsta, o kilkanaście staj ku wschodowi bliżej.

Jałowiec⁵⁷⁹ X Benedyktynów trockich, karczma świeżo przestawiona, na gościniec grodzieński z Wilna, zwana Kosielszki i Kasielszki i chaty 2, na południe mil 2.

Janeliszki⁵⁸⁰ JP Surwiłły, na południe, o mil 2.

Jurgielany⁵⁸¹ okolica 7iu szlachty, o milę średnią, między południem i zachodem zimowym, przez pole do Anglik⁵⁸².

Kayszałaki⁵⁸³ W Jeleńskiego, między wschodem zimowym i południem, bliżej ku wschodowi, o mil 2 wielkie.

Koscieliszki X Benedyktynów, niegdy[ś] Potoknie, że nad rzeką taknem, młynek na stawku pogorzały, ku zachodowi milka mała i chatka 1, bliżej ku kościołowi.

[k. 131]

Kozaklary⁵⁸⁴ Bayraszewskiego⁵⁸⁵ Tatara, na wschód zimowy o mil 2.

Kozaklary inaczej Boiary⁵⁸⁶, tamże, trochę bliżej ku południowi, należą do W Kończy.

Kuldzimanowicze W Dąbrowskiego, między wschodem letnim i zimowym, o mil małych 2.

Kuławowszczyzna⁵⁸⁷ tamże i tegoż, ¼ mili bliżej ku wschodowi letniemu.

Kurdiszki JW. Ogińskiego wojewody, na południe o mil 2 średnich.

Lidziance na południe, ku zachodowi zimowemu, JP Szczodry, o milę maleńką.

Ligonie⁵⁸⁸ W Dąbrowskiego, między południem letnim i wschodem zimowym, bliżej wschodu, rozdzielona wieś na dwoje przez błoto 1500 kroków, o pół mili dużej, 3 kwadransy jazdy.

Ładyga⁵⁸⁹ JX Proboszcza nowotrockiego, między wschodem zimowym i letnim, ½ mili średnie.

Łowciniszki W Sliźnia, o mil 2 wielkich, na zachód zimowy.

Łukańce JP Tarassowskiego, na południe letnie mil 2.

Maciukiszki W Dąbrowskiego, bliżej wschodu zimowego

⁵⁷⁸ SGKP, Tamże, s. 904. Lit. *Gudeliai*.

⁵⁷⁹ SGKP, t. 3, s. 388.

⁵⁸⁰ SGKP, Tamże, s. 401.

⁵⁸¹ SGKP, Tamże, s. 631. Lit. *Jurgielionys*.

⁵⁸² Angliniki

⁵⁸³ Lit. *Kaišialakiai*.

⁵⁸⁴ Kozaklary w: SGKP, t. 15, cz. 2, s. 66.

⁵⁸⁵ Bajraszewski h. Łuk, zob. S. Dziadulewicz, dz. cyt., s. 44 – 46. Dziadulewicz podaje, że Samuel Bajraszewski (w 1714 r. rotmistrz w pułku straży przedniej) miał trzech synów: Jana i Józefa – właścicieli Kozaklar i Macieja, właściciela działki w Kozaklarach zwanej Majorowszczyzna.

⁵⁸⁶ SGKP, t. 1, s. 294.

⁵⁸⁷ SGKP, t. 4, s. 870.

⁵⁸⁸ Ligojnie w: SGKP, t. 5, s. 226. Lit. *Lygainiai*.

⁵⁸⁹ Lit. *Ladygos*.

[k. 132]

niż letniego, w lesie, mil 2 bardzo małych.

Madziuny⁵⁹⁰ na południe zimowe o mil 2 wielkich, W Dombrowskiego.

Mamowie⁵⁹¹ wyspa tamże, trochę ku zachodowi, więcej jak ¼ mili, W Dombrowskiego.

Miedzyrzecz⁵⁹² tegoż, na południe o ½ mili wielkiej, dwór i wieś tegoż imienia nad jeziorem.

Mielachowicze⁵⁹³ Tatarsa Kińskiego, na wschód zimowy, blisko 2 mil.

Miodowarce⁵⁹⁴ JP Skarżyńskiego⁵⁹⁵, z południa dobrze ku zachodowi, 1 ½ mili małej.

Ołona⁵⁹⁶ JP Skarżyńskiej, na zachód zimowy o milę dobrą.

Ozierszcze między wschodem zimowym i letnim, o ½ mili, W Dombrowskiego.

Piłożawka⁵⁹⁷ na gruntach starotrockich, JW. Ogińskiego.

Plakna⁵⁹⁸ W Dombrowskiego, na południe zimowe.

Podlesna W Kończy⁵⁹⁹, między wschodem i południem zimowy[m], daleko bliżej wschodu, kilka staj od Soroktatar, mili 1 ½.

Połaknie⁶⁰⁰ okolica 22 szlachty, na południe zimowe 1 ½ mili małej.

[k. 133]

Prudziany⁶⁰¹ tatarów 6, na wschód letni mil dwie małych.

Rutek W Kończy, na wschód zimowy o mil dwie.

Rudziszki⁶⁰² J Pana Czarkowskiego, na wschód zimowy mil 2 niewielkich.

Szkorbaciany⁶⁰³ W Jeleńskiego, między południem i wschodem, bliżej wschodu, mila dobra, godzina i 5 minut jazdy.

Słomianka⁶⁰⁴ tegoż i w tymże położeniu, ćwiercią mili bliżej.

Soroktatar⁶⁰⁵ 36 samych tatarów, mają i kątników, jest tam cząsteczka JW. Jeleńskiego, między wschodem zimowym i południem, o półtorej mili średniej.

⁵⁹⁰ SGKP, t. 5, s. 892.

⁵⁹¹ Mamowo w: SGKP, t. 15, cz. 2, s. 299.

⁵⁹² SGKP, t.6, s. 377. Lit. *Tarpupis*.

⁵⁹³ SGKP, t. 6, s. 337.

⁵⁹⁴ Lit. *Midaviriai*.

⁵⁹⁵ Ignacy Skarżyński budowniczy trocki. A. Rachuba, dz. cyt., s. 101.

⁵⁹⁶ SGKP, t. 7, s. 524. Lit. *Aluona*

⁵⁹⁷ Piłożówka w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Wilno)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1935. Lit. *Pilialaukis*.

⁵⁹⁸ SGKP, t. 8, s. 274. Lit. *Plakna*.

⁵⁹⁹ Kończa h. Ogończyk, S. Uruski, dz. cyt., t. 7, s. 163.

⁶⁰⁰ Lit. *Paluknys*.

⁶⁰¹ SGKP, t. 9, s. 76.

⁶⁰² SGKP, t. 9, s. 952. Lit. *Rūdiškės*.

⁶⁰³ Skorbuciany w: SGKP, t. 10, s. 696. Lit. *Skurbutenai*.

⁶⁰⁴ Solomianka w: SGKP, t. 11, s. 61.

⁶⁰⁵ Sorok Tatars w: SGKP, t. 11, s. 85. Lit. *Keturiasdešimt Totorių*.

Sokołowy Most inaczej Czarna Waka⁶⁰⁶, karczma JW. Jeleńskiego, od wschodu dalej ku południowi, mil 2 wielkich.

Świątniki⁶⁰⁷ do probostwa nowotrockiego, na wschód niemal zimowy, mało co ku południowi.

Termiany⁶⁰⁸ JW. Metropolity Ruskiego⁶⁰⁹, miła wielka, między południem i wschodem, bliżej wschodu, przez pole od Szkorboćian.

Waka Grodzieńska⁶¹⁰ W Dombrowskiego, między wschodem zimowym⁶¹¹

[k. 134]

i letnim, na gościńcu z Wilna idącym, o mil 2 małych.

Waka Metropolitańska⁶¹², morgów 6, odleglejsza, ku wschodowi zimowemu, sam dwór bliżej dziesięcioma morgami.

Waka⁶¹³ dwór JP Dombrowskiego, blisko ćwiercią mili, bliżej ku wschodowi letniemu od Grodzieńskiej Waki.

Waka Murowana W Dombrowskiego, od dworu wielka ćwiercią mili, bliżej ku wschodowi letniemu.

Waka Effindziejewicz, na wschód letni, odległa od wyż[ej] wspomnianej ćwiercią mili ku wschodowi letniemu.

Waka Kowieńska⁶¹⁴ XX Benedyktynów staro trockich, nad rzeką także Waką, ku wschodowi letniemu, odległa od kościoła mil 2, gdzie most nowy i dobry na Jzbicach, a ten na gościńcu z Wilna do Kowna, gdzie i młynek stary, bardziej przestawienia niżeli reperacji potrzebujący, tamże i tartak nowy dla fabryk kościoła i klasztoru, tamże i karczma.

Wancimki JW. Ogińskiego, o mil 2 dobrych odległy na południe.

Wisztelany⁶¹⁵ XX Benedyktynów, 2 chaty na zachód⁶¹⁶

[k. 135]

zimowy ½ mili wielkie.

Zienkiszki⁶¹⁷ JX Proboszcza Rudnickiego, dopiero Kreczmera, trochę z południa.

⁶⁰⁶ Lit. *Juodoi Voke*.

⁶⁰⁷ Lit. *Šventininkai*.

⁶⁰⁸ Lit. *Tarnenai*.

⁶⁰⁹ Metropolita kijowski Felicjan Filip Wołodkowicz.

⁶¹⁰ SGKP, t. 2, s. 837.

⁶¹¹ Powtórzenie w tekście

⁶¹² Metropolitańska Waka w: SGKP, t. 6, s. 266.

⁶¹³ SGKP, t. 12, s. 899. Lit. *Voke*.

⁶¹⁴ Tamże.

⁶¹⁵ SGKP, t. 13, s. 626. Lit. *Vistelionys*.

⁶¹⁶ Powtórzenie w tekście

⁶¹⁷ Zienkiszki w: SGKP, t. 14, s. 611.

2do

Od kościoła parafialnego kościoły w okolicy sąsiedzkiej są następujące:

Nowe Troki na północ ku zachodowi letniemu, o pół mili wielkiej od Starych Trok, droga do połowy dobra, ku Nowym zaś Trokom dwa są pagórki, suche jednak, żwirowaty z piaskiem grunt mocny, lecz już w nowotrockiej parafii, która graniczy z starotrocką od wschodu letniego przez północ, aż do zachodu zimowego.

Olkieniki na południe ku zachodowi, graniczą, odległe mil pięć wielkich, najmniej ośm godzin jazdy, W Granowskiego.

Rudniki W Dombrowskiego, między wschodem zimowym i południem, graniczą, same blisko południa, o mil 3 wielkich, prosto idąc z Międzyrzecza mostem przez puszcę i wybojami, na około więcej.

Rudomina⁶¹⁸ między wschodem zimowym i południem, blisko bardzo wschodu, o mil 5, graniczy, filia Porodumina⁶¹⁹, bardzo mała.

[k. 136]

Wilno świętostefańska parafia zaczyna się od wschodu zimowego aż do letniego, o mil cztery odległe, godzin 4 jazdy.

Zameczek⁶²⁰ także pod Wilnem, mało co nie w Wilnie, przy wschodzie letnim graniczy, do którego jechać wileńską drogą, należy do JO Xięcia Massalskiego Pasterza.

Sudetwa między wschodem letnim i północą, za Wilią, odległa mil cztery, należy do JX Wołczackiego Biskupa.

Szyłany⁶²¹ tamże, trochę bliżej graniczą, parafia.

Rykonty⁶²² z północy ku zachodowi, filia parafii nowotrockiej, o mil 3 małych.

3tio

Miasta znaczniejsze około Starych Trok są następujące:

Nowe Troki na północ ku zachodowi letniemu o pół mili.

Wilno stołeczne Litewskiego Księstwa, między wschodem letnim i zimowym, o mil 4, jazdy cztery godzin.

⁶¹⁸ Rudomino - kościół został ufundowany przez podkomorzego grodzieńskiego Grzegorza Massalskiego. SGKP, t. 11, s. 945. Lit. *Rudaminys*.

⁶¹⁹ Porodumino w: SGKP, t. 8, s. 830. SGKP podaje, że to kościół w Poroduminie był filią parafii rudomińskiej. Lit. *Parudaminys*.

⁶²⁰ SGKP, t. 14, s. 368.

⁶²¹ Żona Adama Talwojsza, kasztelana żmudzkiego po jego śmierci, zgodnie z wolą męża, zapisała dobra Szyłany w 1629 r. na utrzymanie miejscowego zboru kalwińskiego. W 1737 r. podupadający zbor spłonął i nie został już odbudowany. SGKP, t. 12, s. 108.

⁶²² SGKP, t. 10, s. 90.

4to

Droga do Nowych Trok jako wyżej pod No. 2do.

Droga do Wilna, sucha, do połowy żwirowata i trochę przez las, blisko ¼ mili wybojów małych w połowie drugiej, góra nad Waką, druga w parafii święto - stefańskiej⁶²³

[k. 137]

w Ponarach i tam piasków siła, godzin 4 jazdy.

5to

Jeziora, błota, stawki i rzeki.

Jezioro XX Benedyktynów, Kerwo⁶²⁴, w Międzyrzeczu, na zachód zimowy.

Jezioro Łukno⁶²⁵ od różnych brzegów, także na tymże zachodzie.

Jeziorka Cieluk i Byczek przedtym Teleyki i Werseyki, z południa ku zachodowi, między gruntami międzyrzeckimi J Pani Skarżyńskiej, bohuszyskimi i dalszymi leżą 2 te jeziorka dla połączenia się swego z trzecim Korwem, jak jedno, tylko, że każda tońka inaczej się zowie, leżą o ½ mili.

Jeziorko z siebie, i takimi⁶²⁶ rzeczono nazwiskiem, JP Skarżyńskiej, za jej dworem, a drugie Iłguć⁶²⁷ u tejże, oba na zimowym zachodzie, o milę małą, to drugie nieco dalej.

Jeziorko Gobseik niewielkie, między wschodem i południem, niedaleko karczmy Gobsty W. Dombrowskiego.

Jezioro Płakna tegoż, długie 1/8 mili, szerokości nierównej, przerywa wysepka we środku, drugą połowę zowią

[k. 138]

niektórzy Bendugniem, o ½ mili dwór i wieś Międzyrzecz, nad jeziorem, rzeczka do onego wpadająca, nazwana Płakna, wychodzi do Korwa, między zachód niedaleko.

Jezioro Mamowie⁶²⁸ na południu, szlachty Połukońskiej, niebardzo wielkie, o mil 2 dużych, wychodzi z niego rzeczka Mamowica⁶²⁹ i wpada do Merecza.

Jezioro Restyk⁶³⁰ XX Dominikanów z Wilna świętego Ducha, okrągłe między wsią Ligoniami i Gudelkami, o pół mili od kościoła, objeżdżając te jeziorko wkoło będzie do pół mili.

⁶²³ Powtórzenie w tekście

⁶²⁴ Karwie w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Wilno)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1935.

⁶²⁵ SGKP, t. 5, s. 818.

⁶²⁶ Jeziorko w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Wilno)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1935.

⁶²⁷ Iłguć w: Tamże.

⁶²⁸ Mamowo w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Olkieniki Wschód)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1935.

⁶²⁹ Tamże.

⁶³⁰ Jezioro Ligońskie w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Wilno)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1935.

Jezioro Świątnickie na wschód zimowy, między dworem i wsią Świątnikami, do probostwa nowotrockiego należące.

Jezioro Świątnickie mniejsze, bliżej ku wschodowi o kilka staj.

Jezioro w Czarnobyłu, na wschodzie, małe, JW. Jeleńskiego.

Jeziorka 2, na południe zimowe, w puszczy W Dombrowskiego, o mil 2.

Jeziorko Bedugnis w południu letnim XX Benedyktynów, w Jałowcu, błotniste, niewielkie, o mil 2.

Jeziorko Deylinis, Jałowieckie także, niełowne dla błota, w gruntach janeliskich.

Błoto około tego jeziorka Deylinia, wielu panów i rozległe⁶³¹,

[k. 139]

są miejscami i krynice, są i błota większe, lecz te czasem latem wysychają, rzeczka (podczas lata mokrego) płynie z nich do Merecza.

Błota madziuńskie, rudnickie i olkienickie w południu, o mil 2 wielkie, graniczące z parafią starotrocką, z olkienicką i rudnicką, są obszerne miejscem, a użyteczne, bardzo wielu posesorów, należy do onych, gdzie są i ostępy do bicia łośiów sposobne, mają tam swoje łąki i XX Benedyktyni, lubo po większej części przez Olkieniki i Międzyrzecz, i dalszych przy graniczających zabrane.

Błoto Ligi 1/8 mili odległe, z ćwierć niemal mili długie, nieużyteczne dla niewyprawienia dyferencyjne, ciągnie do Bedugnia.

Błoto Żabia, Royst, na wschód letni JP Dombrowskiego, pod karczmą i wsią zowiącą się Bałotka, obszerne z ćwierć mili.

Błoto Bedugnie o ćwierć mili, między górami niewielkimi, W Koziełła, długie i szerokie nierównie, gdzie więcej, gdzie mniej, we środku krynica, jak ją nazywają Oko.

Błota na wschód zimowy Jlgabała i Menkabała, o pół mili mał[ej] i dalej rowami, dopiero spuszczone⁶³²

[k. 140]

mogą być, kiedy łąki te błota w Kościeliskach.

Błota Rudziszki, w Rudziskach, rozległe na kilka staj, z niego wychodzi maleńka rzeka zwana Cyruia⁶³³, i te na wiosnę do młyna boiaryskiego.

Błota obszerniejsze w Żerańcach i Dołkietanach, o staj czworo od siebie odległych, są obszerne, woda z nich spływa do Merecza.

⁶³¹ Powtórzenie w tekście.

⁶³² Powtórzenie w tekście

⁶³³ Cyrwia w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Olkieniki Wschód)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1935.

Błota przy jeziorze pod Ligoniami, na wygon odłożone, gdy zniosą, kryniczne.

Błoto Ozieryszcze, między wschodem letnim a zimowym, więcej jak o ½ mili obszerne, nieużyteczne, W Dombrowskiego.

Staw w Anglinikach, z dwóch rzeczek do siebie przychodzących składa się, jedna Ołona⁶³⁴, druga Łukno⁶³⁵, na zachodzie zimowym, JP Sliźnia.

Staw w Boiaryszkach, na zachodzie zimowym nieco ku południowi, z błot i krynic do siebie przychodzących składający się, przeszedłszy przez młyn płynie rzeczką Cyruią mimo Doylid, zrazu na zachód, potem zakręca się ku południowi, mimo karczmy Jałowieckiej, inaczej zwanej Kopieliszki, łakami do Merecza, z stawu JP Skarżyńskiego.

Stawek JJXX Benedyktynów, na rzece Łukno, jako wyżej.

[k. 141]

Stawek na zachodzie zimowym, pod dworem Ołoną, przy młynku JP Skarżyńskiej.

Stawek w Płaknie, na południe, mały, przy młynie na rzece Płakna, niedaleko zaczynający się i wpadający do jeziora Międzyrzeckiego, W Dombrowskiego.

Stawek w Strokiszkach, między błotami w południu, JW. Granowskiego, niegdyś młyn był dopiero opuszczony, z tego stawu wychodzi rzeczka na młynek w Międzyrzeczu, od młynka do jeziora wpada na południe.

Staw w Szkorbucianach, JW. Jeleńskiego, obszerny, między wschodem i południem, bliżej wschodu, rzeczka do onego przychodzi, lasem, błotami od Czarnobyła, od wschodu letniego wychodzi na południe.

Staw za Termianami, na tejże rzece przy młynku JX Metropolity, blisko ¼ mili dalej rzeczka z niego wychodzi ku południowi do Waki.

Rzeka Wilia, rozgranicza parafię szyłańską, Siderwę od trockiej parafii, płynąca blisko ½ mili, ze wschodu letniego ku północy.

Rzeka Waka⁶³⁶, wypływa z jeziora Popiskiego, z rudnickiej parafii, płynie przez Sokołowy Most⁶³⁷,

[k. 142]

z południa na wschód zimowy, mimo Kayszatek, Prutek⁶³⁸ i rozgranicza parafie, od Prutka zwraca się ku wschodowi letniemu, rozgraniczając parafie i województwo wileńskie od trockiego, płynie mimo Mielichowicz, Kozaklar, Woydały, mimo mieszkających jak nazywają Waką Metropolitańską Grodzieńską, Kuldzimanowicze, przez Prudziany na

⁶³⁴ *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Wilno)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1935.

⁶³⁵ Łukna w: Tamże.

⁶³⁶ SGKP, t. 12, s. 899.

⁶³⁷ Powtórzenie w tekście

⁶³⁸ Być może wcześniejsze Rutki.

Murowaną Wakę, czyli młyn, na Effindziewicze, od Kowieńskiej Waki o kilkadziesiąt staj wpada do Wilii, ta rzeka ma na sobie mostów siedem.

Rzeka Ołona, wychodzi z błot parafii nowotrockiej, od zachodu letniego płynie na wschód zimowy, mimo dwory Ołony, przez jezioro tak zwane się do stawu an glinickiego, na niejże 2 mosty.

Rzeka Łukno, przychodząca od południa, między zachód z jeziora Międzyrzeckiego, przez Korwo, Cieluk, Byczek i stawek kościeliski, do jeziora Łukna, bierze nazwisko Łukna i wpada do stawu anglinickiego po złączeniu się z Ołoną i wyjściu za młynek anglinicki, obszerniejsza rzeczka, którą brusy spuszcza do Merecza, płynie od zachodu ku południowi z Anglinik, mimo Jurgielan, przez Bokiciszki⁶³⁹, mimo Doyń, przez Połuknie⁶⁴⁰,
[k. 143]

mimo Madziun do Merecza, ma 2 mosty.

Rzeka Zwirgzda⁶⁴¹, poczynająca się za Międzyrzeczem, w małym dołeczku płynie zawsze szczuple lasem do Merecza.

6to

Lasy czyli raczej bory zaczynają się niemało pięćset kroków od kościoła, na zachodzie letnim, szerokie więcej pół mili, do parafii nowotrockiej ciągną się na mil 2 ku zachodowi zimowemu, dalej ciągną się, lecz już parafia nowotrocka, od zachodu zimowego ku południowi, na mil 2, w Anglinikach jest z ¼ mili jodły, dalej bór i puszcza, koło Doylid, Boiaryszek, a mało co pola, aż w połudzień zimowy, w południu za Połukońskim jeziorem i za Madziunami, za Mamowiem jest wiele lasu brzoźowego i osinowego, dalej ostępy na łosie, jest i dębów, gdzie się zaczynają dziki, od południa ku wschodowi także bory, dolinami rośnie brzezina, wyjąwszy tylko pola soroktatarskie, Woydałowo, Melechowicz, Kozaklar, gdzie same tylko pola w stronie ku Wilnowi, nie są one szerokie na półmili, reszta wszystko las borowy, tylko mieszkającym, według potrzeby jest pola. Świątniki⁶⁴²,
[k. 144]

Gudełki i Ligonie także są w polu, lecz o kilkanaście staj, las mają, choć nie własny, wszędy drzewo zgodne do budowli, na brusy pomiędzy tegoż wybierają, na wschodzie letnim mil 2 do Waki Kowieńskiej, borem z ćwierć mili duże, od Waki są dęby, acz mizerne, jest lipy, osiny, jednak sosiny najwięcej przez obie mili.

⁶³⁹ Wcześniej Bokiszki

⁶⁴⁰ Powtórzenie w tekście

⁶⁴¹ Zwirgzda w: SGKP, t. 14, s. 699.

⁶⁴² Powtórzenie w tekście

7mo

Młynek w Ołnie⁶⁴³, J Pani Skarzyńskiej, na stawku mizernym, dla swojej potrzeby zawsze wystarcza wody.

Młyn w Kościeliskach, XX Benedyktynów, na rzece płynącej z jezior do stawku i dalej, był na własną potrzebę, lecz dopiero zgorzał.

Młyn w Anglinikach W Sliźnia, na stawie dwóch rzek w jedne miejsce zbiegłych.

Młyn w Boiaryszkach, JP Skarzyńskiego, na stawie błot i krynic wychodzących ruczajów.

Młyn we dworze międzyrzeckim, zimową porą tylko miele, nadto spuszcza ją dla osuszenia łąk, W Dombrowskiego.

Młyn międzyrzecki w Płaknie, na stawku i rzece Płaknie, wraz do jeziora wpadającej, W Dombrowskiego.

[k. 145]

Młyn w Szkorbucianach, na stawie obszernym, JW. Jeleńskiego.

Młyn w Zarnianach, na stawie obszernym JX Metropolity Ruskiego.

Młyn niedaleko dworu W Dombrowskiego, przy Kudzmanowiczach⁶⁴⁴ wiosce, na małym stawku i ruczaju zwąym się Wadagis.

Młyn na Wace Murowanej, W Dombrowskiego, na żywej wodzie Wace.

Młyn na Wace Kowieńskiej, XX Benedyktynów, na tychże rzece, o którym już wyżej zamieniono.

Młyn w Strokiszkach, JW. Granowskiego, opuszczony, gniły, nie miele, opada.

Tartak w Wace Murowanej, W Dombrowskiego.

Tartak na Wace Kowieńskiej, XX Benedyktynów.

Tartak w Anglinikach, W Sliźnia.

Folusz w Szkorbucianach, z młynem razem, jako wyżej.

Folusz w Żernianach przy młynie w jednym miejscu.

Folusz na Wace Murowanej, z młynem i tartakiem.

Innych machin, tak wodnych, jako i wietrznych nie ma w parafii starotrockiej.

8vo

Drogi partykularne i trakty publiczniejsze podług⁶⁴⁵

[k. 146]

miary mil tak się opisują:

⁶⁴³ Ołonie.

⁶⁴⁴ Wcześniej Kuldzimanowicze

⁶⁴⁵ Powtórzenie w tekście

Droga do Nowych Trok, między wschód letni i północ, za kroków 300 łączy się z drogą przychodzącą od Wilna (od wybierających suchszą drogę niżeli prosto), z Wilna do Nowych-trok zrobiona, tam od wschodu po zalesiu, od zachodu polem do kroków 200 podjechawszy, kilka staj, las na obie strony rzadki borowy, przy dołach rosną brzeziny i już zaczyna się nowotrocka parafia, przez las sucho i dalej pół mili.

Droga do Wilna, między wschód letni i zimowy, polem idzie kroków ze 200, do złączenia się z dróżką idącą z Wilna do Nowych Trok, tam przy samej drodze pole miejscami do kroków sto, miejscami 200, miejscami 300, dalej las borowy, o kroków 300 idzie dróżka w prawo na świątnicką karczmę, która jest opodal od wsi (a na swoim miejscu powie się) a gościniec do Wilna prosto, o $\frac{1}{4}$ mili karczma Piłoławka, niedaleko wioseczki z lewej strony stojącej, przy tej karczmie niby krzyżowa droga robi się, w lewo ku wschodowi letniemu gościniec z Wilna do Królewca idący, w prawo na wieś Świątniki i dalej i już blisko Świątnik rozdziela się też sama dróżka w prawo do wsi, w lewo po zalesiu do Wilna, którą omija się na wiosnę i w jesieni⁶⁴⁶,

[k. 147]

Wyboje, prosto do Wilna idącej drogi lasem, o staj kilkanaście dróżka łączy się z gościńcem idącym z Wilna do Grodna, niedaleko dworu świątnickiego z Piłoławki gościniec królewiecki, do Wilna prosto najwięcej idzie lasem, las sosnowy, przy dołach brzezinka i mokro na wiosnę, idzie między wschód letni i zimowy o ćwierć mili dobrej, stamtąd karczma Ładyga między lasem, do której przyjeżdżając w prawej stronie widać Świątniki, wpatrzywszy się dobrze, gdzie sznurek pola spomiędzy lasu wybiega, od Ładygi podjechawszy gościńcem staj kilka, widać wieś maleńką Ozieryszcze, w lewej stronie gościńca, o staj troje, dalej lasem, aż na pola wackie, dworne, obszerne, tam suchsza droga, aż do góry nad Waką, o połowie góry łączy się gościniec królewiecki z grodzieńskim, góra spuści sta, a na dole karczma Waka Grodzieńska i most, za mostem parafia wileńska święto – stefañska, tam trochę tylko pola, dalej las chociaż spustoszony, droga piaszczysta aż do góry i karczmy ponarskiej, o mil 3 małych od Trok odległej, stamtąd do Wilna mila.

[k. 148]

Droga z Nowych Trok do Lidy idzie przez Stare Troki, mimo kościoła wyżej wspomnianego, wyżej wspomnianą drogą do karczmy świątnickiej, od karczmy równą drogą przy zaroślach z prawej strony wraz za karczmą, z lewej strony dalej trochę błota, grobelka do kroków 20, polem staj kilka sucha drogą do Słomianki karczmy, która od Ligoń na 5 staj odległa, a od Trok $\frac{3}{4}$ mili, od tej karczmy na wschód zimowy borem, przez wieś i młyn Szkorbuciany, tuż

⁶⁴⁶ Powtórzenie w tekście.

pole, z polem przez Żermiany, na Sokołowy Most, wpada na gościniec z Wilna idący, o mil 2, tam granica parafii.

Droga do Rudnik, dwie są drogi, jedna wyżej wspomnianym miejscem na Sokołowy Most, 2a między zachód i południe, bliżej południa, mimo Strokiszek, Zienkiszek, przez Międzyrzecz, z Międzyrzecza błotem, mostami i przez puszcę, którą latem nie jeżdżą, chociaż bliżej, około mil czterech z górą.

Droga do Grodna i Olkienik, idzie z Starych Trok mimo Strokiszek o staj 5 czyli też 6 odległych od gościńca w lewej stronie, przez gościniec królewiecki na Zienkiszki, w Zienkiszkach przez mostek na Kopanicy przejechawszy, w lewo do Międzyrzecza, w prawo⁶⁴⁷

[k. 149]

Na młynek kościeliski i mimo Lidzianców za młynem staj ze 12 będących i od gościńca również wszystko borem idąc, na polu nidziańskim przy rozdzieleniu się drogi, w prawo do Anglinik i Jurgielan, o staj blisko dwudziestu, między lasem zostających, trzeba wziąć się w lewo borem, do Bakiciszek, tam pod karczmą przychodzi gościniec z Wilna do Grodna idący, tym gościńcem jadą poza karczmie, z prawej strony stojącej i budyneków, a dworu i kosciółka opuszczonego z lewej, przez mostek rzeczki Łukna, z Ołą w Anglinikach złączonej, na pole niewielkie, z którego widać Doynie o staj kilkanaście, Połuknie o staj kilkadziesiąt w lewej stronie, z pola borem, suchą drogą, przez pół mili do karczmy Kościeliszek w Jałowcu, dojeżdżając karczmy mostek minawszy o staj dwie drugi, na rzeczulce Cyruui, i dróżka partykularna w lewo jałowiecka, pola z polem będące, w prawo prosto gościniec, borem między południe i zachód $\frac{1}{4}$ mili ujechawszy ledwie znać i widać, chociaż niedaleko, przez bór, w prawej stronie Kureliszki⁶⁴⁸,

[k. 150]

trochę dalej gościńcem podjechawszy, w lewej widać Wancinniki, dom jeden, prosto gościńcem do Żerańców, o mil 2 wielkich odległych od kościoła, w Żerańcach z prawej strony gościńca karczma, wraz Dołkietany i budynki o staj z pięcioro także dołkietzańskie, z Żerańców wiadomy do Olkienik może jechać w lewo borem już olkienicką parafią, mimo Wilkiszów wsi, suchą drogą i daleko bliżej, i niewiadomy musi jechać parafią olkienicką, między zachód zimowy i południe gościńcem grodzieńskim, na Leypuny, mil 2 do Żerańców odległe, za Leypunami droga w lewo do Olkienik, lasem mila, w prawo do Grodna, na Orany, Merecz, do którego mil 11 z Trok.

⁶⁴⁷ Powtórzenie w tekście.

⁶⁴⁸ Powtórzenie w tekście.

Droga z Trok do Królewca, ku zachodowi zimowemu, od drogi idącej do Olkienik, rozdziela się w prawo, o staj kilkanaście od kościoła, wychodzi na gościniec z Wilna idący przez Strokiszki, o kilkanaście staj drugich w borze, idzie razem borem o pół mili, jest bardzo mało pola i jest dróżka w lewo do Wisztelan, blisko one są od gościńca, lecz za lasem nie widać, w prawo zaś prosto wielka droga, gościniec ku wschodowi zimowemu, za milę wyjeżdżając na pole widać wioseczka Ołona⁶⁴⁹

[k. 151]

w prawej stronie o kilka staj, tam i dróżka mało co znaczna, nieco podjechawszy karczma, niby trochę za karczmą, w lewej stronie z gościńca o staj ze 4 dwór, minawszy karczmę, mosteczek z okrągłaków, na czystej rzeczulce Ołonie, szerokiej a nie głębokiej wcale, za mosteczkiem wraz pod górę wyjechawszy, mało pola i te z prawej strony, z lewej widać jezioro zwące się Jezioro i Jłguć drugie jezioro, między lasem dalej borem suchym, aż do karczmy Rudziszek w borze o staj pięcioro dojeżdżając karczmy i w lewej stronie dworek Rudziszki, karczma przy krynicy, na wiosnę robi się ruczajek Cyruia z błot, które się ciągną do boiaryskiego stawu, do Rudziszek, od kościoła półtorej mili, za Rudziszkami w borze karczma i tam się kończy parafia staro-trocka a zaczyna się nowo-trocka, pół mili borem podjechawszy karczma Markowszczyzna i dwór niedaleko widać tegoż nazwiska JPana Skarżyńskiego, przy tej karczmie przychodzi gościniec z Nowych Trok i łączy się razem idąc na Anusyszki.

Droga na wschodzie letnim idąca z Wilna do Kowna⁶⁵⁰,

[k. 152]

Rozdzielona o milę od Wilna, przy murowanym słupie niżej góry Ponarskiej, przychodzi w parafię staro-trocką, na most w Wace Kowieńskiej, od mostu idzie ku północy przez groblę o ¼ mili od tejże Waki, groblę długą, sypaną, lasem, w parafię nowo-trocką, na jej filię Rykonty, o milkę lekką od Waki, potem także lasem na Jwią, także filię parafii nowo – trockiej i dalej.

Droga idąca z Wilna do Nowych Trok, prosto (niegdyś zwana też sama stary gościniec olicki) rozdziela się od gościńca grodzieńskiego, w parafii wileńskiej święto-stefańskiej, od Wilna wyjechawszy na górę Ponarską, przy karczmie na zachód letni idzie do Nowych Trok, na zachód zimowy do Grodna. Idąca do Trok w naszą parafię przychodzi, na Wace

⁶⁴⁹ Powtórzenie w tekście.

⁶⁵⁰ Powtórzenie w tekście.

Murowanej, idzie niemal milę przez parafię lasem, na Bałotkę do Pietuchowa⁶⁵¹, już w nowotrockiej parafii, droga przez las nie wyśmienita, kamienista, wyboista, są i pagórki.

Droga idąca z Wilna do Grodna, rozdzielona z nowotrocką jako wyżej, przychodzi w parafię staro-trocką na most zwący się Waka Grodzieńska, minąwszy karczmę, od której widać o staj⁶⁵²

[k. 153]

kilka wioskę, o kilkanaście dwór metropolitański, ku południowi od gościńca minąwszy Mówie karczmę, o pół góry prosto, między zachód letni i zimowy, idzie droga królewiecka, na zachód zimowy do Grodna, którą staj z kilka potem podjechawszy, lasu sosnowego z ćwierć mili, są tam i wyboje, lecz niewielkie, las przejechawszy pole świątnickie i mostek przy błocie, przy mostku dróżka maleńka do Czarnobyła, przez las staj koło 20 na połudzień, kilka staj podjechawszy w prawo oddziela się dróżka do Trok z Wilna idąc, która wyżej opisana, na drodze z Trok Starych do Wilna, do Grodna, zaś potem mimo samego dworu Świątnik, na karczmę, o kilka staj opodal stojącą, która już na mil 3 od Wilna odległa (SA tam mniejsze dróżki nieznacznie na krzyż idące) mimo Gudełek, które z drogi staj z dziesięć, na południu widać Ligonie za Gudełkami i jezioro we środku między temi wioskami, zwące się Restyk, z drugiej strony według gościńca ku północy również odległa, jak i Gudełki, wieś Świątniki, środkiem pola idą na karczmę Gobstę⁶⁵³

[k. 154]

Pola z polem, od Gobsty na Bokciszki lasem od południa, od północy polem, przez które o staj troje widać młynek Płakna, za Płakną jezioro i dwór ze wsią Międzyrzecz, powinąwszy Międzyrzecz, przez dróżkę nieznaczną do Rudnik, w borze dobrze podjechawszy dróżka do Połuknia w lewo, a w prawo większa droga, gościniec lasem aż do Bakciszek, z Bakciszek opisane wyżej, bo się tam schodzi droga idąca z Trok do Grodna, z Swiatnik do Bakciszek milka.

Droga idąca do Królewca z Wilna na Stare Troki idzie i już opisana, wymieniając jednak prościej z Piłotawki na Strokiszki ćwierć mili od siebie odległe, minąwszy Strokiszki, w borze łączy się gościniec z dróżką opisaną z Starych Trok do Królewca na Ołone, prosto staj dziesiątka nie ma, od kościoła do gościńca, z którego widać.

⁶⁵¹ SGKP, t. 8, s. 120.

⁶⁵² Powtórzenie w tekście.

⁶⁵³ Powtórzenie w tekście.

Droga z Wilna do Lidy, na wschodzie zimowym przychodzi na most pod Woydałami, na rzece Waka, stamtąd idzie mimo Kozaklar, od wschodu Słońca zimowego zostających, idzie na południe ku zachodowi, z gościńca widać Soroktary⁶⁵⁴,

[k. 155]

z drugiej strony, to jest od zachodu letniego a od wschodu zimowego Melechowicze, jeszcze dalej z ćwierć mili podjechawszy widać ku południowi Kayszałaki, gościniec prosto na Sokołowy Most, drugi raz przez rzekę Wakę z parafią rudnicką.

Innych dróg znacznych nie ma, partykularnych mało, chyba od wsi do wsi.

9no

Województwo trockie rozgranicza się z wileńskim, równie jako z parafią, od wschodu letniego Wilią, niewiele ku północy dalej do Rykont parafia. Od wschodu letniego do zimowego rozgranicza też same województwa rzeka Waka, za Waką ku południowi 4 mile do lidzkiego powiatu, lecz nie w tej parafii, z innych stron na około województwo trockie parafię otacza.

Takowe opisanie parafii mojej podpisem własnej mojej ręki stwierdzam:

P. Petrus Ursulus Pawłowski,

Prior Vetero Trocensis, Or. S.P.Bened.

[k. 157]

Parafia nowotrocka

1-mo

Kościół parafialny murowany w mieście Nowe Troki⁶⁵⁵ położony, w województwie trockim i tymże dekanacie. Wioski i miejsca do tej parafii należące są w tymże województwie i dekanacie podług porządku alfabety ułożone.

Antoniszki⁶⁵⁶ W. de Reasa, między wschodem a północą, względem kościoła 1 ½ mili dobrej.

Balceriszki⁶⁵⁷ Błahoczestywych Monarchow, w Jewiu mieszkających, między zachodem a północą o mil 2.

Balczuny JJ. XX. Dominikanów nowotrockich, na samej północy o milę wielką.

Barcie⁶⁵⁸ kapitulna wioska, na samym południu 1 ½ mili.

⁶⁵⁴ Powtórzenie w tekście.

⁶⁵⁵ Troki w: SGKP, t. 12, s. 485.

⁶⁵⁶ SGKP, t. 15, cz. 1, s. 38.

⁶⁵⁷ SGKP, t. 1, s. 86.

Brazoła⁶⁵⁹ dwór i wieś ekonomii trockiej, między północą, blisko zachodu wiosennego ½ mili.

Buda Juteluńska Juniewiczza, między zachodem blisko północy, mila wielka.

Buda Krasieńska Hryniewiczza sędziego, na samej północy mila.

Bud ekonomii trockiej, 4, między zachodem a północą mila wielka.

Chorażyski⁶⁶⁰ kapitulna wioska, na południu, mila wielka.

[k. 158]

Czukiszki⁶⁶¹ W. Hryniewiczza⁶⁶² sędziego, na wschodzie wiosennym, mila wielka.

Czwirbuty folwar[k] JP Juniewiczza, między zachodem a północą mile 2 dobre.

Danieliszki W. Destrungowey, od północy przy samym wiosennym zachodzie, mila wielka.

Dobity⁶⁶³ ekonomii trockiej, od północy, blisko zachodu wiosennego, mila.

Dziedzieliszki⁶⁶⁴ XX Dominikanów nowotrockich, na północy mila wielka.

Dargiancy W. Skarżyńskiego budowniczyney, między południem a zachodem 2 ½ mili.

Folwark Szczerbickiego, obywatela trockiego, tamże o sznurów 20, na gościńcu wileńskim i karczma tegoż, tamże.

Glity⁶⁶⁵ Kleczkowskiego pisarza, na zachodzie zimowym, mila mierna.

Gradewkiszi probostwa wileńskiego, między północą a zachodem mil 2 wielkich.

Gratowszczyzna⁶⁶⁶ Hryniewiczza vice regenta, między zachodem a północą mila mierna.

Gudziszki⁶⁶⁷ W. Skarżyńskiego⁶⁶⁸, na południu, mil 2 wielkich.

[k. 159]

Hopepa karczma, między wschodem bliżej południa, ¼ mili, tamże do miasta należaca karczma.

Jagirlany folwark budowniczyney Skarżyńskiej, między południem a zachodem mil 3.

Janczuny Kleczkowskiego pisarza, na zachód wiosenny 1 ½ mili.

Jagieliszki⁶⁶⁹ ekonomii trockiej, na północ ½ mili.

Jutelany okolica, między zachodem, ku północy 1 ½ mili dobrej.

⁶⁵⁸ Tamże, s. 106.

⁶⁵⁹ Brazoła w: SGKP, t. 15, cz. 1, s. 229. Lit. *Bražuolė*.

⁶⁶⁰ Tamże, s. 321. Lit. *Karažiškės*.

⁶⁶¹ Lit. *Čiukiškės*.

⁶⁶² Hryniewicz Antoni Karol, sędzia ziemski trocki, A. Rachuba, dz. cyt. s. 194.

⁶⁶³ Lit. *Dobiliai*.

⁶⁶⁴ SGKP, t. 2, s. 270. Lit. *Dėdeliškės*.

⁶⁶⁵ Tamże, s. 592. Lit. *Glitai*.

⁶⁶⁶ Tamże, s. 798.

⁶⁶⁷ SGKP, t. 15, cz. 1, s. 545.

⁶⁶⁸ Skarżyński Benedykt 1762-74, Ignacy 1794, Jan Michał 1775-93, Piotr 1746-62 budowniczowie troccy. Być może chodzi więc o żonę lub wdowę któregoś z nich. A. Rachuba, dz. cyt., s. 649.

⁶⁶⁹ SGKP, t. 3, s. 367.

Jeśmanie probostwa trockiego, między południem a zachodem, mil 3 wielkich.

Jewienniki⁶⁷⁰ ekonomii trockiej, między zachodem a północą 2 i ½ mili.

Jewie⁶⁷¹ miasteczko Ogińskiego, między zachodem a północą 2 mile.

Kułakcimie alias Wiłuniszki⁶⁷², 2 folwarczki, Zaięczkowskiego i Mikuckiego, między zachodem a północą 1 ½ mili.

Karaciszki⁶⁷³ wioska XX Dominikanów trockich, na samej północy mila.

Karaciszki folwark JP Tomaszewi[cza] na północy mila.

Kiermiliszki⁶⁷⁴ folwark, wieś i karczma, dominikanów wileńskich łukiskich na samym zachodzie wiosennym, mila.

[k. 160]

Kniaźpol zaścianek Kleczkowskiego pisarza, na zachodzie wiosennym pół mili.

Krasno⁶⁷⁵ dwór, wieś i karczma Hryniewicza sędziego, na północ, mila wielka.

Kudrańce Kleczkowskiego⁶⁷⁶, pisarza, pod wschodem letnim mila.

Kurkliszki⁶⁷⁷ dwór, wieś, młyn i karczma de Reasa, między zachodem a północą 1 ½ mili.

Kazimierzówka Iziniewicza, między zachodem bliżej północy, mil dwie wielkich.

Lantwarowo⁶⁷⁸ dwór, wieś i młyn Hryniewicz⁶⁷⁹ sędziego, na samym wschodzie 1 ½ mili.

Lebiedzie⁶⁸⁰ Kleczkowskiego pisarza, między południem bliżej zachodu 1 ½ mili.

Lewsiany folwark Danilewicz, między południem a zachodem, mila mierna.

Lorensov folwark Dominikanów trockich, między południem a zachodem, o sznurów 30, przez jezioro, zaś około może być 150.

Łozdziany Juniewicz, między zachodem bliżej północy mil 2.

Malowanka⁶⁸¹ karczma, na gościńcu z Wilna kowieńskim, Dominikanów trockich, na północy 1 ½ mili wielkiej.

Markieniszki kapitulna wieś, na zachód zimowy mila.

Markowszczyzna⁶⁸² dwór i wieś Skarzyńskiego budowniczego, na południe 2 i ½ mili wielkiej.

⁶⁷⁰ SGKP, t. 15, cz. 2, s. 19.

⁶⁷¹ SGKP, t. 3, s. 569.

⁶⁷² SGKP, t. 13, s. 542.

⁶⁷³ SGKP, t. 3, s. 827. Lit. *Kariotiškės*.

⁶⁷⁴ Lit. *Kiemieliszki*.

⁶⁷⁵ Krasne w: SGKP, t. 4, s. 624.

⁶⁷⁶ Kleczkowski Piotr Jan, pisarz grodzki smoleński, pisarz ziemski trocki - luty 1784. A. Rachuba, dz. cyt., s. 163.

⁶⁷⁷ Tamże, s. 895.

⁶⁷⁸ Landwarowo w: SGKP, t. 5, s. 75. Lit. *Lentvaris*.

⁶⁷⁹ Wcześniej w tekście: Hryniewicz.

⁶⁸⁰ Tamże, s. 110.

⁶⁸¹ Lit. *Moluvenai*.

[k. 161]

Markowszczyzna karczma tegoż Pana, na królewieckim gościńcu, na południu samym, mil dwie i ćwierć.

Markuciszki⁶⁸³ wieś mała Mikuckiego, między zachodem a północą 1 ½ mili.

Miedzielany kapitulne, między południem a zachodem 1 ½ mili.

Meieryszki dwór, karczma i młyn, na rzece Brazole⁶⁸⁴, starostwa Pietraszkiewiczów, między zachodem a północą, 1 ½ mili.

Michniszki⁶⁸⁵ dwór i wieś kapitulna, między południem a zachodem, mila mierna.

Miczowszczyzna Dombrowskiego, na wschodzie zimowym mila.

Miczuny Pietraszkiewicza starosty, między zachodem a północą mila duża.

Mowszyszki⁶⁸⁶ karczma kapitulna, między zachodem bliżej południa, na gościńcu wysokodworskim, ½ mili wielkiej.

Mowszyszki zaścianek probostwa trockiego, tamże.

Nowosiołki JP. Odyńca, skarbnika, na północy ½ mili.

Ołsoniki XX Dominikanów łukiskich, na zachodzie wiosennym mila.

Opacstwo nowotrockie WW. OO. Bazylianów, na południu sznurów 20 geometrycznych.

Piełuniszki folwark Matuszewicza i Stryniewicza od zachodu⁶⁸⁷

[k. 162]

pod samym południem, ½ mili wielkie.

Piekieniszki⁶⁸⁸ folwark Kozakiewiczów, między zachodem, bliżej południa, mila wielka.

Pietuchowo⁶⁸⁹ Dombrowskiego starosty, na wschodzie letnim, na gościńcu wileńskim z Nowych Trok, mila wielka.

Piekteniszki folwark Laszczyńskiego i innych na zachodzie letnim, względem kościoła mila mierna.

Płomiany⁶⁹⁰ alias Cegielnia XX Bernardynów nowotrockich, na zachodzie letnim pół mili.

Podumble⁶⁹¹ folwark Tomaszewicza, na wschód letni, letnią drogą mila, zimową przez jezioro ½ mili.

Podwaranie⁶⁹² Kleczkowskiego pisarza, od południa przy zachodzie zimowym, mila wielka.

⁶⁸² SGKP, t. 6, s. 131.

⁶⁸³ Lit. *Markutiškės*.

⁶⁸⁴ Brażółka w: SGKP, t. 15, cz. 1, s. 229.

⁶⁸⁵ SGKP, t. 6, s. 315.

⁶⁸⁶ Tamże, s. 753.

⁶⁸⁷ Powtórzenie w tekście.

⁶⁸⁸ Lit. *Petkėniškės*.

⁶⁸⁹ SGKP, t. 8, s. 120.

⁶⁹⁰ Tamże, s. 309.

⁶⁹¹ Tamże, s. 476. Lit. *Padumble*.

Ponieryski Dominikanów nowotrockich, na północ mila.

Piehaynie proboszcza wileńskiego, na północy, względem kościoła mil 2 wielkich.

Rykonty⁶⁹³ folwark Dominikanów, na północy, letnią drogą 1 ½ mili, zimą mila duża.

Serafiniszki⁶⁹⁴ ekonomii trockiej, na wschód letni ½ mili miernej, na gościńcu z Trok wileńskim.

Sulawiszki⁶⁹⁵ Dominikanów, na północy mila wielka⁶⁹⁶,

[k. 163]

w zimie przez jezioro mierna.

Sumieniki Dominikanów nowotrockich, na północy 1 ½ mili.

Sieymany folwark i wieś z karczmą biskupa Zienkowicza, na zachodzie zimowym, mila wielka.

Słoboda⁶⁹⁷ na południu, do kapituły należąca, mil mierna.

Szklary⁶⁹⁸ wieś i karczem kapitulna, na południu mila mierna.

Solkieniki⁶⁹⁹ dwór i wieś Kleczkowskiego pisarza, na zachód zimowy, mila wielka.

Skierzabola⁷⁰⁰ folwark Danilewicza, między zachodem, blisko południa, mila mierna.

Steybutany de Reasa sędziego, między zachodem a północą 1 ½ mili.

Slungiszki kapitulne, między południem a wschodem mila mierna.

Susłany Destrungowey, na zachodzie letnim 1 ½ mili.

Stulniki ekonomii trockiej, między zachodem a północą mila.

Tataryszki⁷⁰¹ Odyńca, na północ ½ mili miernej.

Użuleie⁷⁰² kapitulne, między południem a zachodem, mila mierna.

Ulkiszki⁷⁰³ wieś i karczma Skarzyńskiego, między południem a zachodem mil 2.

[k. 164]

Wareliszki ekonomii trockiej między zachodem północą mila.

Wasiluki⁷⁰⁴ Dominikanów nowotrockich, na północ 1 ½ mili.

Węderyszki zaścianek kapitulny, od zachodu na południe mila dobra.

⁶⁹² Lit. *Padvarionys*.

⁶⁹³ SGKP, t. 10, s. 90. Lit. *Rykantai*.

⁶⁹⁴ Tamże, s. 435. Lit. *Serapiniškės*.

⁶⁹⁵ Lit. *Selioviškės*.

⁶⁹⁶ Powtórzenie w tekście.

⁶⁹⁷ SGKP, t. 10, s. 796. Lit. *Słabada*.

⁶⁹⁸ SGKP, t. 11, s. 919. Lit. *Šklėriai*.

⁶⁹⁹ Tamże, s. 54. Lit. *Salkininkai*.

⁷⁰⁰ Lit. *Skersabale*.

⁷⁰¹ SGKP, t. 12, s. 228.

⁷⁰² Użuleje w: tamże, s. 873.

⁷⁰³ Tamże, s. 786.

⁷⁰⁴ Tamże, s. 130. Lit. *Vosyliukai*.

Wieliczkowo⁷⁰⁵ folwark Hopenow, między południem a zachodem ¼ mili małej.

Wiewięniki ekonomii trockiej, między zachodem a północą mil 2.

Wizgirdy⁷⁰⁶ wioska Mikuckiego, między zachodem a północą mil 2.

Worniki⁷⁰⁷ ekonomii trockiej, na wschód letni, przez jezioro ¼ mili, w koło mila wielka.

Wornikiele⁷⁰⁸ ekonomii trockiej na wschód zimowy ½ mili.

Woynik probostwa nowotrockiego, między zachodem bliżej południa, mila.

Woźniczany⁷⁰⁹ starosty folwark Michałowicza, między południem a zachodem, mila wielka.

Zaleszczyzna⁷¹⁰ dwór, wieś i młyn Hryniewicza viceregenta, między zachodem a północą mila mierna.

Zamoscie⁷¹¹ ekonomii trockiej, na zachód letni kroków 1000.

Zatrocze⁷¹² dwór, wioska i kaplica na obrządek grecki poświęcona, na północ letni ½ mili, zimą ¼.

Zazębiany folwark Matuszewicza, od wschodu pod południem⁷¹³

[k. 165]

¼ mili.

Zukiszki od wschodu na południe wieś kapitulna, ½ mili.

Żydyszki⁷¹⁴ Tomaszewicza, między północą a wschodem, mila mierna.

2do

Od kościoła parafialnego kościoły w okolicy sąsiedzkiej są następujące:

Jewie Dominikanów, filia kościoła nowotrockiego, między zachodem północą mile 2 wielkie.

Kutuwiszki kościół parafialny w województwie trockim, w dekanacie kowieńskim, od północy ku zachodowi mil 3.

Kozakiszkis⁷¹⁵ filia poporcka Dominikanów w województwie trockim, dekanacie kowieńskim, na północy mil 3.

Rykonty⁷¹⁶ Dominikanów nowotrockich, filia, na północy 1 ½ mili.

⁷⁰⁵ SGKP, t. 13, s. 328.

⁷⁰⁶ Tamże, s. 685.

⁷⁰⁷ Tamże, s. 942. Lit. *Varnikai*.

⁷⁰⁸ Tamże. Lit. *Varnikėliai*.

⁷⁰⁹ SGKP, t. 14, s. 12.

⁷¹⁰ Tamże, s. 347.

⁷¹¹ Tamże, s. 385.

⁷¹² Tamże, s. 466.

⁷¹³ Powtórzenie w tekście.

⁷¹⁴ Żydyszki w: tamże, s. 888. Lit. *Žydiškės*.

⁷¹⁵ Kościół pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny wzniesiony w 1609 r. słynący z cudownego obrazu Matki Boskiej. Filia parafii Poporcie. SGKP, t. 4, s. 536.

⁷¹⁶ Dobra należały najpierw do Talwoszów, później do Ogińskich. Następnie znalazły się w posiadaniu Dominikanów, którzy to zamienili istniejący tam zbór kalwiński na kościół. Zob. M. Baliński, T. Lipiński, dz. cyt., t. 4, s. 177.

Sumieliszki⁷¹⁷ kościół parafialny w województwie trockim, dekanacie kowieńskim, na zachodzie letnim, mil 3.

Stare Troki kościół parafialny altaria Benadyktynów, w województwie i dekanacie trockim, na wschód zimowy pół mili.

Wysoki Dwór kościół parafialny Dominikanów w województwie⁷¹⁸

[k. 166]

trockim, dekanacie kowieńskim, na południe mil 3.

3tio

Miasta znaczniejsze około kościoła nowotrockiego są:

Wilno miasto stołeczne, na wschód zimowy, mil 4.

Sumieliszki miasteczko partykularne, na letni zachód, mil 3.

Wysoki Dwór miasto partykularne, na południe, mil 3.

4to

Droga z Nowych Trok do Wilna, miejscami górzysta, błotnista, piaszczysta.

Droga z Nowych Trok do Wysokiego Dworu górzysta, piaszczysta, miejscami zawalona.

Droga z Nowych Trok do Sumieliszek, miejscami górzysta, kamienista i błotnista najwięcej.

5to

Jeziora, błota i rzeki.

Jezioro Golwia⁷¹⁹ ekonomii trockiej, wkoło miasta i kościół nowotrocki oblewa, jedno tylko, między wschodem a południem, jest przejście wolne, długie milę mierną, szerokie sznurów 100, a miejscami więcej. Zamyka w sobie stary zamek i wysp dużych 4, małych 5, Acka [?] nowotrocka XX Bazylianów wyspa duża i małych przy niej dwie.

Jezioro Płomiana ekonomii trockiej, między południem ku

[k. 167]

zachodowi zimowemu, dłu[ży]ni sznurów geometrycznych 60, szerzyni miejscami dwadzieścia, miejscami trzydzieści, kanał przez sianożęć kopany łączy ją z wielkim jeziorem Golwią wzwyż wzmiankowanym.

Jezioro Okmiana⁷²⁰ pisarza Kleczkowskiego, długie ¼ mili, szerokie sznurów geometrycznych w jednych miejscach 20, w drugich 15, w innych 10, na którym wyspa jedna

⁷¹⁷ Sumieliszki w SGKP, t. 11, s. 584. Kościół pod wezwaniem św. Wawrzyńca, wzniesiony w 1502 r., zniszczony przez pożar i odbudowany w 1774 lub 1783 r. przez jednego z proboszczów. Świątynia słynie z cudownego obrazu św. Rocha. Zob. Tamże, s. 282.

⁷¹⁸ Powtórzenie w tekście.

⁷¹⁹ Brażoła w : SGKP, t. 1, s. 356.

⁷²⁰ SGKP, t. 7, s. 424.

duża, gdzie kaplica Bazylianów była, kanał przez drogę kopany łączy Okmianę z jeziorem Golwią, od kościoła na zachodzie letnim $\frac{1}{4}$ mili.

Jezioro Bobruk Bernardynów nowotrockich, zaczyna się od rzeki do jeziora Golwia wpadającej, a kończy się od wschodu, na południe, pod karczmą P. Hopena, długości sznurów 4, szerz 5 lub 6, na południe kroków 1000.

Jezioro Gilusz⁷²¹ ekonomiczne, od kościoła kroków 900, od Golwia jeziora przez drogę idącą do Hopenów, po lewej stronie, długości sznurów 40, szerz 20.

Jezioro Balcik⁷²² Tomaszewicza, leżące przy folwarku Karaciszki, długości sznurów 6, szerz 4, na północ mila mierna.

[k. 168]

Jezioro Dumbo przy folwarku tegoż, długie sznurów 5, szerokie 2 lub 3, na wschodzie letnim $\frac{1}{2}$ mili.

Jezioro Kolpia tegoż, długie sznurów 8, szerokie 5, na północ mila mierna.

Jezioro Czukiszki przy wiosce Czukiszki, Hryniewicza sędziego, długie sznurów 6, szerokie 4, na północy mila mierna.

Jezioro Birwia Dominikanów, długie sznurów 9, szerokie 6, na północ mila wielka.

Jezioro Ciekun sędziego Hryniewicza, przy folwarku Krasno, długie sznurów 15, szerokie 10.

Jezioro Dumbli szlachty jutelańskiej, długości i szerokości sznurów 3, między zachodem, bliżej północy, mil 2.

Jezioro Jwie Ogińskich, długie sznurów 80, szerokie 40, między zachodem a północą, mil 2 wielkich.

Jezioro Wiesny okrągłe, małe, Błahoczystych Jewskich.

Jezioro Azarynie małe, okrągłe, tychże, tamże.

Jezioro Dumble także i tychże, na północ mil 2 miernych.

Jezioro Szemiet Franciszkanów wileńskich, długie sznurów 12, szerokie 10, między zachodem a północą, 1 $\frac{1}{2}$ mili.

Jezioro Spulgwi małe, sznurów 2 lub 3, ekonomii trockiej, tamże, blisko.

[k. 169]

Jezioro Świętuleryk Mikuckiego i Zaięczkowskiego, tamże, od pomienionych nie dalej jak sznurów 14, długie sznurów 6, szerokie 4.

Jezioro Wietrałowsię w puszczy, małe, długości i szerz sznurów 2 lub 3, ekonomii trockiej, między zachodem a północą, mila wielka.

⁷²¹ Gielusz w: *Mapa taktyczna Polski 1: 100 000 (Wilno)*, Wojskowy Instytut Geograficzny, Warszawa 1935.

⁷²² Balcis w: tamże.

Jezioro Wiluniszki Franciszkanów wileńskich, długie sznurów geometrycznych 6, szerokie 5, na północ 1 ½ mili.

Jeziora Zaluż, Zakaitus, Jodzik, Purwiszki, Perbeda, Perbedaitis, Strale, Minceretise, Krahinia, Leśbiałe, Duilipis, Dilinipaytus, Hryniewiczza viceregenta, po 2 lub 3 toni, między zachodem a północą, mila mierna.

Jezioro Jegialis Tomaszewicza, długie sznurów 8, 4 zaś szerokie, na wschód pół mili.

Jezioro Łuka Tomaszewicza, długie sznurów 8, szerokie 6, między północą a wschodem, mila mała.

Jezioro Balcik Hryniewiczza sędziego, długie sznurów 6, szerokie 4, na wschodzie letnim, mila mierna.

Jezioro Bitnia alias Kukiszki, Hryniewiczza tegoż, długie sznurów 8, szerokie 6, na północ mila.

Jezioro Nowiesa Kleczkowskiego, długie sznurów 6, szerokie 3, między południem a zachodem mila wielka.

Jezioro Olsoki tegoż, długie sznurów 10, szerokie 5, między

[k. 170]

południem a zachodem mila.

Jeziora Sieta, Dubukle, niewielkie Romera podkomorzego, po kilka toni, na zachodzie, mila wielka.

Jezioro Jesiania tegoż, długie i szerokie sznurów 8 lub 9, na zachodzie letnim, mila wielka.

Jezioro Biciszki ekonomii trockiej, toni kilka, na zachodzie letnim, mil mierna.

Jezioro Olsaniki Kleczkowskiego pisarza, długie sznurów 13, szerokie 10, między południem a zachodem, mila wielka.

Jezioro Michniszki kapitulne, na zachód, toni 3 lub 4, mila.

Jezioro Markieniki kapitulne, długie ¼ mili, szerokie 6 sznurów, tamże.

Jezioro Łuka⁷²³ Bazylianów, przy drodze wileńskiej z Nowych Trok, jednym końcem a drugim od jeziora Golwia Bernardynów nowotrockich, zawiera toni 6 na południe od wschodu o sznurów 20.

Jezioro Woyniak przy folwarku Woyniaku, probostwa trockiego, 1 lub 2 toni, na południe mila mierna.

Jeziora ekonomii trockiej są w puszczy, nie mające nazwiska, liczyć się ich może na 20, po jednej toni, między zachodem a południem, mila.

⁷²³ Tamże.

Błota znaczne, zaczynają się od jeziora Golwia, które wokoło Troki oblewa, od końca jeziora Łuki

[brak kart 171 i 172]

[k. 173]

Opactwa gdzie nad nimi folwark opacki Bazylianów, przy opactwie tam fundowanego, stamtąd do karczmy o $\frac{1}{4}$ mili stojącej Szczerbickiego, od Karczmy zostawiwszy w prawo nad ogrodem, do Starych Trok, polem otwartym, koło karczmy Serafińskiej o 100 kroków stojącej, do karczmy nazwanej Borowa, do której od Trok $\frac{1}{2}$ mili wielkiej, od tej karczmy zostawić drogę nad ogrodem, do Podumbla, do Karaciszek, w lewo dalej jedna, o 200 kroków lub więcej do Landwartowa dworu sędziego Hryniewicza, 2gi prosto do Pietuchowa przez las sosnowy, tu koniec parafii, a trak[t] z Pietuchowa do Wilna na Wakę Murowaną.

2. Droga do Wysokiego Dworu i trakt dawny królewiecki z Trok nad jeziorem Golwia w prawo, prosto ku południowi, prosto przez stary na błocie fundowany most pod folwarkiem o kilkadziesiąt kroków zostawionym lorensonowemu i wie liczkowemu, do karczmy o $\frac{1}{2}$ mili stojącej kapitulnej nazwanej Mowszyski, od tej karczmy przy karczmie Lewsiany o 100 kroków porzuciwszy drogę w prawo, do Michniszek, która idzie dalej do Solkienik i innych okolicznych wiosek, w lewo do Zarębian, prosto przez górę, między 2 dwory z prawej Michniszki, z lewej Lewsiany Danilewicza, o kilkadziesiąt kroków stojące, na zaścianek Wędryszki, aż do karczmy Kozakiewicza Piętkieniki, blisko od folwarku stojący, do której od Trok mila wielka, od tej karczmy, na kapitulną Mowszyski⁷²⁴

[k. 174]

o $\frac{1}{4}$ mili leżącą, do karczmy Kleczkowskiego pisarza, w puszczy 2 mile od Trok i tu koniec parafii.

3. Droga do Sumieliszek przez most drewniany na jeziorze, na zachód letni fundowany, przez Zamoście wielkie do karczmy Karaima, tamże przy Zamościu stojącej, od miasta na 500 kroków, od karczmy Karaima w kącie Zamościa leżącej, porzuciwszy w prawo nad jeziorem ku północy, do folwarku ekonomii trockiej Brażoły, w lewo do Solkienik i innych przyległych wiosek, prosto do karczmy ekonomii trockiej o $\frac{1}{2}$ mili od Trok, stąd prosto mimo wioski małej w lewie, dalej w lesie chata Kniaź, stamtąd w prawo aż do Kiemieliszek dominikańskiej wioski, mila mierna od Trok, Dominikanów wileńskich łukiskich, stamtąd przez lasy do karczmy Dowgierdziszek, tu się zaczyna sumie liska parafia.

4. Droga do Jewia filii kościoła nowotrockiego, przez most drewniany na zamoską karczmę, nad jeziorem Golwia, w prawo, aż do mostku małego fundowanego na kanale przechodzącym

⁷²⁴ Powtórzenie w tekście.

z Golwi do Okmiany jeziora, od mostku małego w prawo nad jeziorem, dalej nad wioska Tatarszki, w końcu jeziora leżącą, przez Nowosiołki, w prawo porzuciwszy do dworu skarbnika Odyńca do Szulnik, z Szulnik przez Czukiszki, które od kościoła $\frac{1}{2}$ mili wielkie, przez puszcę do Rykąt⁷²⁵ filii kościoła trockiego i do Wilii, tam się kończy parafia nowotrocka, w lewo zaś⁷²⁶

[k. 175]

przez Brażolę wioskę, $\frac{1}{2}$ mili od Nowych Trok leżącą, przy folwarku Zaleszczyzna, o $\frac{3}{4}$ mili leżącym, dalej koło karczmy Pietraszkiewicza, o milę leżące przez most, na Brazole, na Meyryszki⁷²⁷, mimo dworu o $1 \frac{1}{2}$ mili stojącym, do Jewia na młyn ekonomiczny, województwa trockiego, na gościńcu kowieńskim stojący, tam się kończy parafia.

Więcej dróg nie ma, tylko partykularne steczki przez las, od wioski do wioski przechodzące.

Parafia cała jest położona w województwie trockim, kościoła nowotrockiego i probostwa w onej wioski wszystkie prawie małe po kilka chat, nazwiska wiosek często się odmienią z czasem i fundowanie ich przez panów. Ta parafia nie ma żadnych granic wojewódzkich ani powiatowych, parafialne zaś wyżej namienione.

Przeto takowe opisanie parafii nowotrockiej podpisem własnej mojej ręki stwierdzam:

Ksiądz Antoni Bagieński, altarisista komański, podproboszczy nowotrocki.

⁷²⁵ Rykonty

⁷²⁶ Powtórzenie w tekście.

⁷²⁷ Wcześniej w tekście Meieryszki.

INDEKS GEOGRAFICZNY

A

Adamacice.....	10, 76
Akła, jezioro.....	31
Alktażeris, jezioro	40
Amiksztańce.....	70
Andruńce.....	24
Angliniki	95, 102, 103, 104, 106
Anikszta, jezioro	74
Antabalanka	76, 81
Antaławskie, jezioro	53
Antałaki.....	50, 53
Antoniszki	109
Anuszyński	6, 11, 19, 22, 66, 73, 74, 107
Apsinga, jezioro	46
Arciuny	24
Aszaryńskie, jezioro.....	29
Aukroszeis, jezioro.....	30
Ausztukole	24
Azaryńskie, jezioro.....	116

B

Bakałarzewski	71
Bakciszki.....	108
Bakiciszki.....	106
Balbierzewski.....	68, 80, 81, 82
Balceriszki.....	109
Balcik, jezioro	116
Balczyńskie	109
Balkosadzie	54
Balkuny	50, 54
Balniki.....	54
Balwierzewski.....	54, 83, 87, 91
Bałażar, jezioro.....	46, 47
Bałotka	95, 101
Barcię	109
Bazary	67
Bądry.....	83, 89
Bedugnie, błoto	101
Bedugnis	95, 101
Bedugnis, jezioro	23
Berszty	48
Będry.....	50
Białuka, jezioro	30
Bibiszki, jezioro	29
Biciszki, jezioro	117
Biciuny	19
Biebnik, jezioro.....	29

Biekozy	66
Bieksze.....	58
Bieniuny	24
Bingiele	41
Birwia, jezioro.....	116
Bitnia, jezioro.....	117
Bitowlany	19
Bludalis, jezioro	30
Bobrowice	76
Bobruk, jezioro	115
Boguszewski	25
Boiaryński	95, 102, 104
Bokciszki.....	108
Bokiszki	95, 103
Bokszewski	83, 88, 90
Bołosa, jezioro	22
Borowa.....	118
Bortel	66
Bortele.....	58
Borzdiuny	33
Boudzieryński, jezioro	30
Bouszewski	95
Brażoła	
rzeka	119
wieś.....	109, 119
Brażoła, rzeka	10
Brokorowice	
jezioro	46
wieś.....	41
Bucudańce.....	58
Bucudance	64
Buczuny	76
Buda	
Jutelńska	109
Kraśńska	109
Bundzie	70
Burbańce	33
Burbańce (mniejsze)	33
Burbiszki	50
Burneyki.....	58
Butrymacice	76
Butrymańce	21, 24, 73, 75, 80, 88
Butrymowice	54
Bychowczewski	25
Byczek, jezioro	100, 103

C

Chorążyce	
jezioro	31
parafia daugowska	25, 32
parafia merecka.....	41

Chorażyski.....	110
Ciekun, jezioro.....	116
Cieluk, jezioro.....	100, 103
Cimachowo	91, 94
Cyganowo	50, 53
Cynarowicze	55
Cyruia, rzeka	102, 107
Czarewsczyzna	10, 76
Czarnekowale.....	58, 64, 66
Czarniuszki	10
Czarnobyle	95
Czaruniszki	76
Czernobyl	101, 102, 108
Czobotany	58
Czobotary	65
Czukiszki	
jezioro.....	116
wieś.....	110, 116, 118
Czwirbuty.....	110
Czyż	61, 66
Czyżuny	
parafia daugowska	25
parafia olkienicka.....	58, 65

D

Danieliszki	110
Dargiancy	110
Dargusze	64
Darguże	59, 64, 65
Daszkańce	25
Daugi.....	11
jezioro	29
miasto	24, 28, 32, 39, 44, 48, 66, 73, 75, 80
Dawgirdele.....	67
Demance	59
Dembowyrok.....	50
Derzele	37
Dewoyniszki	41
Deylinis	101
Dilinipaytus, jezioro.....	116
Dniepr, rzeka	7
Dobity	110
Dobkiszki	50
Dobupis, rzeka	38
Dołkietany.....	95, 101, 106
Domantance	67
Dowiatyski	83, 84, 85, 89
Doylidy	95, 102
Doynia.....	106
Doynie.....	95, 103
Druskieniki.....	94
Druskiniki	91

Dryżnia.....	76
Dub, jezioro.....	93
Dubiany.....	84, 85, 88, 90
Dubicze	40
Dubie.....	84, 88, 89
Dubieniki.....	37
Dubokłańce	42, 50
Dubukle, jezioro.....	117
Duilipis, jezioro.....	116
Dumble, jezioro.....	116
Dumbli, jezioro	116
Dumbo, jezioro	116
Dusmianki	71
Dusmiany	71
Duśmiana, jezioro	74
Duśmiany	75
Dworalikki	76
Dworczany	25
Dworcze	41
Dymszewicze	76
Dziechciary	59, 64
Dziedzieliszki.....	110
Dzierżemańce.....	71
Dźwina, rzeka	7

E

Eugielance.....	74
Eyciunce.....	71, 74
Eygielance.....	71, 75
Eygierdance.....	71, 75
Eynerańce.....	71
Eyszyski	62, 65

F

Furmaniszki.....	76
------------------	----

G

Gabińce	33
Gaiaszczyna.....	67
Galintany.....	57
Gaulany	33
Gaulitany.....	55
Gaulitańskie, jezioro	57
Gawieniany	25, 32
Gieczołowka	55, 57
Giedukany	25
Giełazuny	76
Giełunce	59
Giełuza, rzeka	63, 64, 65
Giełuźniki.....	59
Giemienciszki	10, 76

Gieneyciszki.....	71
Gieniany	25
Gieniuszki	25
Gierluszki	10, 77
Gierwiany.....	77
Gieysztory	
dwór.....	50
folwark.....	50
Gil, jezioro	29
Gilis, jezioro.....	30
Gilusz, jezioro	116
Gilhuysys, jezioro.....	29
Ginakienice	19
Gineyciszki	75
Giniunce	59, 64
Glity	110
Gobseik, jezioro	100
Gobsta	95, 108
Golwia, jezioro.....	115, 118
Góra Sypana (Zamkowa)	47
Gradewkiszki	110
Grandowo.....	19
Gratowszczyzna	110
Graużupia, rzeka	64
Graużupie	65
Grodno35, 41, 45, 48, 52, 53, 56, 57, 69, 70, 91, 93, 105, 106, 107	
Grot, jezioro	93
Groża, jezioro.....	22, 23
Groźniki	19
Groźnikiele.....	19
Grucka, rzeka	93, 94
Gruda, rzeka.....	37, 38
Gruty	92, 94
Gryciuny	25
Gryzkańce.....	10, 77
Gudele	
parafia liszkowska	33
parafia mirosławska	50, 53
Gudelki.....	95, 100, 103, 108
Gudzie	25
Gudziniszki	50, 54
Gudziszki	25, 110
Gusciany	71

H

Hanuszyszki	62
Herdziszki	10, 77
Hoduny.....	92, 93
Honowaliszki	
karczma.....	19
wieś.....	19

Hopepa	110
Horeywiany	19
Horodyszcze.....	42
Hoża	92
Huta	
Brzostowskiey	71
Kamedułów.....	71

I

Ieniańce	42
Iłginiki.....	42
Iwanków.....	50, 54

J

Jackiewicz	77
Jackow	67
Jacuny	
folwarczek	55
folwark.....	55
Jacuńskie.....	84
Jagieliszki.....	110
Jagirlany	110
Jakiance	59
Jakubiszki.....	33
Jałowiec	96, 106
Janczuny.....	110
Janeliszki.....	96
Janowa	71
Janowicze	85, 93
Jaśkielewicze.....	92, 93
Jawoyszany	84
Jegialis, jezioro	117
Jemiłsa, rzeka	82
Jesiania, jezioro	117
Jeśmanie	110
Jewie	110, 114, 118, 119
Jewienniki	110
Jeziorki.....	92, 94
Jeziorko	100
Jeziory	40
Jezno	79, 81, 82
Jlgialis, jezioro	30
Jlgabała, błoto	101
Jłgi	
jezioro	41, 45, 47
wieś.....	42, 47
Jłgia, jezioro.....	74, 75
Jłguć, jezioro	100
Jmiłsa, rzeka.....	81
Jocz	72, 75
Jodupis, ruczaj.....	38
Jodzík, jezioro	23, 74, 116

Jukiańce.....	64
Junczany.....	71
Jundziuliszki	77
Junowicze.....	84, 89
Jurewicze.....	19
Jurgielany	77, 82, 96, 103, 106
Jurgiszki	59, 67
Jurkance	71, 75
Jurkiance	59, 64, 67, 75
Jurkianskie, jezioro	63
Juryzdyka	71
Jutelany	110
Jwie, jezioro	116

K

Kalniany.....	55
Karaciszki	
folwark.....	111
wieś.....	111, 118
Karoliszki	25
Karwialniki	77
Kasparyszki.....	10, 77
Katańce	60
Kayszałaki.....	96
Kayszatki.....	102
Kazimierzowo	25
Kazimierzówka	111
Kerwo, jezioro.....	100
Keybucie	42
Kibisze	35, 36, 42, 49
Kiemieliszki	118
Kieraple, jezioro.....	22
Kiermiliszki.....	111
Kiermuszei, jezioro	93
Kiermuszoie	92, 94
Kiewtaki	59
Kieydance	71
Kirklany	26
Kledzie	82
Klepacze.....	42, 49, 60, 65
Klidzie.....	75
Kniaźpol.....	111
Kobele	37, 41
Kocieniszy.....	55
Koleśniki	65
Koleźniki.....	67
Kolpia, jezioro.....	116
Kołubiszki	77, 81
Kompo, jezioro.....	45, 46
Kompy.....	42
Koniuchy	
parafia daugowska	25, 31

parafia olicka	67, 69
parafia olkienicka	59
Kończa	97
Kończany	26
Kopanica, rzeka.....	106
Kopieniszki	37
Kordeki	87
Koscieliszki.....	96
Kosciuny	42
Kostryszki	55
Kościeliszki.....	101, 104, 106
Kowno 45, 52, 53, 56, 69, 70, 73, 80, 85, 86, 88, 90, 91, 107	
Kozakiszki.....	114
Kozaklary	10, 96, 103, 108
Krahinia, jezioro	116
Krakieniki	53
Krakopol	52
Krasno	111
Kraśnik.....	34
Krewniszki	85, 86, 87, 90
Krewo.....	5
Królewiec	24, 74, 105, 106, 108
Krumiany	68
Krumince.....	59, 64
Krwiuńce.....	77
Kryształy	49
Kubiły, badno.....	31
Kucakienie	26
Kucewicze.....	42, 46, 48
Kudły	59
Kudrany	34
Kudrańce.....	111
Kukle.....	60, 66
Kuldzimanowicze.....	96, 102, 104
Kułakcimie	111
Kułakowszczyzna.....	96
Kurciniszki	50
Kurdiszki.....	96
Kureliszki.....	106
Kurkliszki.....	111
Kurpowiczowska karczma	60
Kursze	59
Kutuwiszki	114

L

Lantwarowo	111
Latwiańce	71, 75
Laukieniki	42
Laukintany	50
Lauksz, jezioro	23
Laycie.....	26

Lebiedzie.....	111
Lejpunki	20
Lelance	71
Lelańce.....	68
Leluka, jezioro	22
Lesiance	71
Leśbiałe, jezioro	116
Lewońce	34
Lewsiany.....	111, 118
Leypuny	
parafia leypuńska	35, 36, 44, 49, 106
parafia olkienicka.....	60, 63, 64
Leypuńskie, jezioro	63
Lękieniki	42
Lichacze	92, 93
Lida	40, 48, 62, 63, 108
Lidakim, jezioro	22
Lidażunie.....	42
Lidziance.....	96, 106
Ligi, błoto.....	101
Ligonie	96, 100, 101, 103, 105, 108
Likance.....	60
Likiszki	68
Linice	40
Lipiszki	34
Liszków	11
jezioro	35
miasteczko	33, 34, 36, 44, 49, 94
Lizdy	42
Lorensow.....	111
Lubież, jezioro	29
Lukszniany	68

L

Ładyga.....	96, 105
Łowciniszki	96
Łowis, jezioro.....	30, 40
Łozdziany.....	111
Łuka, jezioro	117
Łukańce.....	96
Łukna, rzeka.....	106
Łukno, jezioro	100, 103
Łukno, rzeka	102, 103
Łuksniańskie, jezioro	69
Łukszniany	69

M

Machniszki	77
Maciukiszki	96
Madziuki	85, 91
Madziuny	97, 103
Malowanka.....	111

Mały Stogin, jezioro.....	23
Mamowica, rzeka	100
Mamowie	97
Mamowie, jezioro	100
Mancuńy	51, 55
Manczegin.....	38
Mania, jezioro	29
Mankuny	51
Marcinkańce.....	12, 38, 44, 48
Marciszkany	51
Markieniki, jezioro	117
Markieniszki	111
Markowszczyzna	
dwór	111
karczma.....	107, 111
wieś.....	111
Markuciszki.....	111
Martyniańce	77
Masłowszczyzna	51, 53
Massaliszki.....	43
Maszonka, jezioro	93
Matyasańce.....	77
Maximańce.....	43
Maximce	43, 48
Mątwiliszki	43, 46
Meduszka	68
Meieryszki.....	112
Melechowicze	103, 109
Meloniszki.....	38
Menkabała, błoto.....	101
Merecz	
miasto	4, 12, 28, 32, 35, 36, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 54, 56, 57, 73, 92, 103, 106
rzeka	38
Mereczanka, rzeka	10, 28, 38, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 63, 64, 65, 66, 73, 100, 101
Meszkasole.....	43, 49
Metele	52
Meysegaliszki	72
Michałowó	26
Michniszki.....	112, 118
Michniszki, jezioro.....	117
Michniuny	42
Michnolasy.....	77
Michnowsk.....	75
Michunowsk.....	72
Miciunce	72, 75
Miczowszczyzna	112
Miczuny	112
Miedzielany.....	112
Miedzyrzecz	97
Mielachowicze	10, 97
Mielniszki	41

Mieluny	26
Mieszkucie	26
Międzyrzeckie, jezioro	102, 103
Międzyrzecz	99, 100, 101, 102, 103, 106, 108
Miguciany	26
Mikasa, ruczaj	86, 87, 88, 89, 90, 91
Mikusiany	85, 88, 90
Mikuciszki	83
Mikutyski	85, 86, 89
Milatany	26
Miloniszki	26
Miłostany	51
Minceretise, jezioro	116
Miodowarce	97
Mirosław	12, 50, 51, 52, 53, 56, 69, 88
Misiszki	77
Misztuny	60, 65
Miżance	43
Mokniusze	49
Mordasiszki	89
Mordasowo	42
Morgiewiczze	38, 48
Mowszyszki	
karczma	112, 118
zańcianek	112
Możuńce	77
Musia, jezioro	22
Muywidy	55

N

Nacz	40
Namajuny	81
Nargieliszki	77
Narkuny	89, 91
Narulańce	43
Naruny	55
Naruńskie, jezioro	57
Narwidziszki	66
Narwidziszki, jezioro	63
Naugiałamy	38
Nieciosa, rzeka	46, 47, 49
Nieciosy	43
Nieciosy, jezioro	46
Nieczuny	77
Niedzinga, rzeka	31, 43, 47, 48
Niedzingi, jezioro	30, 47
Niedzingi, wieś	43
Niemałuny	77
Niemen, rzeka 10, 12, 14, 28, 35, 36, 42, 43, 44, 45, 46, 48, 49, 52, 55, 56, 57, 64, 69, 70, 73, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 89, 90, 91, 94	
Niemonoycie	12

miasteczko	45, 49, 52, 54, 55, 56, 57, 69
wieś	55
Nierowy	36, 92, 94
Nieweygła, jezioro	29
Niewoyniance	60, 64
Noniszki	60, 65
Nowe Troki 6, 15, 21, 24, 99, 104, 105, 107, 109, 115	
Nowickie	85, 86, 89, 90
Nowiesia, jezioro	117
Nowosada	43
Nowosady	60, 77
Nowosiółki	112
Nuduk, jezioro	29

O

Obelia	
folwark	51
jezioro	53
rzeka	53
zańcianek	51
Obelskie, jezioro	57
Obista	31
Ogrodniki	60, 65
Okmiana	115, 118
Oko, krynica	101
Okuńskie, jezioro	93
Okuszańce	72
Olita 4, 13, 28, 32, 49, 52, 53, 56, 57, 68, 73, 75, 80, 85, 89, 90, 91	
Olkieniki .. 13, 21, 22, 28, 32, 58, 60, 62, 63, 64, 66, 67, 73, 75, 99, 101, 106	
Olsoki, jezioro	117
Oława	68
Oławskie, jezioro	69
Ołk, jezioro	23
Ołona	
dwór	97, 102, 103
rzeka	102, 103, 107
Ołona, rzeka	10
Ołsaniki, jezioro	117
Ołsoniki	112
Oniskie, jezioro	53
Oniszki	68
Oniszkie, jezioro	69
Opidem, jezioro	22
Oranka, rzeka	31
Orany . 21, 24, 28, 32, 37, 39, 62, 65, 66, 73, 74, 92, 106	
Ozieryszczce	97, 105

P

Panuszyszek	
folwark.....	20, 22, 23
wieś.....	20
Papasadzie.....	55
Paradukis, rzeka.....	44
Paradukis, strumyk.....	47
Paskuniszki.....	72
Paule.....	38
Perbeda, jezioro.....	116
Perbedaitis, jezioro.....	116
Perszakieniki.....	53
Perszczyka, rzeka.....	53
Piaskuńce.....	10, 78
Piehaynie.....	112
Piekieniszki.....	112
Piekiszyszek.....	78
Piekteniszki.....	112
Piełuniszki.....	112
Pierszajka, rzeka.....	91
Pies, jezioro.....	74
Pietkiewicz.....	78
Pietuchowo.....	107, 112, 118
Piękieniki.....	118
Pikciuniszki.....	72
Pilumgi.....	43, 45, 48
Piłowawka.....	97
Pioszuny.....	21, 28, 32, 72, 73, 74, 80, 82
Pirciupie.....	61
Pitoławawka.....	105
Piwogole.....	78
Piwoszuny.....	14, 24
Plikiany.....	43
Pluwia, jezioro.....	69
Plakna	
jezioro.....	100
młyn.....	108
rzeka.....	100, 102
wieś.....	97, 104
Plasieczniki.....	10, 78
Plasowka.....	78
Plasuwka, rzeka.....	81
Plomiana.....	115
Plomiany.....	112
Pobieżnialis.....	26
Pocranie.....	72
Podaugālacis, jezioro.....	30
Podaugālojcie, jezioro.....	29
Podaugi.....	26
Podlesna.....	97
Podumble.....	112, 118
Podwaranie.....	112

Podworzyszek.....	78
Podzie.....	61, 66
Pogrudzie.....	39
Pokłońskie.....	86, 89, 90
Pokorsze.....	26
Polełuki.....	60
Polełuki, jezioro.....	63
Polepie.....	78, 82
Połaknie.....	97
Pomerecze.....	66
Pomeruze.....	61
Pomusa, rzeka.....	31
Pomusie.....	26
Pomustejki.....	39
Pomusteyki.....	38
Ponary	
parafia liszkowska.....	34
parafia św. Stefana w Wilnie.....	100
Poniemernie.....	78
Poniemienie.....	34
Poniemuniki.....	83, 86, 87, 89
Poniemunikiele.....	68
Ponierszki.....	112
Popiszki.....	26, 31, 61
Porankow.....	72
Porodumino.....	99
Porucze.....	26
Porzece.....	92, 93
Postupie.....	48, 92, 94
Posznia.....	51
Potaranie.....	68
Powany.....	60
Powartany.....	27
Powersocza.....	64
Powersocze.....	60
Powierszcznia	
dwór.....	77
folwark.....	77
Pozgrynda.....	61
Pozgrynda, rzeka.....	64, 65
Pożarniki.....	68
Preny.....	80, 82
Proniewieze.....	86
Prudziany.....	10, 97, 102
Prutki.....	102
Przełaje	
folwark.....	26
miasteczko.....	26, 33, 45, 47
Przewalka.....	91, 94
Puchacze.....	43, 48
Puczany.....	82
Puiełance.....	26
Punie.....	6, 14, 28, 32, 73, 74, 75, 76, 78, 80, 81, 87

Puńka, rzeka	81, 82
Purple	43
Purwiszki, jezioro	116
Puszkarnia	61, 64, 65, 66
Puyszany	78
Pużany	78

R

Race	55
Radówka	44, 48
Raduń	40
Radziuny	68
Radziwiłańce	78
Raganiszki	10, 78
Rajgrodzka, rzeczulka	94
Rajgród	94
Rawdaniki	87, 89
Rawdaniszki	87
Recinnki	72
Restyk, jezioro	100
Reycieniki	43
Reyzowo	10, 78
Reyże	10, 78
Rodomańce	39
Rodzieiewczyzna	27
Rokoncie	27
Rokotany	27
Romeyki	51, 53
Rotnica	4, 14, 35, 36, 40, 45, 48, 91, 93, 94
Rotniczanka, rzeka	14
Rowbańce	78
Royst, błoto	101
Rudnia	
parafia merecka	43
parafia pioszuńska	72
Rudniki	62, 65, 99, 106, 108
Rudomino	99
Rudziszki	
błoto	101
dwór	107
wieś	97, 101, 107
Rumbowicze	14, 69, 80, 81, 86, 88, 89
Rusingi	44
Ruskawieś	43, 48
Ruszczycowa	22, 70, 71, 72, 75
Rutek	97
Rycerze	34, 36
Rykonty	99, 107, 109, 112, 114, 119
Ryliszki	43, 46
Rymiańce	27
Rynkowszczyzna	55

S

Sagatowski	76, 77, 78, 81
Sakańce	27
Salacz	93
Samawie, jezioro	22, 23
Samniki	20
Samniki, jezioro	22
Samnikiele	20
Samoniszki	44, 46, 49
Sanowie	92
Sapieżyski	44
Sapociszki	51
Sarokiedy	34
Satucie	92
Sawanciszki	27
Sawaszyski	20
Sawiłańce	44
Semborowszczyzna	51
Serafiniszki	113
Sereie	45, 52, 54
Siemaszki	61
Siemieniszki	
parafia anuszyska	20
parafia mirosławska	51, 53, 54
Sieta, jezioro	117
Sieymany	113
Silgiańce	78
Sipowicze	78
Skierniow	68
Skierzabola	113
Skobeyki	27, 32
Skorobohaciszki	20
Skreyciany	82
Skrobla, rzeka	37
Slungiszki	113
Słoboda	113
Słobotka	68
Słomianka	97, 105
Smolnica	87, 89
Smołuki	20
Snaygubie	34
Soboliszki	87, 89
Sokołowy Most	97, 102, 105, 106, 109
Solcza, rzeka	64, 65, 67
Solenniki	44, 46, 49
Solina, jezioro	30
Solkieniki	113, 118
Soroktatary	10, 97, 108
Spengła, rzeka	63
Spengliniki	
jezioro	63, 64
wieś	61

Spengła.....	64
Spengła, rzeka	10, 13, 64, 65, 66
Spulgwi, jezioro	116
Stackiszki	72
Stangis, jezioro.....	46
Stangis, rzeka	47, 48
Staniew.....	78, 81
Stare Troki	105, 108
Stare Troki	6, 15, 21, 24, 99, 106, 115, 118
Starosiele.....	72
Steybutany.....	113
Stogin, jezioro	23
Stokliszki.....	73, 75, 79
Strale, jezioro	116
Strażyszki	87, 89
Strokiszki	104, 106, 108
Strowia, rzeka.....	45, 47, 49
Strzeki	79
Strzelce.....	90
Strzelczyszeki	61, 66
Stulniki	113
Subortowicze.....	44, 49
Sudetwa.....	99
Sudwoie.....	55
Sudwoiszki.....	72, 75
Sulawiszki	113
Sumieliszki.....	10, 114, 115, 118
Sumieniki	113
Surka, rzeka.....	81
Susłany	113
Suwingi, jezioro	30
Swiatniki	108
Swiatukis, jezioro.....	29
Świątnickie, jezioro	
mniejsze	101
większe	100
Świątniki	98, 103, 105, 108
Świątuleryk, jezioro	116
Swigłódź, jezioro	31
Swiliniszeki.....	72
Swituch, jezioro	74
Szałtyniane	79
Szaweykowski.....	67
Szczodra.....	25, 31, 32
Szemiet, jezioro.....	116
Szklary	
parafia marcinkańska	39, 41
parafia nowotrocka	113
Szkořbaciany	97
Szkořbuciany.....	102, 104, 105
Szlouzap, ruczaj	86, 89
Szudańce	79
Szulniki	118

Szuszcakolnie	27
Szwabiszki	68
Szwandubra.....	92
Szylany.....	79, 99
Szypulszczyna	51

T

Talkuny	
parafia daugowska	27
parafia niemonoyska.....	54, 56
Tataryszki.....	113
Tauluki	79
Teleyki	100
Termiany.....	98, 102
Tietiance.....	61
Tołkaczyszki	84, 88
Towciany.....	79
Towczany	20
Trakiszki	39
Trok.....	52
Troki.....	28, 32, 45, 52, 63, 73, 74, 80, 88
Trokiele	79
Trokieniki.....	72
Trosniki	44, 48
Trybańce	20

U

Uciecha	
rzeka	48
wieś.....	44
Udrya	52, 54, 69
Ulkiszki	113
Uła, rzeka	39
Ułaz, rzeka	38
Uzuboie	68
Użukolnie	27
Użuleie	113
Użupie	56

W

Wadagis, ruczaj	104
Wadzikiszki.....	72
Waka	
Czarna.....	97
dwór.....	98
Effindziejewicze	98, 103
Grodzieńska	98, 102, 105, 108
Kowieńska	98, 103, 104, 107
Metropolitańska	98, 102
Murowana.....	98, 103, 104, 118
rzeka	10, 102, 104, 109

Waluńce	10, 79
Wanaga	79
Wancimki	98
Wancinniki	106
Warda	51, 54
Wareliszki	113
Wargokiemie	61
Wartowłoki	27
Wasiluki	113
Wawa	51
Wazgirdany	27
Wązbucie	56, 58
Wązedziszki	72
Wekszminis, jezioro	40
Werseyki	100
Wersoka, rzeka	64
Wersoki	64
Weszttertany	72
Wewiory	34
Weyciuny	92, 94
Weyksztelańce	61, 64
Weyksztelnia	63
Weysmuny	44
Węderyszki	113, 118
Węgielańce	56
Widgyry	68
Wieciuny	27, 36
Wieliczkowo	113
Wielkie Księstwo Litewskie	5, 28, 37, 55, 56, 59, 86, 99
Wielniszki, jezioro	30
Wierzbieliszki	79
Wierzchnia, rzeka	81, 82
Wiesny, jezioro	116
Wietrałowsię, jezioro	116
Wiewięniki	113
Wieżańce	27, 79
Wilja, rzeka	10, 28, 102, 103, 109
Wilkisze	106
Wilkowca	34
Wilno....	2, 3, 4, 8, 21, 22, 28, 32, 45, 46, 48, 56, 62, 63, 65, 66, 69, 74, 75, 80, 83, 84, 86, 88, 89, 98, 99, 100, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 115, 118
Wiluniszki, jezioro	116
Wiłgańce	27
Wilkosznia, jezioro	22
Wiłuniszki	111
Winkszninie	27
Wisztelany	98
Witold	6, 16
Wizgirdy	113
Wnikszninia	44
Wobele	56

Wodziany	44, 47
Wojckuniszki	20
Wołdagie, jezioro	29
Wołochowicze	61
Worniki	114
Wornikiele	114
Woronowsk	51
Woryszki	61
Woydagi	68
Woydałowo	103
Woykątany	27
Woykuciszki	10, 79
Woylakiemie	79
Woyłowa	64
Woyniak, jezioro	117
Woynik	114
Woytyszki	79
Woźniczany	114
Wysoki	34
Wysoki Dwór	21, 73, 75, 115, 118

Z

Zachary	62, 66
Zadziszki	72
Zakaitus, jezioro	116
Zakniance	68
Zaleszczyzna	114, 119
Zaluż, jezioro	116
Zambra, rzeka	57
Zameczek	99
Zamoscie	10, 114, 118
Zapurwicze	93
Zapurwie	92
Zarniany	104
Zatrocze	15, 114
Zazębiany	114
Zegary	79
Zelniewiczze	27
Zerzwyny	39
Zeymy	34
Zienkiszki	98, 106
Zoraczyszki	39, 40
Zukiszki	114
Zwirgzda, rzeka	103
Zwirgzda	79
Zwirzdany	
parafia daugowska	27
parafia punieńska	79
Zyzany	51

Ż

Żabia, błoto	101
--------------------	-----

Żagery	62
Żagiele.....	92
Żelniewicze	32
Żerańce.....	101, 106
Żermiany	105
Żerniany	104
Żerwyny	40
Żołnierzyski.....	83, 88, 89

Żukanie	82
Żuki	68
Żukleie	21
Żydziszki.....	114
Żylinciszki.....	72
Żylinki.....	62
Żyliny.....	62
Żyżmiana, jezioro.....	74

INDEKS NAZWISK

A

Aleksandrowicz..... 38
Andrzejkowicz 54
August II Mocny 13

B

Bagieński, Antoni..... 119
Baranowski76, 77, 78, 79
Billewicz 33, 34
Billewicz, Ambroży 53
Borodzicz 59
Boryczewski.....41, 43, 55
Brzostowska, Barbara .58, 70, 71, 72, 78, 81, 85, 92
Brzostowski, Michał 20, 23
Butlerowa 77, 78

C

Chalecki 71, 72
Chalecki, Krzysztof..... 13
Chomiński Oskierka, Hilary Józef 32
Chomiński, Franciszek Ksawery 19
Chreptowicz, Joachim 3
Ciszkiewicz18, 19, 21, 22
Czarkowski 97
Czarniewiczowa 71, 75
Czczot, Jan 14

D

de Lannoy, Gilbert 15
de Raes, Tadeusz..... 109
Destrungowa 110
Dniepr, rzeka 7
Drobiażgiewicz, Kazimierz J. 66
Dunin - Rajecki, Zygmunt..... 11

E

Eydziatowicz, Karol.....19, 59, 67, 68, 69

F

Filipowicz 55

G

Gadaczewski41, 42, 43

Giedymín..... 14
Gieysztor 50
Gosiecki 29
Granowski, Michał.....18, 20, 23, 27, 60, 70

H

Hryniewicz 116
Hryniewicz, Antoni Karol..... 110

J

Jagiellończyk, Kazimierz 6
Jagiełło, Władysław5, 6, 12
Jagmin 42
Jan Paweł II 14
Jastrzębiec, Andrzej 5
Jeleński, Józef95, 96, 97
Jocz72, 74
Jozefowicz..... 27
Juniewicz..... 111
Junosza Gzowski, Franciszek Alojzy 6

K

Kaczanowska77, 81
Kadłubowski, M. 70
Karłowicz, Michał..... 43
Kielczewski 83
Kiński 97
Kleczkowski, Piotr Jan.....110, 111, 113
Kłodzki, Jan 13
Kończa 97
Korejwo, Ludwik 67
Kosiłło, Władysław 11
Kossakowski, Józef..... 6
Kozakiewicz..... 112
Krzywobłocki, Maciej.....19, 22
Kulesza.....76, 79
Kuszelewska 54

L

Lacki 20

Ł

Łacki 73
Łubicz Dołwnar, Alojzy..... 82
Łukaszewicz.....72, 74
Łukaszewicz, Augustinus..... 75

M

Markiewicz	77, 81
Massalski, Ignacy	2
Matusiewicz	60, 64, 114
Mątwił	77, 78
Michniewicz	50, 51
Mickiewicz	50
Mickiewicz, Adam	14
Mikucki	114
Mineyko, Tomasz	72
Mucha, Aleksander lub Samuel	76

N

Nowokurski	54
------------------	----

O

Odyniec	112
Ogiński, Andrzej Ignacy	95
Ogiński, Marcjjan Aleksander	15
Oleński	<i>Patrz Olędzki</i>
Olędzki, Stefan	83, 84
Olgierd	13

P

Pac, Michał	70, 71, 72, 74, 76, 77
Patyński, Kazimierz	57
Pawłowski, Ursulus	109
Pilchowski	86
Piotr I	7
Pleypo, Antoni	94
Podchocimska, Krystyna	11
Podchocimski, Dominik	11
Poniatowski, Stanisław August	2, 67, 68

R

Radziwiłłówna, Barbara	13
Raes, Franciszek lub Kazimierz	42
Rak	54, 55
Reyzowski	78
Rodkiewicz	24
Ruszczykowa	21, 70, 71, 75

S

Sagatowski	76, 77, 78, 80
Sapieha	80
Sapieha, Kazimierz	12
Sforza, Bona	6, 13
Sieński	72

Skarżyńska	95, 97, 100, 110
Skarżyński	95, 110
Skarżyński, Ignacy	97
Skibicki, Maciej Antoni	36
Slizień	95, 104
Stackiewicz	50
Stefan Batory	13
Suchodolski, Jan	71, 72
Surwiłło	96
Szaweykowski	67
Szczodra	24, 30, 31
Szumski	76
Szweykowski	67
Szyteyko, Piotr Michał	91

T

Tański	24, 30
Tarassowski	96
Tomaszewicz	112, 117
Tyszkiewicz, Eustachy	3
Tyszkiewicz, Józef	15
Tyszkiewicz, Ludwik	58, 61, 62, 68, 80

V

von Altenburg, Dietrich	14
-------------------------------	----

W

Ważyńska, Teresa	12
Ważyński	49, 68
Ważyński, Antoni	12
Wisniewski, Jan	49
Wisniewski	77, 81
Wisniewski, Szymon Edward	84, 85, 86, 87, 89
Witold	6, 15
Wołczacki	99
Wołowicz, Michał	12
Wysniewski	68

Z

Zabrzeziński, Jan	11
Zawisza	26
Zygmunt I Stary	6
Zygmunt II August	13

Ż

Żaba	72
Żołądkowski, Maciej	23
Żyliński	42, 43, 47, 61

SPIS TABEL

Tabela 1: Fundacje parafii dekanatu trockiego	7
Tabela 2: Liczba miejscowości w parafiach dekanatu trockiego	8
Tabela 3: Infrastruktura gospodarcza w dekanacie trockim	9

BIBLIOGRAFIA

Źródła

Centralne Archiwum Historyczne w Wilnie, S. A., F. 376, nr. 19248, k. 175.

Opracowania

Aftanazy Roman, *Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej*, t. 4, Wrocław 1993.

Alexandrowicz Stanisław, *Studia z dziejów miasteczek Wielkiego Księstwa Litewskiego*, Toruń 2011.

Baliński Michał, Lipiński Tymoteusz, *Starożytna Polska pod względem historycznym, jeograficznym i statystycznym opisana*, t. 4, Warszawa 1886.

Ciechanowicz Jan, *Rody rycerskie Wielkiego Księstwa Litewskiego*, t.2, Rzeszów 2001.

Dziadulewicz Stanisław, *Herbarz rodzin tatarskich w Polsce*, Wilno 1929.

Gloger Zygmunt, *Dolinami rzek: opisy podróży wzdłuż Niemna, Wisły, Bugu i Biebrzy*, Warszawa 1903.

Gwiazda Halina, *Fundacje i fundatorzy klasztorów dominikańskich w Wielkim Księstwie Litewskim w latach 1648 – 1696* [w:] *Studia nad historią dominikanów w Polsce*, red. Jerzy Kłoczowski, t.1, Warszawa 1975.

Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych: od XVI do połowy XIX wieku, red. Kazimierz Lepszy.

Jackiewicz Mieczysław, *Litwa, podróż sentymentalna*, Warszawa 2006.

ks. Kasabula Tadeusz, *Ignacy Massalski, biskup wileński*, Lublin 1998.

Kłos Jan, *Wilno. Przewodnik krajoznawczy*, Wilno 1937.

ks. Krahel Tadeusz, *Zarys dziejów (archi)diecezji wileńskiej* [w:] „*Studia Teologiczne*”, Białystok – Drohiczyn – Łomża, nr 5-6, R. 1987 – 1988.

- Kurczewski Jan, *Biskupstwo wileńskie*, Wilno 1912.
- Narkowicz Liliana, *Ordynacja Tyszkiewiczów na Zatroczu*, Warszawa 2007.
- Tejze, *Tyszkiewiczowie z Waki*, Warszawa 2010.
- Niesiecki Kasper, *Herbarz polski*, Lipsk 1841.
- Ochmański Jerzy, *Biskupstwo wileńskie w średniowieczu. Ustrój i uposażenie*, Poznań 1972.
- Tegoż, *Historia Litwy*, Wrocław 1990.
- Olczak Stanisław, *Rozwój sieci parafialnej w diecezji wileńskiej do II połowy XVIII w.* [w:] „Studia Teologiczne”, Białystok – Drohiczyn – Łomża, nr 5-6, R. 1987 – 1988.
- Paruch Józef, *Słownik skrótów*, Warszawa 1992.
- Przyszłość kultury Polaków na Kresach*, t. 2, *Kraj rodzinny matki mej*, red. Józef Maroszek, Białystok – Drohiczyn 2000.
- Rachuba Andrzej, *Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego*, t. 2, Warszawa 2009.
- Sawicz Czesław, *Wileńszczyzna. Kresy Rzeczypospolitej*, Halinów 2006.
- Skarbek Jan, *Organizacja parafialna w diecezji wileńskiej w latach 1772 – 1914* w: „Studia teologiczne”, Białystok - Drohiczyn-Łomża, nr 5-6, R. 1987-88.
- Stamm Edward, *Miary i długości w dawnej Polsce* [w:] „Wiadomości Służby Granicznej” z. 3, R. 1935
- Szymański Józef, *Nauki pomocnicze historii*, Warszawa 2008.
- Tyszkiewicz Jan, *Tatarzy na Litwie i w Polsce: studia z dziejów XIII – XVIII w.*, Warszawa 1989.
- Uruski Seweryn, *Rodzina. Herbarz szlachty polskiej*, Warszawa 1904.
- Urzędnicy centralni i dygnitarze Wielkiego Księstwa Litewskiego XIV – XVIII wieku*, oprac. Henryk Lulewicz, Andrzej Rachuba, Kórnik 1994.
- Wernerowa Wiesława, *Opisy parafii dekanatu knyszyńskiego z roku 1784* [w:] „Studia podlaskie”, t. 1, Białystok 1990.